197 (డి)

కాకినాడ నాట్యకళా విజ్ఞాన గ్రంథమండలి

అయిదవకుసుమము.

యోగసంకలనము.

(శ్రీ అరవింద ఘోషుగారిచే రచింపఁబడిన యోగసంకలనమునకు
తెలుఁగు తర్జుమా.)

వాల్యూము II. భాగము I.

జ్ఞానయోగము.

వ్యాసావళి, సంపూర్ణమహాభారతము, శ్రీకృష్ణావతారము, వనసుందరి,
విహారలీల, మొదలగు పదినాటకములు వ్రాసిసిన
సుధ్వశ్రీ ద్వాల్తాబాదా గోపాలకృష్ణారావు, B. A., గారిచే
సాంధ్రీకరింపఁబడి ప్రకటింపఁబడియె.

మొదటికూర్పు 500 ప్రతులు

కాకినాడ:
రంగా అండ్ కో., యందు ముద్రింపఁబడియె.

1933.

కాపీరైటు రిజిష్టరు] [వెల రు 0-12-0.

విభాగ

నాట్యకళా విజ్ఞాన గ్రంథమండలి,

రాజపోషకులు

1 మ॥రా॥రా యస్. బలరామమూర్తినాయుఁడుగారు,
బి.ఏ., బి.ఎల్., చెన్నపట్నం.

2 ,, వారణాసి సీతారామయ్యగారు, బి.ఏ., రిటైర్డు
సబ్ మేజస్ట్రీటు, బందరు.

3 ,, శీలంశెట్టి వెంకటరత్నంనాయుఁడుగారు, డి. పి. డబ్లి
యూ అసిస్టాంటు ఇంజనీరు, పెన్షనర్ లింగారెడ్డిపాలెం.

4 ,, దేశోద్ధారక కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావుగారు,
చెన్నపట్నం.

పోషకులు

5 ,, సైడా శ్రీరామకృష్ణయ్య బ్రదర్సు,
జమీందార్లు, కాకినాడ.

6 ,, వారణాసి బాపయ్యగారు, బి.ఏ., క్యాషియరు,
డి. కో. బ్యాంకి, చెన్నపట్టణం.

7 ,, ముత్యాల సత్యనారాయణమూర్తిగారు,
రామచంద్రపురం.

8 ,, అంగర వెంకటకృష్ణారావుపంతులుగారు, డిటో

9 ,, [illegible] సుబ్బయ్యగారు, బి.ఏ., బి.ఎల్.,
రాజమహేంద్రి.

10 ,, ముత్తా సత్యప్రసన్నం బ్రదర్సు, బ్యాంకర్సు,
కాకినాడ.

11 ,, దేవులపల్లి విశ్వనాథంగారు, ఆకిరిపల్లి.

12 ,, వెలమూరి కుటుంబరావుగారు, అవనిగడ్డ.

13 ,, చిత్రపు సుబ్బారావుపంతులుగారు,
తహశీలుదారు, అవనిగడ్డ.

14 ,, చిర్రావూరు కామేశ్వరరావుగారు, అవనిగడ్డ.

15 ,, ధూళిపాళ్ల వెంకటరత్నంగారు, గ్రామమునసబు,
పురుషోత్తపట్నము.

16 ,, దర్భా వెంకటశివరామరాజ్ బి.ఏ., బి యల్.,
కాకినాడ.

17 ,, చెలికాని రామస్వామిబాబుగారు,
అసిస్టెంటుయింజనీరు, సామర్లకోట.

18 ,, సర్వాదా శేషగిరిరావుపంతులుగారు, కాకినాడ.

19 ,, అంగర వెంకటకృష్ణారావుపంతులుగారు ప్లీడరు,
కాకినాడ.

20 ,, కొత్త వెంకటరత్నంగారు, Officiek D: Acadimie
Chevaliver de L-Eloile Noire de. Benin
Conseille Municipal, Yanam.

21 ,, దసిగ వెంకటేశ్వరరావుగారు, గుడివాడ.

22 ,, కె. వి. రమణారావుగారు Representative Con_
fectionery Dept. Parry & Co., Ltd., Madras

23 ,, జమ్మి వెంకటసుబ్బారావుపంతులుగారు,
Cleark, Tq. Office, Cocanada.

24 ,, పైడా సూర్యనారాయణమూర్తిగారు,
జమీందార్లు, బ్యాంకర్సు, కాకినాడ.

25 ,, యం. వి. రాజరత్నంగారు బి.ఏ., D. B. E. Office,
కాకినాడ.

26 ,, శ్రీ జిల్లెళ్ల తిరుమలవెంకటలక్ష్మీబాయమ్మగారు,
Guardian, Minor, Zamindar of Vilasa,
Jalamudi etc. Perur.

ശ്രീ അരവിന്ദഘോഷ്

విజ్ఞాపనము.

హిందూదేశమందుఁ బ్రస్తుతమున్న యోగులకెల్ల మిన్న శ్రీ అరవింద ఘోషుగారని లోకప్రసిద్ధము. వీ రాంగ్లేయభాషలో The Synthesis of Yoga యను గొప్పయోగశాస్త్రము రచించినారు. ఇందు సమస్త యోగమార్గములు పూర్ణముగా విమర్శింపఁబడినవి. ముఖ్యముగాఁ గర్మయోగము, భక్తియోగము, జ్ఞానయోగము, హఠయోగము, రాజయోగము, తాంత్రికయోగము, చర్చింపఁబడి, పరస్పరసంబంధములు నిర్ణయింపఁబడినవి. వివిధయోగమార్గముల నభ్యసించు విధానములు చెప్పఁబడినవి. వానిసారము సంకలన మొనరించి పరిపూర్ణయోగమార్గ మొకటి యభ్యసించుటకు సులభసాధ్యమగునట్లువర్ణింపఁబడినది. ఈగ్రంథ మాంగ్లేయభాషనుండి తెనుఁగులోనికి నాచే భాషాంతరీకరణ మొనరింపఁబడినది. దీనికిఁ దెనుఁగున యోగసంకలన మని పేరిడితిని. కొంతకాలమునకుఁ గ్రిందట నేను తూర్పుగోదావరిజిల్లా పెద్దాపురంతాలూకా జగ్గంపేట రివిన్యూ యినస్పెక్టరుగాఁ బనిచేయుచుంటిని. అప్పుడు నాకొక యభిప్రాయ ముండెను. శ్రీ వ్యాసమునీంద్రునిచే రచింపఁబడిన శ్రీమద్భాగవతమును బద్యగద్య రూపముననున్న దానినున్నట్లే సంస్కృతమునుండి తెలుఁగులోనికి మార్చవలెనని తలంచియుంటిని. కాని మాగ్రామవాసులగు మ॥రా॥శ్రీ కోమాండూరి రంగాచార్యులవారు దీనిసమస్తగ్రంథమును నాకొసంగి తెనుఁగుభాషలోనికిఁ బరివర్తన మొనరించిన బాగుండునని తమయభిప్రాయమును వెల్లడించిరి. అంతకుపూర్వమే నాకు కొన్ని యధ్యాత్మికభావములు నాయం

యోగ సంకలనము.

13 అధ్యాయము.

జ్ఞాన ఫలము.

కర్మయోగమార్గము పరిశీలించి, యహంకార కామవర్జితుఁడై జీవుఁడీశ్వరునందు స్వతంత్రతఁ గాంచునో యా ముఖ్య సోపానములన్నిటిని విపులముగా స్పష్టీకరించితిమి. కర్మలద్వారా దేవుని గూర్చియును యుత్తమాత్మను తెలుసుకొనుట, కర్మలవలన, కర్మల యందీశ్వరునితో నైక్యమగుట, యహంకారమందుఁగాక యతని సహాయమున యతని యునికియందు నివసించుట, యీమార్గముచే మనమనోహరించు గమ్యస్థానము. ఈకర్మయోగమార్గమున, జ్ఞానయోగమువలె యుత్తమజ్ఞానము, భక్తియోగమువలె యుత్తమ ప్రేమావేశములు మనకు సంభవించుననుట స్పష్టము. కాని కర్మమార్గమున మనకు మొదట సంభవించు ప్రత్యేకజ్ఞానమేదియనగా సృష్టిజీవులందు స్వభావకార్యముల నిర్ణయించి పాలించు సర్వవ్యాపకాతీత యుత్తమపురుషుఁడా యాత్మయని. ఈకర్మమార్గమునందుఁ గలిగెడి ప్రత్యేకభక్తి యేదనగాఁ బ్రపంచముయొక్క తాత్కార్యము

లయొక్క ప్రభు వీశ్వరుండేగాన నతనికి యాత్మార్పణ మహాత్మ్య విని యోగము. సమస్త కర్మనివేదనము చేయుట. నిరాకారుండగు నుత్తమాత్మ యనంబడు నీశ్వరుని సాన్నిధ్యమందు నిలిచి, యాతనిలో నివశించునప్పుడు సమస్తజ్ఞానము, సమస్తభక్తి మనకు రాఁగలవు. త్రిమార్గముయొక్క తక్కిన రెండుమార్గములకు సంబంధించిన ప్రత్యేకవిధాన శిక్షనలన యాభక్తిజ్ఞానములు తమంతట తాము పూర్ణముగా కలుగుచున్నవి. ఈమార్గముల నొకటి తరువాత నొకటి విమర్శింతము.

మనము కర్మయోగముతోఁ బ్రారంభించితిమి. ప్రస్తుతకాలమున బహుజనులయందు మేల్కొంచిన జీవత్వ మనుసరించుచున్న మార్గమిదే. కర్మజీవితములు ప్రస్తుతపు మనుష్యభావ్యనకు సంబంధించినవి. భక్తిజ్ఞానములకన్న జాతీయ మనోవ్యాపారమందెక్కువ పని చేయుచున్నవి. కాని తామునివసించు యుగపరిణామమునుబట్టి, లక్ష్యార్థములబట్టి, జాతికొఱకు, దేవునికొఱకు చేయఁబడు కర్మలయందాసక్యతనుంచు పెక్రిండ్రి స్వభావమునను భక్తిజ్ఞానము లెక్కువగా నున్నవి. అట్టివారు భక్తిజ్ఞానములతోఁ బ్రారంభింతురు. కర్మమార్గముతో వారు ప్రారంభింపరాదు. మనము నిర్ణయించియున్న ప్రాదిన లక్ష్యార్థములకన్న మనకు స్వభావమే దారి చూపింపగలదు. అది చూపించుమార్గ మవలంబించితిమా త్వరలో తప్పక గమ్యస్థానము చేరఁగలము. కర్మయోగమునకుఁగల ముఖ్యవిషయములు, ముఖ్యవిధానముల విపులఫలముల నెల్లు పరిశీలించితిమా యుక్తముప్పుడు జ్ఞానయోగమును బరిశీలింతము. ఈయోగమునకున్న ప్రసిద్ధవిధుల, నియమిత శబ్దములగాక, యానిధిశబ్దాంతర్గత విషయములఁ బరిశీలింతము. జ్ఞానయోగమునకు ముఖ్యమని హిందూదేశమందు చిర

కాలమునుండి యంగీకరింపఁబడిన ప్రపంచస్థితి వినాశమనిగాక, పూర్ణయోగమునకిది యొకభాగమని పరిశీలింతము. ఆ పూర్ణయోగమీశ్వరుఁడు స్వచ్ఛమగు నిర్వికారాత్మకన్న వేరుకాదనియు, ప్రపంచమందున్న దేవుఁడు ప్రపంచాతీత నిశ్చలునికన్న వేరుకాదనియు, తెలుసుకొనుచున్నది. ఆపూర్ణయోగము దివ్యప్రశాంతత్వమే మూలముగాఁగల దివ్యవిలాసమును, దివ్య నిర్వికారముచే నేర్పడిన దివ్యకర్మను, నిశ్శబ్దమునుండి స్వయముగా నుద్భవించునదే యాశబ్దమని యంగీకరించుచున్నది.

కాబట్టి మనము మూలమునకుఁ బోవలెను. జ్ఞానయోగమునుగురించి మనము ప్రశంసించునప్పుడు, సాధారణముగా జనులు తెలుసుకొనునట్టియు, మనము పొందఁ గాంక్షించునట్టియు, ఫలము జ్ఞానమునకుఁ గలదని మనమెంచవలెను. ఆఫలము ననుసరించి మన భావనోప నన్నుసాధారణ జ్ఞానమునకన్న వేరగుస్థితి జ్ఞానమునకుఁ గలదని తలచవలెను. ఆస్థితినొందుటకు, నాఫలము సాధించుటకు, సాధనములు సామర్థ్యములు జ్ఞానమునకు గలవని గ్రహించవలెను. ఈసాధన సామర్థ్యములు సాధారణ జ్ఞానోపకరణములతో ప్రారంభించుట కావశ్యకమైనను, మనము వెదుకుచున్న యింద్రియాతీత మనోతీత ఫలము నొందుటకువానినితప్పక నతిక్రమించవలెను. కాబట్టి మనకుసాధ్యమైనంత పూర్ణముగా మొదట యాజ్ఞానఫలము, జ్ఞానస్థితి జ్ఞానసాధన సామర్థ్యముల నిర్ణయించవలెను. ఆ నిర్ణయానుగుణ్యముగ మన యోగముయొక్క యుద్దేశ్యవిధానము లుండును.

మన పూర్వఖండమందు స్థిరపడియున్న జ్ఞానయోగమతము నిర్ణయించినరీతి నీఫలస్థితి సాధనములన నెట్టివో స్పష్టముగా మనము మొదట చెప్పవలసియున్నది. ఆప్రశ్నే మనముపయోగించిన

ను వైరాగ్యమున నుపయోగింతుము గనుక, కర్మలము [illegible]
కలుగకుండునటుల్లు చేయకతప్పదు. ఈనుగోముల [illegible]
స్సను, స్థితిసామ్యము, లేక బ్రహ్మానందస్థితి సామ్యమ [illegible]
మగు సతీతస్థితి కలదని, యదేజ్ఞానమునకు ఫలమని [illegible]
డస్థితి యజ్ఞానమని నప్పుకొనుచున్నది. [illegible]
మస్థితులుసహింపను గాఢాజ్ఞానములని, [illegible]
న్వేషించువారలకు [illegible]
రాత్మ [illegible] (Nihil) [illegible]
యహంకార (ego) వినాశమే, [illegible]
య కార్యవినాశమే, [illegible]
నశాంత నిర్మలానందమే జ్ఞానసిద్ధియనిరి. [illegible]
మనస్సు [illegible]
కొఱకు, జ్ఞాన [illegible]
ఈకర్మ హిందూశాస్త్రములు [illegible]
నుసరించి పూజావిధానము [illegible]
పరోపకారమందాత్మ వినాశము [illegible]
యించు యష్టవిధమార్గమును [illegible]
తునకు నిర్విణ్ణానత్వమొందుటకు గర్మను [illegible]
నము కానవ్వును గాని ముక్తి [illegible]
యుండుట జ్ఞానయోగమునకు విరుద్ధము. [illegible]
ష్యమగు సభ్యంతరము. [illegible]
గాన, కర్మలనే నమ్మిన వానికి [illegible]
పేర్మి, పూజలు, పరిపక్వము గాని [illegible]
విధానములనబడుచున్నవి. [illegible]

స్తమునకు మనశ్శోన్నతమున కల్పింపఁబడుచున్నవి. కాని యుత్తమ జ్ఞానమునందట్టి వేఱువస్తువలేదు. అందాత్మ యొక్కటో, లేక యాత్మ శూన్యమో నిలచియుండును. కాబట్టి పూజచేయువాఁడు, భక్తిపేర్మి మలఁ జూపువాఁడుండఁడు. వానిని ప్రతిగ్రహించు వాఁడుండఁడు. భావము మట్టుకే నిలచియుండును. జ్ఞానమందాభావము సహితము స్థిమిత మొంది సమస్తమునకు స్థితినిచ్చుచున్నది.

కేవలజ్ఞానయోగమునకు ముఖ్యవిషయములిట్టివి. బుద్ధిచేత నది కలుగుచున్నదని మనకు తోఁచఁగలదు. మనలోని యోచనుఁడు తనకంటె వేఱగువానియందు ప్రత్యేకసంసిద్ధినొందుట కింద్రియ హృదయమానస జీవితములనుండి వేఱగుచున్నాఁడు. ఇట్టి యభిప్రాయము కలుగుటకు కారణమేమనగా, మన సమస్తకార్యములు నిర్మాణములు తనవృద్ధిమార్పుల కంటనట్టి, నిజతత్త్వమందు మార్పులేనందున సమస్తకార్యములకు మించినట్టి, యీశ్వరుఁడు వ్యక్తితోఁ జేయు నిర్మాణములగుటే. మానసవ్యాపారముల నన్నిటిలో యోచన (thought) సమస్తకార్యములఁ జూచుచు, నన్నిటిని మించు జ్ఞాతయను విషయమున యీముఖ్యపురుషునకు సామీప్యము కలదగుటే. హృదయము మొదలగు నితరవృత్తులు సహితము వాని వ్యాపారములందు బాహ్యసంతుష్టి చేసినో లేక సదా యసంతుష్టి చే వినాశమొందుటచేతనో యుపరిన్నముగా బ్రశాంతత్వ మొందినను ముఖ్యముగా నవి కర్మలఁ జేయుచుండు వృత్తులే. కాని యోచన (thought) సహితము పనిచేయు వృత్తియైనను, తాను స్వయముగా వ్యక్తితో నిశ్చయించి యెన్నుకొనుటచేతను, సమస్తకార్యముల మించినయాత్మను ప్రకాశమాన మేధాశక్తిచే గ్రహించుటచేతను, నిర్వికారత్వమొందుట కెక్కువ సామర్థ్యముకలది. అంతేగాక, మనము

మానసికజంతువులమగుటచేతను, మానసములను వికసింపజేయుటకు యోచన మనకు ముఖ్యసాధన మగుటచేతను, యోచనాభ్యాసములును ధ్యానధారణాసమాధులు మనము వెతుకుదాని గ్రహించుటకు ముఖ్యోపకరణము లగుచున్నవి. మన ప్రయాణమునకు మార్గప్రదర్శకులగుచున్నవి.

ఇది పూర్వభాగము కాదు. నిజముగను యోచన సాగించువాడు వాఁడు. మార్గమును వేయువాఁడు. యజ్ఞమునకు ముఖ్యపురోహితుఁడు యధ్వర్యుఁడు, ప్రయాణమున మార్గప్రదర్శకుఁడు, సంఘయాత్రా నాయకుఁడు, యిచ్ఛ (will) యగుచున్నది. ఆయిచ్ఛ మనము మనుకొనునట్టి హృదయమందలికోరిక మానసికాంగీకారము కాదు. తరచుదాగియుండు మనలోని బలవత్తరమైన శక్తి. అది మన వ్యాపారమును నిర్ణయించుచున్నది. మనహృదయము బుద్ధి దానికి వ్యక్తి లేని కింకరులు. ఉపకరణములు. ఆత్మ సమస్తవ్యాపారములనుండి వానిచే బంధింపఁబడదన్నమాట నిజమే. కాని సమస్తవ్యాపారములాత్మజన్యములని యాత్మచే నిర్ణీతములని, యాత్మకన్న భిన్నపదార్థకార్యములుగాక, జ్ఞానస్థితియందు తన స్వశక్తియొక్క కార్యములని చెప్పుటసహితము నిజమే. ఈవ్యాపారమందాత్మ తన సంసిద్ధికొఱకు ప్రయత్నించుచున్న వ్యక్తిగల యిచ్ఛను (will) వెల్లడిజేయుచున్నది. ఆయిచ్ఛకు (will) తన స్వానుభవజ్ఞానముతో నేకత్వమెట్లో తాను వెల్లడించ ప్రయత్నించుచున్న జ్ఞానముతో నట్లే. దానిలో భాగమగు మనలోని యిచ్ఛ, మనలోనిప్రబలశక్తి, వ్యక్తిరూప మొందుచున్నది. యోచనయొక్క బహిరంగవ్యాపారములకన్న నగాధమగు నుత్తమునితో నది యెక్కువ దగ్గిరసంబంధము కలదై యున్నది. కేవలజ్ఞానయోగము సాధనకు ముఖ్యమైన యుక్తి

ను మార్గమని మన మంగీకరించక పూర్వము యిచ్ఛ (will) ప్రపంచమునందెట్లున్నదో మనయందెట్లున్నదో తెలుసుకొనవలెను.

యోచన (thought) తన ప్రత్యేక సంతృప్తికే చూచుకొనకూడదు. కొంతవరకది హృదయప్రాణముల మరి యితర యవయవముల నడపించునది. కాబట్టి తనయొక్క పూర్ణసంతృప్తిగాక, యితర యవయవములకుసహితము పూర్ణసంతృప్తిసంకల్పింపబడినదో లేదో చూడవలెను. ప్రపంచమందీశ్వరేచ్ఛ కుద్దేశ్య మింద్రియజనితజ్ఞానముద్వారా, మనసుచే కల్పింపబడు సజ్ఞానవ్యాపారమందవతరణమేమై, యోచనద్వారా మనోనిర్మితమగు జ్ఞానముయొక్క నిర్వికారత్వమం దారోహణమేమైనయెడల, నప్పుడు ప్రత్యేక నిర్విషయిక యోచనమార్గ మొప్పుకొనదగినదే. కాని ప్రపంచతత్త్వమిట్టి స్వల్పభావముగాక, ఘనమై బహుముఖమై కాన్పించుచున్నది. యోచన తన నిర్విషయిక ధోరణి ననుసరించక, హృదయప్రాణములు తిరిగి సహితము దివ్యజ్ఞాన పురుషునియొక్క రూపములని యని చెప్పుచు తన పరిపూర్ణాత్మ వ్యక్తిని తిరిగి పొంది యనుభవించుటకు సాధనములని తలచినయెడల, సర్వస్థితుల దివ్యసంతుష్టి నాపేక్షించు పరిపూర్ణత్వమే యీశ్వరేచ్ఛ (Supreme will) కుద్దేశ్యమని యొప్పుకొను యోచన తెలుసుకొనుచున్నను.

ఇంతకు మన మాత్మజ్ఞానమునందుట కవలంబింపవలసినది లయవిధానమా? నిర్వికారత్వమును ప్రత్యక్షమొందుటకు దేహము, జీవిత మింద్రియములు, హృదయము, యోచన నొకదానితరువాత నొకటి విడువవలసినదేనా? లేక యుపకరణమేయైనను, పరిపూర్ణమగు నాత్మసంసిద్ధి నొందుటా? విడువతగినది యజ్ఞానమొకటే.

అహంకార మూపవగు దేహభ్రమ. మనోమయ ప్రాణమయ సంతుష్టిరూపమగు జీవితభ్రమ. వస్తువికారములకు ద్వంద్వవిషయములకు లోబడు నింద్రియభ్రమ. కోరికలు ద్వంద్వగుణములుకల హృదయభ్రమ. వస్తుసత్యత్వత్యాగములు ప్రత్యేకధారణలుగల యోచనభ్రమ. పరిపూర్ణయాత్మ సంసిద్ధి కావలసియున్న యెడల ప్రేమ; యానందము, భక్తి పూజలను స్వతస్సిద్ధహృదయవృత్తుల సమర్ధించు హృదయముయొక్క యనుభవ పరిపూర్ణత్వముండవలెను. వస్తురూపములయందు దివ్యసౌందర్య శ్రేష్ఠత్వముకొఱకు ప్రయత్నమును సమర్ధించు యింద్రియపరిపూర్ణత్వముండవలెను. కర్మలసమర్ధించు జీవితపరిపూర్ణత్వ ముండవలెను. నిర్వ్యమయిక జ్ఞానేచ్ఛగల యోచన పరిపూర్ణత్వముండవలెను. దేనియందీవృత్తులు దమనతిక్రమించి కలసి యేకమై తమయనంతస్థితులనొందగలవో యట్టియుత్తమస్థితి యేదో కలదు. అది యీవృత్తులకన్న భిన్నమై వానిని బొఱదరుమునది కాదు

ఇదే మనము పెట్టుకున్న యుద్దేశ్యము. పూర్ణయోగమునకి దేయగ్రము. జ్ఞానయోగము సీపూర్ణభావముతో సీసంకలన విధానముతో సరిపుచ్చునప్పుడు మనజ్ఞానఫలము, జ్ఞానస్థితి కేవలజ్ఞానయోగమందున్న శబ్దములతోగాక, విపులార్ధముగల వేరు శబ్దార్ధములతోఁ జెప్పవలసియున్నది. మనముపయోగించదలచిన సాధనసామగ్ర్యముల సహితము విపులముగా దఱచవలసియున్నది.

జ్ఞానఫలమొక్కటె. అది ద్వైతము—వ్యష్టి జీవునితో వాని సంబంధములందును బ్రహ్మాండముతో దాని సంబంధములందును వాఁడువ్యష్టి సమిష్ట్యతీతత్వమం దేకముగా నున్నాఁడు. నిజజ్ఞాన

మనగా మన కిట్లు తెలియుచున్నది. ప్రపంచము వ్యష్టిమనుజుఁడు పైకి మనకుఁ గాన్పించునదే కాదని, యుత్తమజ్ఞానశక్తిచే వికాస మొందువరకు మనమానసేంద్రియ జన్యజ్ఞానము నిజమైనది కాదనియు, ప్రపంచము వ్యష్టిమనుజుఁ డేదిగాఁ గనుపించుచున్నాఁడో యది వారి నిజస్వరూపవిగ్రహమే. తద్విగ్రహద్వారమున మనము నిజతత్త్వ ప్రవేశ మొందఁగలము. మానసేంద్రియజ్ఞానమంత ప్రమాదభరితమైనను, పనిచేయుటకు నొకటి సోపానము. తద్విషయముల నింద్రియజ్ఞానతీర్మానముల, స్థూలమేధాశక్తితీర్మానముల సరిచేసి వికసింపఁజేయునట్టి స్వచ్ఛమగుబుద్ధిచే దిద్దవలయు. తరువాత తెలివిని యతిక్రమించునట్టియు స్వచ్ఛమగు నిర్గుణవిషయిక తార్కిక శబ్దార్థముల ప్రత్యక్ష జ్ఞానానుభవముగా మార్చి జీవ సాక్షాత్కారము గలిగించునట్టియు, జ్ఞానముచే దిద్దవలెను. ఇది నెరవేరిన మానసేంద్రియముల యజ్ఞానము, మానుష సామర్థ్యములు జ్ఞానపురుషుఁడు (ఈశ్వరుఁడు) చేయు గొప్పతప్పిదములు, నిరుపయోగ నిర్గమములుగాక, యాపురుషుని యాత్మావిర్భావముకొఱ కేర్పడిన గరిడీస్థానమనియు, ప్రపంచరూపమున యాత్మవికాస స్వాధీనములకొఱ కేర్పడిన భౌతికసంబంధమైన పునాదియనియు మనకుఁ దెలియఁగలదు.

వ్యష్టిమనుజుని సంబంధమున నానిజతత్త్వము మనయుత్తమాత్మయే. జ్ఞానమా యుత్తమాత్మను వెదకుచున్నది. గనుక భ్రమపెట్టు పైయాకారముల నిరాకరించుచున్నది. మన శరీర మాత్మగాదనియు, దానియాకారమని చెప్పుచున్నది. అనాత్మవాదమునకు (Materialism) మూలమేదియనగా స్థూలనాశమస్తిష్కానుభవము సమస్తము వస్తుతత్త్వమనుటే. ఆయనుభవము, పైయాకారమే నిజస్వరూపమను, భ్రమపడుటచే మాయ యనబడుచున్నది స్థూలనా

కమేధస్సులు ప్రాణశక్తి పనిచేయుటకు మూలములు. అవియాత్మ
ను దాని కార్యస్వరూపముతోఁ గలుపుట కుపయోగపడుచున్నవి.
భౌతికవ్యాపారములు స్థూలవిషయములు. వానివలన జీవుఁడు తన
జ్ఞానముల వెల్లడించి జడమందు స్థాపించుచున్నాఁడు. అవి భాష, లేఖ,
చిత్రలేఖనము, గుర్తులు. స్వయముగా వస్తునిజతత్త్వము కానేరవు.
శరీరనాడీమేధస్సులందు పనిచేయు ప్రాణశక్తి సహితము మనయాత్మ
కాదు. అదియొక యాకారము. ప్రాణవాదమునకు (Vitalism)
మూలమేమనగా, వస్తుసముదాయమునకు కారణమగు జడమును
సాధనముగా ప్రాణముచేసుకున్నదనుటె. అట్టి ప్రాణశక్తియొక్క
(Life force) యనుభవముకూడ భ్రమయనబడుచున్నది. అది నిజ
స్వరూపమునకు మారుగా బహిరాకారమునే గ్రహించును. ప్రాణ
శక్తియనగా తన్నుమించినవ్యక్తి యాశక్తిస్వరూప మొందుటె. ఆ
వ్యక్తి మానసమునకే తెలియఁబడుచున్నది. మనస్సు వెలికి ప్రాణ
నిర్మితముగాఁ దోఁచినను నిజమునకది ప్రాణరహస్యము. దాని తుదిభా
వమగుచున్నది. ఎందుకనగా, మనస్సు, ప్రాణముయొక్క బహిస్స్వ
రూపముగాక ప్రాణమేదేనియొక్క ప్రకాశరహస్యమగు స్వరూప
మో యట్టి దానిస్వరూపము. కాని మనమానసతత్త్వముసహిత మా
త్మకాదు. అదియొక యాకారముమాత్రమే. స్థూలప్రపంచము కల్ల
యను వాదమునకు (idealism) మూలమేమనగా, మనస్సునందు
వస్త్వాకారములున్నవనుటె. అట్టిమనస్సు వస్తురూపముల సృష్టించు
చున్నదను యనుభవము సహితము భ్రమయనబడును. ఏలననగా,
నీయనుభవముసహితము నిజస్వరూపమును తెలుసుకొనక, పైయా
కారమునే తెలుసుకొనుచున్నది. మానసత్త్వముచే బంధింపఁబడక,
దానిమించునట్టి వ్యక్తస్థితియొక్క విలాసమే మనస్సు. ఈవిధమున
జ్ఞానము, మనస్థితియొక్క మొదటి ముఖ్యస్వభావమైనట్టియు, మనో

ప్రాణశరీరాబాధ్యమైనట్టియు నాత్మానంద యాత్మజ్ఞాన విశుద్ధస్థిత్యానుభవమిచ్చునున్నది. ఇదే మన యుత్తమాత్మ.

బ్రహ్మాండసందర్భమున నానిజతత్వము, బ్రహ్మమనఁబడును. బ్రహ్మాండమును విభజింపగా నేర్పడినవి, శక్తిజడములు, నామరూపములు, పురుషప్రకృతులనఁబడుచున్నవి. బ్రహ్మాండము నిజమున కేదో యది కానేకాదు. మన సమస్తము మనో ప్రాణ దేహాబాధ్యమైన యుత్తమాత్మయొక్క విలాసరూపములైనట్లే బ్రహ్మాండము, శక్తి జడములచే నామరూపములచే, పురుషప్రకృతులచే నబాధ్యమైన యుత్తమస్థితియొక్క విలాసరూపము లగుచున్నది. అంతట మన యుత్తమాత్మయు బ్రహ్మాండస్వరూప మొందిన యుత్తమస్థితియు నొకస్థితేననియు గ్రహింతుము. వ్యష్టిమనుజుఁడు సర్వవ్యాపకుని స్వరూపమైయున్నాఁడు. తన యుత్తమాత్మను తెలుసుకొనగా తన స్వస్వరూపము సగుణత్వ వ్యష్టత్వములుగాక, యీసర్వవ్యాపకుఁడేనని తెలుసుకొనుచున్నాఁడు.

కాని యీయుత్తమస్థితి వ్యష్టి ప్రపంచములచే బాధింపఁబడకుండుటవలన, జ్ఞాన మీరెండువిషయముల త్యజించి, వాఙ్మానసముల కగోచర మనామిక మతీత మనఁబడు పరిపూర్ణత్వభావము కలిగించుచున్నది. ఆపరిపూర్ణతను సగుణమని గాని నిర్గుణమనిగాని చెప్పఁజాలము. అది సగుణ నిర్గుణముల కతీతమైనది. దాని నేకత్వమనిగాని బహుళత్వమనిగాని చెప్పఁజాలము. అది యేకత్వ బహుళత్వభేదరహితమైనది. దానికి గుణముగాని గుణరాహిత్యముగాని నిరూపింపఁజాలము. గుణమున కతీతమైయున్నను, నిర్గుణముచే బాధింపఁబడదు. అనంత గుణభరితమై యున్నది. ఉత్తమనిర్గుణాత్మగాను వ్యష్టిజీవుఁడుగా నావిర్భవించునదదే. అదే యీశ్వరుఁడు,

యుత్తమాత్మ, యుత్తమపురుషుఁడు. సమస్తము. కాని జ్ఞానము కలిగించునది మేధోసంబంధమైనభావమే కాదు. అది మానసమున కగోచరమైనను మనవ్యష్టిద్వారమున, బ్రహ్మాండరూపనామద్వారమున బ్రహ్మమనఁబడు నాయాత్మను మనము తెలుసుకొన్నట్టు యాత్మయొక్క జ్ఞానమువలననే మననిజాత్మ దేని స్వస్వరూపమగుచున్నదో యాపరిపూర్ణత్వ మిట్టిదని తెలుసుకొనుచున్నాము.

ఇదే యంత్యమగు సంతోజ్ఞానము. మానుషయోచన దీనిని మించి పోఁజాలదు. మన మానసము లనేకవిధముల దానిఁ జర్చించవచ్చును. మన కిష్టమువచ్చిన వేదాంతముల గల్పించవచ్చును. దాని తగ్గించి మార్చి యొకపక్షము బలపరచి మరియొక పక్షము క్షీణింపఁజేసి యసంపూర్తియగు తప్పు తీర్మానములఁ జేయవచ్చును. మన యోచనానుభవముల తుదివరకు పోడిగించితిమా మనకువచ్చుజ్ఞానమిదే. జీవునిపూర్ణానుభవము నిరాకరించి తగ్గించి యీయనంత సత్యమును బాధపరచెదము. కాని మా భావములు మన మేధోవికారములు, యసంపూర్తి విమర్శలా సత్యమును మార్పఁజాలవు. మనము దానినుండి దేనిని తీసివేయఁజాలము. ముఖ్యమైన దేనియు దానికిఁ గలుపఁజాలము. అట్టి ప్రయత్నము భ్రష్టత్వము చెచ్చును.

కాబట్టి జ్ఞానయోగమునకు ఫలము సమస్తమందును సమస్తమునకు వెలిని నివసించునట్టియు, వ్యష్టిసమష్టులందును బ్రహ్మాండమందు నావిర్భవించునట్టియు, నాయనంత నిజతత్త్వముకన్న నాత్మ బ్రహ్మ మతీతమునకన్న వేరులేదు. ఆత్మజ్ఞానముగాని, బ్రహ్మాండజ్ఞానముగాని, యేజ్ఞాన మభ్యసించినను, దానిలో మధ్యనిలుచుటకు మనము కోరినఁదప్ప, లేకున్న మన కీస్థితి కేవచ్చెదము. జ్ఞానమార్గము తుదివరకభ్యసించిన ఫల మేమని బ్రశ్నించవలసియున్నది.

స్పష్టమగు మూఁడు సాధ్యములు గాన్పించుచున్నవి. (1) అగోచరమంవ్యక్తమందు సమస్తప్రపంచతత్వవ్యష్టత్వములణఁచుట. నిర్వాణమనఁగా బౌద్ధులకుగల యభిప్రాయమిదే. (2) నిర్విషయిక నిర్గుణాత్మయందు సగుణత్వము విడచి ప్రపంచస్థితితో సంబంధము పెట్టుకొనకుండుట. (3) వ్యష్టి ప్రపంచవృద్ధికి సహాయపడుటకు మనలో వ్యక్తమగుచున్న దివ్యేచ్ఛ కలిగి, యాత్మ బ్రహ్మానుతీతుఁ డెట్లు ప్రపంచస్థితి నంగీకరించెనో యట్లే మన మంగీకరించుట. ఈమూఁడవది పూర్ణయోగమునకు ముఖ్యమని సదా యంగీకరించుచుంటిమి.

జ్ఞానమార్గమునకు బ్రహ్మాండస్థితివినాశమవసరముకాదు. ఎందుకనఁగా మనము దేనితోఁ జేరుదుమో దేనియందు ప్రవేశింతుమో దానికిఁ బరిపూర్ణజ్ఞానము కలిగియున్నది. తత్ జ్ఞానముచేతనే ప్రపంచవిలాసమును ధరించుచున్నది. జ్ఞానప్రాప్తిరాఁగా ప్రపంచముయొక్క ప్రయోజనము సిద్ధించును. కాబట్టి దానితోఁ బనిలేదు. కాని బ్రహ్మాండ మంత్యమొందునని మనము భావించరాదు. ఏలనన, మనకు మొదట కలిగినదేది? వ్యష్టిమనుజునకు తన నిజస్వరూపమందాత్మజ్ఞానము మాత్రమే. కాని సృష్టియందు బ్రహ్మముయొక్క యాత్మసంసిద్ధి కావలసియున్నది. (వ్యష్టిద్వారమున మనుజునందును, సమష్టిద్వారమున యతని కర్మలచే నితరులందును) గొప్పవారుచేయవలసిన పనియిదే. మన మహంకారవ్యక్తితో నెంతకాలముందుమో యంతవరకు నాయాత్మసంసిద్ధి పొందఁజాలము. ఆయహంకారవ్యక్తి దానిఁజూచి తయారుచేయును. దేనిని సంపూర్ణ మొందింపఁజాలదు. సృష్టిలో బ్రహ్మముయొక్క యాత్మసంసిద్ధి బ్రహ్మజ్ఞానమొందుటచే సాధ్యమగుచున్నది. కాబట్టి జీవన్ముక్తుఁడు జీవయాత్ర నంగీకరించుటచే నది సంభవించును.

కాబట్టి జ్ఞానఫలము ద్వివిధము. కేవలమాత్మను తెలుసుకొనుటకుద్దేశించుచున్నాము. కాని సృష్టిలోని యాత్మను జ్ఞానముద్వారా తెలుసుకొనుట కుద్దేశింపవలెను. బ్రహ్మమును బ్రహ్మముగనే గాక, బ్రహ్మాండమందు తెలుసుకొనవలెను. అనిర్వచనీయుఁ డగునతనినే గాక, వ్యష్టిసమిష్టులందలి వికాసమునుగూడ తెలుసుకొనవలెను. ఇది పరిపూర్ణజ్ఞానము. దానిని పూర్ణముగా నంగీకరింతము. సర్వ ప్రదేశములు, సర్వస్థితులు, సమస్తమొక్కటే యనియు, తానదేనా దనకు సంపర్కముగా నంతయేకత్వముండు మానసము భిన్నత్వమేర్పరుచునని యుఁ దెలుసుకొనవలెను. జీవన్ముక్తుఁడు ప్రపంచమునందు నివసించి పనిచేయుచున్నమాత్రమున తనయేకత్వమును గోల్పోఁడు. తనజ్ఞానమును విడువఁడు. కారణమేమనఁగా, ముక్తునకు స్వాహంభావ వినాశమందే గాక; ప్రపంచమందు సహితమావిర్భవించియున్నది.

యోగసంకలనము.

14 అధ్యాయము.

జ్ఞానస్థితి.

కేవల దేవత్వమేగాక, ప్రపంచమం దావిర్భూతమైన దేవత్వమునహింతమగునాత్మయే యోగజ్ఞానమునకు ఫలమగునేని, ప్రాణజడభావకర్మలయొక్క బహిరాకారములగు మనసాధారణప్రయోజనములే జ్ఞానఫలమెంతమాత్రముకాదేని, యోగముపొందగోరు జ్ఞానమునగా సాధారణజనులనుకొన్న యర్థముకాదని స్పష్టమగుచున్నది. మనయింద్రియజన్యజ్ఞానముపై తత్ జ్ఞానవిమర్శపై నాధారపడి స్వేచ్ఛగు మేధోసంతుష్టికి, మనతోటిప్రాణిజనుల రక్షించి బాగుచేయుటకు, బాధించి నాశముచేయుటకు, సహాయముచేయుటకు, హానిచేయుటకు మానుషోపయోగములకై స్వభావశక్తులవిని యోగించుటకు, మన జీవితముల పరులజీవితముల నడుపునపుడు జ్ఞానమొసగునట్టి శక్తిసామర్థ్యములకు, బరిగ్రహింపబడి, ప్రాణమానసస్థూల విషయముల తద్ధర్మములవిమర్శనమే సాధారణముగా జ్ఞానమనుకొందుము. సమస్త జీవితమునకు సంబంధించిన దగుటచే యోగమున కీవిషయముల

న్నికావలసినవే. పరుల హానికొఱకు, పరుల సంరక్షించుకొఱకు, నాత్మజయముకొఱకు, నాత్మసంతుష్టికొఱకు వినియోగించదగిన యోగముకలదు. కాని "సమస్తజీవిత"మనగా ప్రజలిప్పుడు నడుపుచున్న జీవితమేగాక, జనమున కసాధ్యమై వారిచే నింతవరకు పొందఁబడని గొప్పస్థితి. ఇదే యోగశిక్షకుగల విచిత్రఫలము.

మన మనుకొనుచున్న యీయున్నతస్థితి వృద్ధిఁజెందినమానసముకాదు. గొప్పబలముగల శక్తికాదు. స్వచ్ఛమై నీతియుక్తమగు నడవడికగాదు. దాని యాధిక్యత యాలయూహింపఁబడిన సోపానమందేగాక రకమందున్నది. అది మన విధానముయొక్క మార్పునందేగాక మనమూలముయొక్క మార్పునందుసహితమున్నది. యోగజ్ఞానము మన సమస్తస్థితియూలమేదో దానికొఱకు ప్రయత్నించుచున్నది. ఉపనిషత్తు చెప్పుచున్నట్లది దేనియొక్క సరియైన జ్ఞానముచేత సమస్తముయొక్క సరియైన జ్ఞానముకలుగుచున్నదో దానిఁ గనుకొని పొందఁ బ్రయత్నించుచున్నది యోగజ్ఞానము మనకు గాన్పించు నీసమస్తప్రపంచము,మనకు గోచరముగాక నందుండుసమస్తము మానసేంద్రియాతీతమగు దానియొక్క బహిఃస్వాకారముతే యను నూహతో ప్రారంభమగుచున్నది.దాని పొందుటచేతనే ప్రపంచమును సరిగ తెలుసుకొనగలము. ఏలననగా నింద్రియము లింద్రియజనిత మేధోవిమర్శన లిచ్చు జ్ఞానము నిజమైనజ్ఞానముకాదు. అది పై యాకారముల శాస్త్రము. ఈయాకారములు సహితమువి దేని యాకృతులో దానినిజతత్వ మెరుగువరకు బాగుగఁ దెలియఁబడనేరవు. ఈనిజతత్వము వానియాత్మ. అన్నిటికి యాత్మయొక్కటే.

స్థూలమును మన మెంత పరిశోధించిన తసూక్ష్మలముగ మన యాత్మయొక్క, మనయొక్క, దేవుఁడని చెప్పఁబడు దానియొక్క

జ్ఞాన మొందజాల మనుట నిశ్చయము. దూరదర్శనయంత్రము (telescope) సూక్ష్మదర్శనయంత్రము (microscope) స్థూల సంబంధమైన నతి సూక్ష్మవిషయముల నపి వెల్లడించినను స్థూలమును విడచి పనిచేయఁజాలవు. ఇంద్రియములు స్థూలోపకరణములు వెల్లడించువానినే నమ్మఁగోనియుంటిమా, ప్రకృతియొక్క నిజతత్వము, మఱి వేఱు జ్ఞానసాధనము లున్నవని మొదటినుండి నిరాకరించితిమా, స్థూలముకన్న వేరు సత్యము లేదనియు, మనలోగాని బ్రహ్మాండములోగాని యాత్మ లేదనియు, ఇహపరలోకముల దేవుఁడు లేఁడనియు, మన మేధోనాళదేహ సంఘాతముకన్న వేఱు కాదనియు, తప్పక నిర్ణయింతుము. మనమేల దీనిని తప్పక నిర్ణయించెదమనఁగా మొదటినుంచి దీనినే సాక్షిగా నమ్మితిమి. ఆ మొదటి నమ్మకమే మరల మరలఁ గలుగును.

ఇంద్రియములకు గోచరము కాని యాత్మ, నిజతత్వ మున్న యెడల, దానిని శోధించి తెలుసుకొనుటకు పదార్థ విజ్ఞాన శాస్త్ర సాధనములకన్న వేరుపకరణము లుండవలెను. తెలివి (intellect) యీసాధనము కానేరదు. నిశ్చయమునకు, తెలివిచే గ్రహింపఁబడు నట్టి, దానిచే భావములుగా వెల్లడిచేయఁగినట్టి యింద్రియముల కగోచరములగు విషయము లనేకములున్నవి. శాస్త్రమంత ముఖ్యమని చెప్పుచున్న శక్తి (force) యనునది సహితమొక భావమే. తన యుపకరణములగు నింద్రియములనుంచి తెలివి గ్రహించుచున్న తత్వమే. మనకీశక్తి యింద్రియగోచర మగుటలేదు. దాని ఫలము లింద్రియగోచరము లగుచున్నవి. ఈఫలములకు కారణము శక్తి యని నిర్ణయించుచున్నాము. ఆవిధముననే తెలివి (intellect) యొక్క విధమును కఠినశోధన జేసి, యాత్మయనఁగా నిట్టిదని యొక భావము

నమ్మకము పుట్టించుచున్నది. ఇతర వస్తుప్రారంభములవలెనే యీ భావమునహితము మిక్కిలి సత్యమై ప్రకాశమానమై స్థిరమై యుండును. మేధోపరిశోధనయందు నిర్మలభావములు కలుగుచున్నవి. బహుశహా సత్యమైనభావములు కలుగనచ్చును. కాని యోగము కోరుచున్న జ్ఞానమిదికాదు. ఇది తనంతటఁ దానుపచరించు జ్ఞానము కాదు. మనుష్యుఁడు దీనిఁ బూర్ణముగాఁ గలిగియుండనచ్చును. మేధోప్రకాశ మెక్కునగా నొందినాఁడను విషయముదప్ప మొదటనెట్లుండెనో యట్లె యుండును. యోగముగోరెడి మనస్థితియొక్క మార్పంతమాత్రము కలుగకపోవచ్చును.

జ్ఞానయోగమునకు సరియైన యుక్తాయుక్తవివేకము, మేధోనిశ్చయము ముఖ్యభాగములనుట నిజము. కాని వాని ప్రయోజనమీ మార్గమునకుగల తుదిఫలమును పొందించుటకన్న నభ్యంతరములఁ దొలగించుటయైయున్నది. మనకున్న సాధారణ మేధోభావములు జ్ఞానమార్గమున కభ్యంతరములు. అవి యింద్రియజనిత ప్రమాణముచే నడుపఁబడుచున్నవి. పదార్థదేహములు సత్యములనియు, రాగానురాగములు, భావవిషయములు సత్యములను యుక్తేశ్యముచే స్థాపింపఁబడుచున్నవి. వీనితో మన మైక్యమొందుచున్నాము. మనము వీనితో నేకీభావమొందుటచే నిజమగు యాత్మను పొందఁజాలకున్నాము. కాబట్టి జ్ఞానము సంపాదింపకోరువాఁడీ యభ్యంతరములఁ దొలంగఁద్రోచి, తనవిషయమున ప్రపంచవిషయమున సరియైన భావమొందవలెను. ఆత్మయెట్టిదో మన మెరుగక, సత్యమునకు విరుద్ధమైన భావములతో మనము నిండియుండగా నిజమైన యాత్మజ్ఞానమెట్లు పొందఁగలము? సరియైనభావము ముందు ముఖ్యముగా నుండవలెను. ఒక పరియాయ మీ సరియైన భావ

(thought) మిందిృయపృమాదము, కామము, వెనుకటియలవాటు మేధోతీర్మానమువిడచి స్థిరపడినప్పుడు, గృహింపుశక్తి శుద్ధికాబడి మొదటి జ్ఞానవిధానమునకు విశేషాభ్యంతరము కలిగించదు. కాని శుద్ధికాబడిన గృహింపుశక్తి కంతరవిధానములనగాదృష్టి (vision) యనుభవము (experience) పరిజ్ఞానము (realisation) తోడ్పడి నప్పుడు సరియైనభావము (thought) ఫలదాయకమగుచున్నది.

ఈవిధానము లెట్టివి ? అవి మానసికయాత్మ శోధనయాత్మ పరిశీలనకాదు. అట్టి పరిశీలన పరిశోధనలు సరియైన భావవిధానము వలెనె విశేషపృయోజనకారులు. తప్పనివి. కృమముగ నభ్యసించిన నవి విశేషశక్తి ఫలములనిచ్చి సరియైన భావము కలిగించును. యుక్తాయుక్తవివేకమువలెనే ధ్యానవిధానముచే వానికి శుద్ధిచేయు పృయోజనము కలుగును. అదియొక విధమైన యాత్మజ్ఞానముచ్చును. జీవహృదయకల్లోలముల సరిచేయగలవు. గృహింపుశక్తియొక్క కల్లోలముసహితమ మణచగలవు. అన్నివిధములైన యాత్మజ్ఞానము నిజమగు నాత్మజ్ఞానమునకు దగ్గిరదారి. స్వయంభువు, జీవునిద్వార వెలికితెరుచుటకు వీలగునట్లు నిర్మించినాడు. ఆకారణమున బహుజనులు వస్తువుల వెలియాకారములే గాంచుచున్నారని యుపనిషత్తు చెప్పుచున్నది. పృశాంతభావ నిశ్చలవివేక పరిపక్వముగల యారుదగు జీవుడుమాత్రము కే దృష్టిని లోనకుదిృప్పి యాత్మను జూచుచున్నాడు. సత్యస్వామొందుచున్నాడు. ఇట్లు దృష్టిలోనికి దృిప్పుటకు మానసికయాత్మ పరిశోధన పరిశీలనలు గొప్పపృయోజనకారులు. వెలినున్న పదార్థములలోనికిజూచుటకన్న మనలోనికి జూచుట మిక్కిలిశులభకరము. బహిర్వస్తు సముదాయమందు మొదటురూపము కల్లోలబెట్టును. అంతేగాక వానియందు స్థూలపదార్థముకన్న వేరు

విషయమున్నదను పూర్వానుభవము మనకు లేదు. పరిశుద్ధమై ప్రశాంత మొందిన మనస్సు ప్రపంచమందీశ్వరుని ప్రతిఫలింపఁ జేయవచ్చును. బలవత్తరమైన యేకాగ్రత ప్రపంచమందు దేవుని కనిపెట్టవచ్చును. స్వభావమందీయాత్మను మనలో దాని గ్రహించుటకుఁ బూర్వమే యట్లు కనిపెట్టవచ్చును. కాని యది యరుదు. కష్టసాధ్యము. (ఒకవిషయముసమ్ముట్టుకది శులభమే. మనుజులందునలె వెలినున్న వస్తువులయందు యహంకార బాధ యుండదు. గనుక దేవుని గ్రహించుటకొక యభ్యంతరము తొలగినది.) ఆత్మయొక్క యావిర్భావవిధానము కనిపెట్టి తెలిసికొనుట, స్వస్వరూపములో నికది యెట్లు చేదుకొనఁబడుచున్నదో యావిధానము ననుసరించుట మనలో మాత్రమే కలదు. కాబట్టి "నిన్నెరుగుము" యను ప్రాచీన వాక్యము జ్ఞానప్రాప్తికి ముఖ్యము. కాని మనోజనిత యాత్మజ్ఞాన మాత్మయొక్క పద్ధతుల యనుభవమేగాని యాత్మయొక్క స్వస్వరూపజ్ఞానము కానేరదు. యోగముకోరుసట్టి జ్ఞానస్థితి (status) సత్యమిట్టిదను మనోభావము నిర్మలవిమర్శనము మాత్రమే కాదు. మన పద్ధతులిట్టివని వికాస మొందిన మన మానసికానుభవమే కాదు. అదియొక ప్రత్యక్ష పరిజ్ఞానము. (realisaton). అది మనకు, మనలో సర్వవ్యాపకాతీతుఁడగు నీశ్వరుని యాత్మను ప్రత్యక్షము చేసికొనుట. తదనంతరంబది మనపద్ధతుల నా యాత్మానుగుణ్యముగాఁ జూడక, వేరుగాఁజూచుటకు వీలుకాకుండుట. ఆపద్ధతుల నిజతత్వము బ్రహ్మాండమందు మానసస్థూలరూపమున నాత్మ ప్రతిబింబమని తలంచుట. ఈప్రత్యక్ష పరిజ్ఞానత్వమునకు మూఁడు విధానములు కలవు (1) అంతర్దృష్టి (2) అంతరానుభవము (3) ఐక్యము.

ప్రాచీనఋషులచేఁ బరిగణింపఁబడి మనుజుని యోచకుని మాత్రమేగాక, ఋషిగా కవిగా చేయఁజాలిన యీయంతర్దృష్టి—మేధాశక్తికి మాత్రమేగాక, జీవునకు స్థూలనేత్రములకెట్లు వస్తువులు గాన్పించుచున్నవో యట్లు కంటికి గోచరించని వస్తువులఁ బ్రత్యక్షముగాఁ గనుపింపఁజేయు నొకవిధమైన జీవునిప్రకాశత—స్థూలప్రపంచమునందు జ్ఞానము ద్వివిధము. ప్రత్యక్షము. పరోక్షము. ప్రత్యక్షమనగా కంటికెదురుగాఁ గాన్పించునది. పరోక్షమనగా దృష్టికి దూరమైనది. వస్తువు మనకుఁ గనుపించనప్పుఁ డనుమానము, పోలిక, యూహా వలన దాని భావమేర్పడుచున్నది. లేకఁ జూచినవారి వర్ణనలఁబట్టి, ప్రతినిధిపటముల విమర్శించుటనుబట్టి కలుగుచున్నది. ఈసాధన సామగ్రులన్నిటి నుపయోగించుటచే నేదో యొక ప్రతిరూప మేర్పడును నేగాని వస్తుప్రత్యక్షజ్ఞానము కలుగదు. సత్యము గ్రహింపఁబడ లేదు. అది సత్యముయొక్క భావకల్పితమగు ప్రతినిధిస్వరూపమే. కంటితో నొకసారి చూచితిమా (మరియొక యింద్రియమునగా సామర్థ్యము లేదు) మనకు స్వాధీనమగును. మనకు ప్రత్యక్షమగును. మనసంతుష్టి యందు స్థిరపడుచున్నది. మనలో జ్ఞానభాగమగుచున్నది. మానసిక విషయములందాత్మ విషయమందానూత్రమే పూర్తిగా వర్తించుచున్నది. వేదాంతులవల్ల, బోధకులవల్ల, ప్రాచీనగ్రంథములవల్ల, మనము స్పష్టమగు నాత్మబోధ నందవచ్చును. యోచన యనుమానము, యూహా, పోలికెలవలన దానిస్వరూపము మానసమం దేర్పడఁ బ్రయత్నించవచ్చును. తీవ్రమగు నేకాగ్రతవలన దానిని మనస్సునందు లగ్నపరచి స్థిరపరచవచ్చును. కాని మనకది ప్రత్యక్షముగా లేదు. మనము దేవునిఁజూడలేము. ఏకాగ్రత చిరకాల మభ్యసించుటచే నీసునుగు చినిగి విడిపోవుచున్నది. మేల్కాంచిన మానసము

దు "జ్యోతిర్మయబ్రహ్మమనెడి" కాంతిసమూహము బ్రవేశించినపుడు స్థూలనేత్రమునకు స్థూలపదార్థ మెంతసత్యముగాఁ గాన్పించునో యంత సత్యముగా నాత్మ కాన్పించునట్లు ప్రత్యక్షజ్ఞానము భావమునకుమారుగా కలిగినప్పుడు, మనకది జ్ఞానమందు స్వాధీనముగుచున్నది. ఏలననగా మనము దానినిఁ జూచితిమి. అట్టి ప్రత్యక్షజ్ఞానమొందినతరువాత నెట్టియంధకార మెట్టిచీకట్లు జీవుని బాధించిననొకతరి కలిగిన దెన్నఁడు పూర్తిగానశించదు. అనుభవము తప్పక మరల నుద్భవమై స్థిరపడువరకు తరుచు సంభవించుచునే యుండును. ఎప్పుడెంత శీఘ్రములో ? దాగియున్న దేవతకొఱకు మనమెంత శ్రద్ధాభక్తులతోఁ బ్రయత్నింతుమో యంతత్వరలో.

ఈయంతరదృష్టి యొకవిధమైన మానసికానుభవమే. కాని యంతరానుభవ మాచూచుటతో సరిపోదు. దృష్టికనుపడుచును. కౌఁగలించఁజాలదు. స్థూలనేత్రము మొదట వస్తుజ్ఞానవ్యక్తి నిచ్చుటకుఁ జాలినను పూర్ణజ్ఞానప్రాప్తికొఱకు స్పర్శము మొదలగు నితరేంద్రియముల సాహాయము కోరుచున్నది. అట్లే యాత్మదృష్టి యితరేంద్రియముల యనుభవమువలన పూర్తిచేయఁబడవలెను. ప్రకాశతగాంచిన మన జ్ఞాననేత్రమేగాక మన సమస్తస్థితి దేవుని గాంక్షించవలెను. మనలోని ప్రతివిషయమీశ్వరుని యావిర్భావమే గాన ప్రతిది తన నిజతత్త్వమును తిరిగిపొంది యనుభవించఁగలదు. ఆత్మయెట్టిదో మనస్సుచే ననుభవించఁగలము. మనస్సునకు స్థితిగాదోచు వ్యక్తి, శక్తి, యానందము తద్వివిధపరిణామ కార్యములనఁబడు బహిర్విషయముల సత్యములుగా గ్రహింతుము. ఆవిధమున మనస్సు దైవవిషయమున దృష్టినొందుచున్నది. ప్రేమద్వారమున విషయానందద్వారమున, మనలోని యాత్మయొక్క బ్రహ్మాండమందు

న్న యాత్మయొక్క మనకు సంబంధించిన సమస్తములందున్న గాత్మయొక్క విషయానుభవ మొందగలము. ఆవిధమున హృదయము దైవవిషయమునఁ దృప్తినొందుచున్నది. సౌందర్యద్వారమున యాత్మయొక్క సౌందర్యానుభవ మొందగలము. సౌందర్యాసక్తతగల యింద్రియమానసముల ద్వారమున మానుషసృష్టియందు స్వభావసృష్టియందు సమస్తమందున్న పరిపూర్ణానంద సత్యముయొక్క యానందానుభవమొందగలము. ఆవిధమున యింద్రియములు దేవునివిషయమునఁ దృప్తినొందుచున్నవి. ఆత్మయెట్టిదో స్థూలనాళప్రాణములచే ననుభవించగలము. సమస్తజీవితములందు, మనద్వారా యితరులద్వారా ప్రపంచములోఁ బనిచేయుచున్న సిద్ధులు శక్తులు యధికారములందు నాయనుభవము రాగలదు. ఆవిధమున జీవితము శరీరము దేవుని విషయమునఁ దృప్తినొందుచున్నది.

ఈసమస్త జ్ఞానానుభవము లైక్యమునకు ముఖ్యసాధనములు. మనము వీక్షించి యనుభవించునది మనయాత్మ. ఐక్యములేకున్న దృష్ట్యానుభవములు సంపూర్తికాఁజాలవు. "సోహం"యను యుక్త మావేదాంత జ్ఞానానుసారముగ మన సమస్తస్థితి యుండకున్న సంపూర్తికాఁజాలవు. మనము దేవునిజూచి యనుభవించుటేగాక యాతత్త్వము మనముకావలెను. తీర్మానముచే, మించనూదుటచే యహంకారావిర్భావముల విడిచి యట్టి యహంకారాదులు దేనినుండి పుట్టుచున్నవో దానియందుఁ బ్రవేశించుటచే సమస్తరూపావిర్భావాతీతతత్వమందు నాత్మతో నేకీభావమొందవలెను. అంతేగాక యావిర్భావస్థితులయందు సహిత మాత్మతో నేకీభావ మొందవలెను. మనలో వ్యక్తముకాగల యానంద శాంతజ్ఞానానంతస్థితితో నేకము కావలెను. మరియు ప్రపంచమందది వేసుకున్న వేషములను

నాత్మసంకల్పముయొక్క విలాస నిర్మాణకర్మలయందు సహిత మేకముకావలెను

ఆత్మను, దేవుని మానసికముగా గ్రహించుటకన్న వేరు మార్గ మేమున్నదో తెలుసుకొనుట నవీనులకు కష్టము. ఇంగ్లీషు కవియొకఁ డ్రైరోపావారి కీస్వభావముయొక్క యంతర్వ్యక్తియందు నమ్మకము పుట్టించినాఁడు. ఆవ్యక్తివలన దృష్టియనుభవ మైక్యముల చ్ఛాయనుమాత్రమే వారు తీసుకొనుచున్నారు. వర్డ్సువర్త్ (Wordsworth) స్వభావమందు తనకుగల ప్రత్యక్షజ్ఞానమును వెల్లడించినకావ్యముల చదివిన ప్రత్యక్షజ్ఞాన మనగా నెట్టిదో కొంత మన కుద్దేశ్యము కలుగును. ప్రపంచమందున్న సమస్తవస్తువులకంత రాత్మయైనట్టి యాకారములు తానుగాక యాకారములకు గారణమై సమస్తావిర్భావమగుచున్న జ్ఞానశక్తియొక్క దృష్టి యతనికిగల దని మనము చూడఁగలము. అతనికీదృష్టితోపాటు యాదృష్టివలన కలుగు సర్వవ్యాపకత్వము, శాంతత్వము, సంతోషములుండుటేగాక మానసికసౌందర్యప్రాణస్థూలవ్యక్తిసహితము కలదు. దాని నిజస్వరూపదృష్టి జ్ఞానములేగాక, సమీపమందున్న పుష్పము, సామాన్యజనుఁడు, యచలసోపానములందుకూడ నట్టి దృష్టిజ్ఞానములతనికి గలవు. అప్పుడప్పుడతనికి నైక్యముసహితము తటస్థించినది. అతని కావ్యమందు " A slumber did my spirit seal" నన్నొక నిద్ర యావహించినది". యనుచోట భూమితో తన కేకీభావముకలిగి రాళ్లతోను చెట్లతోను దినమంతయు దిరుగుచున్నట్లు వర్ణించి యున్నాఁడు. ఈప్రత్యక్షజ్ఞానమును స్వభావమునుండివిడతీసి యాత్మకుఁగొనిపోను. యోగమునకు సంబంధించిన జ్ఞానవిషయములు మన కప్పుడు కాన్పించును. ఈయనుభవము సర్వము సమస్తరూపముల

కంటని యతీతునియొక్క యింద్రియాతీత మానసాతీత ప్రత్యక్షజ్ఞానమనఁబడుచున్నది. వ్యక్తికతీతమందు ప్రవేశించి యితరానుభవజ్ఞానములనన్నిటి నచ్చట యతీతబ్రహ్మమందైక్యముచేయుటే జ్ఞానమునకంత్యశిఖరము. అదే దివ్యజ్ఞానమునకు సమాప్తి. అదే దివ్యానందమునకు దివ్యజీవితమునకు మూలము.

అట్టి జ్ఞానస్థితే యీమార్గమునకుగల యుద్దేశ్యము. ఈమార్గమునకే గాక తుదివర కభ్యసించిన సర్వమార్గములకుగల యుద్దేశ్యమిదే. ఈజ్ఞానస్థితికి వివేకజ్ఞానము, భావము, సమస్తయేకాగ్రిత, మానసికయాత్మజ్ఞానము, ప్రేమద్వారమున సమస్తహృదయప్రయత్నము, సౌందర్యద్వారమున నింద్రియప్రయత్నము, శక్తికర్మలద్వారమున, చిత్తప్రయత్నము, శాంతానందద్వారమున జీవప్రయత్నములు, మన మనంతవైశాల్యప్రదేశముల నొందువర కనంతప్రకాశత్వమునకు దివ్యద్వారములు తెరువబడునంతవరకు మన మొక్కవలసినదానికి సాధనములు మార్గములు ప్రారంభములు.

యోగసంకలనము.

15 అధ్యాయము.

శుద్ధికాఁబడిన గ్రహింపుశక్తి (శుద్ధబుద్ధి).

మనము పొందవలసిన జ్ఞానస్థితివర్ణన, జ్ఞానసాధనములెట్టివో నిర్ణయించుచున్నది. మన వివిధమానసవిషయములద్వారా, మానసవ్యక్తిచే సంసిద్ధమగు మానసాతీతప్రత్యక్షమే జ్ఞానస్థితియని చెప్పవచ్చును. అట్టిది మన కొకతరి సంభవించిన భౌతికోపకరణములందు మిక్కిలి పూర్ణముగ ప్రతిఫలించుచున్నది. అది శుద్ధసత్వగుణము. కాబట్టి పై వికారములకు వస్తుబహిరాకారములకు లోనుగాక నిత్యమద్వైతయమగు దివ్యతేజస్సు ననుసరించి మన సమస్తస్థితిని పునర్నిర్మాణము చేయవలెను.

మానుషత్వమునుండి యీశ్వరత్వమునకు భిన్నత్వమునుండి యేకత్వమునకు యనిత్యమునుండి నిత్యత్వమునకు, మార్పునట్టియీ మార్గమునకు, జీవునియట్టి పునర్జన్మమునకట్టి నూతనజన్మకు రెండు తప్పని సోపానములుండవలెను. జీవుఁడుపకరణయుక్తుఁడై పాత్రత వహించుటకు ప్రయత్నమొకటి. పాత్రతగాంచిన యుపకరణముల

ద్వారా సంసిద్ధుఁడైన జీవునియందు ప్రత్యక్షజ్ఞానప్రకాశత్వము రెండవది. కాలవిషయమున నీరెండుసోపానములకు హద్దులేర్పడియుండలేదు. అవి యొకటితో నొకటి సంబంధించి యేకకాలమున వర్తించును. జీవుఁడు పాత్రతవహించినకొలఁది ప్రకాశత క్రమక్రమముగ వృద్ధియై ప్రత్యక్షజ్ఞానము పరిపూర్తినొందును. ఇట్టి ప్రకాశత్వప్రత్యక్షజ్ఞానములు వృద్ధిజెందినకొలఁది జీవునకు పాత్రత కలుగుచున్నది. ఉపకరణములు కార్యనిర్వాహకమునకు తగినవగుచున్నవి. ఆప్రకాశతగల ప్రయత్నమునకు ప్రత్యేకకాలములుగలవు. ప్రకాశతగల వృద్ధికి ప్రత్యేకకాలములు గలవు. ప్రకాశతగల సంసిద్ధిచే పరిపూర్ణత తేగల దీర్ఘములగు ప్రత్యేకకాలములుగలవు. మెరుపువలె క్షణభంగురములైనను యాకాలములు భవిష్యత్తును పూర్తిగా మార్చగలవు. సత్యమను సూర్యతేజస్సుతో నిండిన గంటలు రోజులు వారములు బట్టు దీర్ఘములగు కాలములు గలవు. వీటివలన జీవుఁడొకతరి దేవునివైపునకుఁ దిరిగెనా తననూతనజన్మయును యీనిజస్థితిని పరిపూర్తిజేసి స్థిరపరుచుటకు వృద్ధి జెందుచున్నాఁడు.

సంసిద్ధుఁడగుటకు మొదటి యావశ్యకతమన సర్వావయములశుద్ధిచేయుటే. ముఖ్యముగా, జ్ఞానమార్గమున, సత్యద్వారమును తెరుచుటకు తాళపుచెవ్వి యనబడు గ్రహింపుశక్తిని (బుద్ధిని) శుద్ధిచేయవలెను. ఇతరావయముల శుద్ధిలేనిది బుద్ధియొక్క-శుద్ధిసాధ్యము కాదు. అపరిశుద్ధహృదయ మపరిశుద్ధేంద్రియముల పరిశుద్ధజీవితము బుద్ధిని కలతబెట్టును. దాని సామగ్రిని కల్లోలపరచును. దానితీర్మానముల క్షోభబెట్టును. దానిదృష్టిని మలినపరచును. దాని వ్యక్తిని తల్లక్రిందు జేయును. అపరిశుద్ధదేహము దానికార్యముల కడ్డుపడిచెడఁగొట్టుచున్నది. పరిపూర్ణ పరిశుద్ధత్వమావశ్యకము. ఇందు సహింత మొ

కదానితో నొకటి సంబంధించేయున్నవి. ప్రతి యవయవపరిశు
యితరయవయవపరిశుద్ధివలన లాభ మొందుచున్నది. అందు కుదాహ
రణముగా వృద్ధిజెందుచున్న హృదయ శాంతత్వము బుద్ధి నిర్మలత
మునకు సహాయముజేయుచున్నది. అట్లే శుద్ధిజెందిన బుద్ధి యప
శుద్ధరాగద్వేషాదుల మాలిన్యకర్మలకు ప్రశాంత తేజముల నొసగు
చున్నది. ప్రతియవయవమునకు ప్రత్యేకశుద్ధి విధానమున్న న
మనుష్యునకు శుద్ధబుద్ధియే ముఖ్యముగా మలినకల్లోలముల శుద్ధిజే
యునది. ఇతరావయవములచే కర్మల క్రమముగా జేయుచునది.
జ్ఞానమే యుత్తమశుద్ధియని గీత పలుకుచున్నది. అజ్ఞానాంధకారము
మన పతనముల కెట్లు కారణమగుచున్నదో యట్లు నిర్మలతకు సమ
రసత్వమునకు మూలము తేజమగుచున్నది. ఇందుకుదాహరణము.
హృదయమును శుద్ధిచేయునది ప్రేమ. రాగద్వేషాదుల దివ్యప్రేమ
గామార్చి హృదయము పరిపూర్ణమై సంసిద్ధినొందుచున్నది. కాని
ప్రేమసహితము దివ్యజ్ఞానముచే శుద్ధికావలెను. దేవునియెడల హృద
యమునకుగల ప్రేమ, వివేకరహితమై, ధారాళముగాక, యంధకా
రబంధురమై మతోన్మాదము (fanaticism) తేగలదు. అది మరి
యొకరీతిని శుద్ధత్వముగాంచినను, కించిత్స్వరూపమందు తప్ప మరి
యొక విధముగా నీశ్వరుని జూడఁజాలక యనంతప్రత్యక్షమునుంచి
వైదొలగి మన పరిపూర్ణత్వమునకు హద్దులేర్పరుచును. అదేవిధ
మున మనుష్యునియెడల హృదయమునకుగల ప్రేమసహితము కర్మ
జ్ఞానానురాగములకు కల్లోలత తెచ్చిపెట్టును. కాబట్టి బుద్ధియొక్క
శుద్ధిచే నవి సరికాఁబడవలసి యున్నవి.

బుద్ధి యనగా నేమి ? దానిశుద్ధిచేయుటనగా నెట్లని మనము
పూర్తిగా యోచించవలసియున్నది. బుద్ధియను వేదాంత సంస్కృత

శబ్దమున కింగ్లీషులో గ్రహింపుశక్తి (understanding) యనుమాట కన్న సరియైనమాట దొరకదు. యుక్తాయుక్త వివేకశూన్యమై, నిత్యానిత్యవస్తు జ్ఞానరహితమై, సకల సంకల్పాత్మకమగు మానస కార్యమునందుండి తొలగింతము. తీర్మానము, విచక్షణయను యుక్తమువిషయములులేక మనోవ్యక్తిచే కల్పితమగు సంకల్పపరంపరలనందుండి తొలగింతము—యోచనాశూన్యుఁడగు సాధారణ మానవునకు బుద్ధికి మారుగా నుపయోగపడువాడుకలోనున్న భావప్రవాహమం దాకోసింపము. ఆభావప్రవాహము వివేకజ్ఞానముచేఁ బరిశీలింపఁబడక సంగీకరింపఁబడు యావరణ జన్యమగు నూతనసంకల్పపరంపరలచే నిండినను, ముం గలవాటుపడిన కాంక్షలపక్షపాతముల యకాల తీర్మానముల పూర్వాభిరుచుల పునరుక్తే కాని వేరు కాదు. నిస్సంశయముగా జంతువునుండి మనుష్యజాతికి వృద్ధియగుటకిది యుపయోగపడు నొకవిధమైన గ్రహింపుశక్తి (understanding). కాని జంతుమానసమున కొక మెట్టుపైది. అది యలవాటున కింద్రియములకు, కామమునకు లోఁబడిన యర్ధజంతుజ్ఞానము. శాస్త్ర వేదాంత మతజ్ఞానమున కుపయోగపడదు. మనము దానిని మించవలెను. దాని తొలగించుటచేగాని పూర్తిగా శాంతినొందించుటచేగాని యది శుద్ధిచేయఁబడుచున్నది.

గ్రహింపుశక్తి (understanding) యనగా, తక్షణమే గ్రహించి తీర్మానించి విమర్శించగలది. ఇంద్రియములకు, కామమునకు, వివేకరహితమగు నలవాటుకు లోఁబడక జ్ఞానముకొఱకు, యాధిపత్యముకొఱకు పనిచేయుచున్న నిజమగు మానుషవివేకము. నిశ్చయముగా నిప్పటి మానుషవివేక మెంతప్రయాసపడిన నిట్టిస్వేచ్ఛా వ్యాపారము కలిగియుండలేదు. అది యెందుకట్లున్నదనగా, సరి

యింకను క్రింది, యర్ధజంతుకర్మతోఁ గలసియున్నది. ఇంక నదియుపరి శుద్ధమై దాని నిజస్వభావకార్యమునుండి దిగలాగబడుచున్నది. శుద్ధత్వమునందది హీనవిషయముల జిక్కుకొనరాదు. విషయమునకు వెలియై స్వార్థపరత్వము విడిచి కనిపెట్టవలెను. అట్టి విషయమును దానికి గల సామగ్రితోఁ బోల్చి, సరిచూచి, తర్కించుటవలన కలిగిన లాభమును జ్ఞప్తియుంచుకొని, క్రమశిక్షనొందిన వివేకముచే క్రమముగా నడుపబడిన యోచనతోఁ వృద్ధిపరచి యావిషయమును నస్వస్థానము ననుంచవలెను. అట్టిదే స్వచ్ఛమగు తెలివికి సంబంధించిన గ్రహింపు శక్తి (understanding). స్వార్థపరత్వములేని విమర్శ, తీర్మానము, తర్కము దాని ధర్మము. దాని నిజకార్యము.

కాని బుద్ధి యనుమాట యింకొక గాఢమగు నర్థమందుప యోగింపఁ బడుచున్నది. మేధోసంబంధమైన గ్రహింపుశక్తి (Intellectual understanding) హీనబుద్ధి యనబడును. మరియొక యుత్తమబుద్ధికలదు. అది మేధస్సంబంధమైన తెలివిగాక ప్రత్యక్ష మనబడుచున్నది. అది గ్రహింపుశక్తికాదు. జ్ఞానమం దద్వ్యక్షత. అది తాను పరిశోధించిన సామగ్రి ననుసరించి జ్ఞానము నన్వేషించి పొందదు. కాని సత్యము నిదివరకే స్వాధీనపరచుకొని సహజజ్ఞాన మూలకమున వెల్లడించుచున్నది. ఇట్టి శుద్ధబుద్ధజ్ఞానము మనుష్య మానసమున కెంతమట్టుకు గోచరించు ననగా భావమునకు మిక్కిలి యొత్తిడికలిగి, చాటునుండి రాబడిన విద్యుతుచే మేధస్సునకు స్తము యుత్సాహముకలిగి, యప్రయత్నజ్ఞానశక్తి ప్రవాహము ప్రవేశించగా సంచరించు యసంపూర్తియగు ప్రకాశ మెంతకలదో యంత గోచరించును.

మనుష్యునకు సహజజ్ఞానమానసము (intutive mind)కలదు. అది మానసాతీతసామర్థ్యమునుండి రాఁబడు ప్రవాహమునకు స్థాన

మగుచున్నది. కాని మనలో సహజజ్ఞానమాన సావేశముల కార్యము సంపూర్తిస్వభావక్రియలు కలది. సాధారణముగా సది శ్రమపడి పరితపించు హృదయమేధస్సుల ననుసరించి జవాబుగా వచ్చుచున్నది. దాని చిహ్నములు మనోవ్యక్తికి దోచకముందే యట్టిచిహ్నముల నెదుర్కొనఁబోయిన భావముచే కలుష మొందుచున్నవి. ఇక స్వేచ్ఛములుగాక హృదయమేధోయావశ్యకతల కనుకూలముగ మారుచున్నవి. అవి మానసవ్యక్తియందు బ్రవేశించిన తరువాత తత్క్షణమే మేధోగ్రహింపుశక్తిచే (intellectual understanding) పట్టుకోబడి పరిపూర్ణముగాని మేధోజ్ఞానమునకు దగినట్లు భిన్నమగుచున్నది. లేదా హృదయముచేఁ బట్టుకోబడి మనయవివేకములగు రాగయుక్తాపేక్షలచే మార్పునొందింపఁబడుచున్నవి. లేదా హీనకాంక్షలచేఁ బట్టుకోబడి మన రాగద్వేషాదులచే వికారమొందింపఁబడుచున్నవి.

ఈయుత్తమబుద్ధి హీనావయవముల ప్రేక్షణలేక స్వేచ్ఛముగాఁ బనిచేయఁ గలిగెనా తత్త్వములయొక్క నిర్మలస్వరూపముల నియ్యఁగలదు. పరీక్షించుటకు బదులుగా నింద్రియజన్యజ్ఞానమున కింద్రియమానస జన్యజ్ఞానమునకు లోఁబడక చూడగల దృష్టికలుగును. ఊహాకుమారు తనకుదాఁ బ్రబోధింపఁబడిన తత్త్వముయొక్క ధ్యాసకలుగుచున్నది. తర్కవివేకమునకు మారుగా సంబంధములయొక్క నిర్హేతుకవిచక్షణ కలుగుచున్నది. తీర్మానమునకు మారుగా మేధోతీర్మానము తొలగించ ప్రయత్నించు సత్యమునకుగల ముసుకు తీసివేయఁబడి సత్యము దేనిచే వ్యక్తమగుచున్నదో యాభావప్రత్యక్షము కలుగుచున్నది. అప్పుడు స్మృతి (memory) యనుదానికర్థము గ్రీకుభాషయందా శబ్దమునకున్న విపులార్థముగాని యీప్రస్తుతజీవితమందు నరుఁడార్జించిన మొత్తములోని స్వల్ప

హీనభాగము కానేరదు. అది మనము కష్టపడి సంపాదించుచున్నా మనకొను సమస్తమును తనలోనుంచి సదా యిచ్చునట్టియు రహస్య ముగా నున్నట్టియు సర్వగుప్తజ్ఞాన మనఁబడుచున్నది. నిజమునకా జ్ఞానమందు భూతభవిష్యత్తులు సమత్వమొందినవి. ఈశుద్ధబుద్ధజ్ఞాన మునకు (truth conscious knowledge) మన పాత్రత వృద్ధిచేసికొ నవలెను. కాని దాని పూర్ణానుభవము దేవతలకేగాని ప్రస్తుత మా నుషాకారమునకు కడుదూరము.

గ్రహింపుశక్తి యనగా (understanding) నేదో స్పష్టము గా మనకిప్పుడు తెలసినది. దీని సదుపాయముకొఱకు ప్రమాణిక సామర్థ్యమని (ideal faculty) పిలచెదము. వృద్ధికాఁబడిన మేధా శక్తిని మూర్ఖుని యర్ధమృగవ్యక్తికిని తారతమ్య మెంతకలదో యంత తారతమ్యమీ ప్రమాణిక సామర్థ్యమునకును వృద్ధిచెందిన మేధా శక్తికిని కలదు. సరియైన జ్ఞానప్రాప్తికి తోడుపడవలెనన్న నీగ్రహిం పుశక్తిని (understanding) యేవిధముగ శుద్ధిచేయవలెనో తెలుపవలసి చున్నది. సకల యపరిశుభము కర్మసంకర మనఁబడుచున్నది. అది ధర్మత్యాగమే. న్యాయమగు స్వతసిద్ధమగు కర్మయే యాజ్ఞకర్మము. అట్టి సరియైన కర్మచే సమస్తవస్తువులు స్వచ్ఛముతై మన పరిపూర్ణ త్వమునకు సహకారులగుచున్నవి. ఈకర్మత్యాగ మజ్ఞానయుతమగు ధర్మసంకరమువల్ల కలుగుచున్నది. అందు ధర్మవిరుద్ధములగు దుము లు పుట్టుచున్నవి.

బుద్ధిమాలిన్యమేదియనగా, యోచనాసామర్థ్యములందు కా మము ప్రవేశించుటే. కామము, మన ప్రాణరాగములలో చిక్కు కొనిన చిత్తముయొక్క మాలిన్యమే. ప్రాణరాగములకు సంబంధిం

చిన కామములు పరిశుద్ధమగు జ్ఞానేచ్ఛతోఁ గలసినపుడు, మోచ
నాసామర్థ్యము వానికిఁ లోఁబడి, తనకుఁ బనికిరాని పనులయందుఁ
జొరఁబడుచున్నది. దాని వ్యక్తులడ్డగింపఁబడి వికార మొందుచున్నవి.
బుద్ధి కామరాగముల బారిఁ బడకుండ లేవనెత్తఁ బడవలెను. దానికి
పూర్ణ నిర్మలత్వ మబ్బవలెనన్న ప్రాణరాగముల మొదట శుద్ధిచేయ
వలెను. సుఖించవలెనను యిచ్ఛ ప్రాణపురుషునకు సరియైన దేకాని
దాని నెన్నుకొనుట యనుభవించుట యతనిపనికాదు. అవి ఫలతర
మగువృత్తులచేఁ బొందఁబడి నిర్ణయింపఁబడవలెను. కాబట్టి ప్రాణి
యీశ్వరేచ్ఛనుబట్టి జీవితమందే ఫలానందములు వచ్చునో వానినే
నంగీకరించునట్లు శిక్షపొందవలెను. కాంక్షబంధము తెగింపుకొన
వలెను. అదేవిధమున హృదయ మింద్రియ ప్రాణముల కాంక్షలకు
లోనుగాక తప్పించుకొనవలెను. అసత్యవిషయములనబడి హృదయ
మాలిన్యములగు భయక్రోధ మదమాత్సర్యాదుల త్రోసివేయ
వలెను. ప్రేమయం దిచ్ఛహృదయమునకు మంచిదే. కాని ప్రేమ
నెన్నుకొనుట ప్రేమప్రాప్తికై ప్రయత్నించుట, విడిచి స్థిమితమొం
దింపవలెను. గాఢముగాను తీవ్రముగాను హృదయము ప్రేమించుట
నేర్పబడవలెను. కల్లోలము బాధగల తీవ్రముగాక స్థిమితమొందిన
గాఢత్వముతో ప్రేమించుట నేర్పఁబడవలెను. ఈయుపయోగముల
యొక్క శమదమములు (tranquilisation and mastery) బుద్ధి
కిపొరపాటు, యజ్ఞానము, తప్పిదమునుండి తప్పించుకొనుటకు ముఖ్య
ములు. ఈశుద్ధి హృదయసమత్వము, ప్రాణసమత్వము తెలుపు
చున్నది. కాబట్టి కర్మమార్గమునకు సమత్వ మెట్లు ముఖ్యమో
యట్లే జ్ఞానమార్గమునకు సహితము సమత్వము ముఖ్యము.

బుద్ధిమాలిన్యమునకు రెండవకారణ మింద్రియజన్యభ్రమ.

యోచనా సామర్థ్యమం దింద్రియ మానసము బ్రవేశించుట. ఇంద్రియములవశమైన జ్ఞానము నిజమైన జ్ఞానముకాదు. వేనిసాధనసా గ్రిసరిచేయఁబడి నిరాకరింపఁబడవలసినదో యట్టి యింద్రియము మొదటిసాధనములని తలంచునట్టి జ్ఞానము నిజమైనజ్ఞానమనఁబడదు శాస్త్రముల ప్రారంభము మన యింద్రియములు దెలుపునట్టి క్రియలకంతర్వర్తియగు బ్రహ్మాండశక్తియొక్క తత్త్వమును బరీక్షించుటే. వేదాంతమునకు బ్రారంభము, మన కింద్రియములు వేరుగాఁ దోపింపఁజేయు వస్తువిషయములఁ బరీక్షించుటే. విజ్ఞానప్రారంభ మింద్రియ జీవితమందున్న హద్దుల నిరాకరించి మనకు గాన్పించు సర్వము సత్యముయొక్క పైవికారమని భావించుటే.

ఆవిధమున నింద్రియమానసమును స్థిమిత మొందింపవలెను. గ్రహించి తీర్మానించగల యంతఃకరణమునకు యోచనాసామర్థ్యమునిచ్చివేయవలెను. మనబుద్ధి యెన్నడు యోచనాసామర్థ్యమును విడచి దాని సంబంధముల విడఁద్రొక్కుచున్నదో యప్పుడింద్రియమానసము బుద్ధినుండి తొలగిపోవును. అప్పుడు దాని ప్రత్యేకవ్యాపారము బోధపడఁగలదు. అప్పు డది నిజప్రయోజనక్రియాశక్తి శూన్యమై యలవడిన భావముల, స్నేహముల, గ్రహింపుల, కోరికెల, సుడిరూపమగు సంతఃప్రవాహముగా వ్యక్తమగుచున్నది. తెలివిలేని యుపయోగములేని చక్రమందది పునరుక్తి. సాధారణముగా బుద్ధి యీయంతఃప్రవాహము నంగీకరించి దానిని కొంతమట్టుకు క్రమస్థితికి దెచ్చుటకు బ్రయత్నించును. అట్లొనర్చుటలో బుద్ధిదానికేలోఁబడి, దాని యక్రమమునకు నస్థిమితమునకు, సాధారణమానుషవివేకమున బొరబెట్టి నిరర్థక సాధనముగాజేయు గుడ్డివగు పునరుక్తి యాలవాటులకు తానే వశమగుచున్నది. ఈచపలశాంతరహిత,

తీవ్రకల్లోల కరభూతమును తొలగించి స్థిమిత మొందించుటకన్న, సంకరకారియగు నీవిదేశవస్తువును నిరాకరించగల భావమున కేకాగ్రత కలిగించుటకన్న వేఱుపనిలేదు.

మూఁడవ మలినమునకుఁ గారణము బుద్ధియందే కలదు. జ్ఞానేచ్ఛయొక్క యక్రమకార్య మందది యిమిడియున్నది. అట్టి యిచ్ఛ బుద్ధియందుండుట మంచిదే కాని యిందుసహిత మెన్నికజ్ఞానప్రాప్తి యందసమానత్వములడ్డి వికారము తెచ్చిపెట్టును. అవి పక్షపాతానుబంధముల గలిగించుచున్నవి. అందువలన తెలివి కొన్ని భావోద్దేశ్యములనే పట్టుకొని పరభావోద్దేశ్యముల సత్యమును నిరాకరించుచున్నది. సత్యముయొక్క కొన్ని భాగముల మాత్రము గ్రహించి దానిపరిపూర్ణత్వమున కావశ్యకమగు మఱికొన్ని భాగములం బారఁదరుముచున్నది. కొన్ని జ్ఞానవిషయముల గ్రహించి తన పూర్వార్జిత భావగుణమునకు విరుద్ధమగు నితరజ్ఞానమును నిరాకరించుచున్నది. దీనికి మందంతఃకరణమందు పరిపూర్ణసమత్వము, పరిపూర్ణన్యాయ భావోత్పత్తి, మానసమందు నిష్పక్షపాతపూర్ణత్వము. శుద్ధికాబడిన బుద్ధి కామకాంక్షలకెట్లంటదో యట్లే యొకప్రత్యేక భావతత్వముల యందభిరుచి కలిగియుండదు. తనకు పూర్తిగా సమ్మతముగల భావములయందు సహితము బంధము నిరాకరించును. అట్టి భావముల యందెక్కువ యాధిక్యతనుంచి సంపూర్ణజ్ఞానమునకు సంబంధించిన పరవిషయముల నెన్నడు నిర్లక్ష్యపెట్టదు. సత్యముయొక్క స్థిమితమును జెడగొట్టదు.

అట్లు శుద్ధికాఁబడిన బుద్ధి మేధోయోచనకు సాధ్యము పూర్ణము నిర్దూష్యమగు సాధనమగుచున్నది. హీనములగు బంధవికారములులేక మేధాశక్తి యెంతమట్టు కాత్మ ప్రసన్నతత్వముల నెరు

గఁజాలునో యంతసామర్థ్యము కలిగియుండును. కాని నిజమైన జ్ఞానమునకిది చాలదు. నిజమైన జ్ఞానము మనసూత్రమును బట్టి మానసాతీతమనబడుచున్నది. కాన నిజజ్ఞానప్రాప్తికింతకన్న యెక్కువ యావశ్యకము. నిజజ్ఞాన సిద్ధికి బుద్ధియభ్యంతర బెట్టకుండుటకు మనమావేశవిషయమును బొంది, క్రియాభరితుఁడగు మేధోయోచకునకు కష్టసాధ్యమైనట్టి, యతని గుణములకు రుచించనట్టి, మేధోనిష్క్రియత్వమను శక్తిని సాధించవలెను. దానికి ప్రయోజనములు రెండు. కాబట్టి ద్వివిధ నిష్క్రియత్వముల బొందవలెను.

తెలివికి సంబంధించిన యోచనప్రత్యేకము శ్రేష్ఠతమమగు యోచనకాదని మొదటనే మనము కనిపెట్టితిమి. శ్రేష్ఠతమమైనది యేదియనగా స్వతస్సిద్ధముగా నంతఃకరణజనితము. మానసాతీత సామర్థ్యమునుండి వెలువడినది. మేదస్సంబంధమగు నలవాటున కెంతవరకు మనము బద్ధులమై యుందుమో యంతవరకు నంతఃకరణము వ్యక్తముకాని వార్తలనంపును. అట్టివార్తలు మానసమందు గోచరములుగాక, ముందేవికారమొందుచున్నవి. ఒకవేళ వ్యక్తితో నది పనిచేసినను దాని వ్యాపారముల సంపూర్తిగా నుండును. మనలో శ్రేష్ఠతరమగు జ్ఞానశక్తిని వృద్ధిజేయవలెనన్న నిదివర కింద్రియమానసమునుండి బుద్ధిని విడతీసినట్లు మేధోవిషయములనుండి యంతఃకరణవిషయముల విడతీయవలెను. ఇది సులభసాధ్యముకాదు. అంతఃకరణజనితములు మేధోకార్యములచే నాచ్ఛాదింపఁబడి నచ్చుటేగాక, మానసికకార్యములనేకము లాయుత్తమ శక్తినిబోలి దానివలె నటించునవి కలవు. దీనికిముందు నిజమగు నంతఃకరణమేదో నెరుగునట్లు మేధస్సును తయారుచేయవలెను. సరియైన యంతఃకరణమేదో విభజించి మేధోవ్యక్తిగా నవిమారునప్పుడు, దానికొక యర్థము కల్పిం

పక, పైకిచూచి, దివ్యవిషయమునేనమ్మి, సంపూర్ణప్రశాంతముతోఁ బైనుండివచ్చు వెలుతురు కొఱకు కాచియుండవలెను. ఈవిధమున మేధోయోచనయొక్క గొప్ప భాగము ప్రకాశమానమగు సత్యజ్ఞానప్రత్యక్షముగా మార్చుటకు సాధ్యమగును. లేక (పరిపూర్ణమగు మార్పే ప్రామాణ్యముకొఱ కేర్పడు లక్ష్యార్థము) మేధస్సునకు లోపల పనిచేయుచున్న లక్ష్యార్థజ్ఞానముయొక్క శక్తి, పవిత్రత, ప్రియశత్వము వృద్ధిచేయవలెను. మేధస్సులక్ష్యార్థమునకు లోబడి, ప్రశాంతముగా నుండవలెను.

కాని యాత్మజ్ఞానము రావలెనన్న పరిపూర్ణ మేధో ప్రశాంతత్వ శక్తియావశ్యకము. యోచనను బారదరుముశక్తి, గీతచెప్పినట్లు, యోచనాశూన్యమగు మనోశక్తి. యోచనే శ్రేష్ఠతరమని పరిగణించు పాశ్చాత్యుల కిది సరిపడదు. యోచనాశూన్యమగు మనోశక్తి. (పరిపూర్ణనిశ్శబ్దము) యనగా యోచనయొక్క యసమర్థతయని వారు పొరబడుచున్నారు. కాని యీనిశ్శబ్దము సామర్థ్యము కాని యసామర్థ్యముకాదు. శక్తికాని యశక్తతకాదు. అది పరిపూర్ణమగు గాఢమగు ప్రశాంతత. సమమగు చలనరహిత నిర్మలోదకమునవలె మానసము పూర్ణపవిత్రప్రశాంతములందు స్థిమిత మొందినపుడు, జీవుఁడు యోచనను దాటినపుఁడేది సమస్తకార్యముల, సంభవముల, పుట్టించుచున్నదో యట్టి యాత్మ, యేది సమస్తశబ్దజాలమునకు పుట్టుకస్థానమగుచున్నదో యట్టి నిజశబ్దము, సమస్తసృష్టి దేనియొక్క యసంపూర్తి ప్రతిబింబమగుచున్నదో యట్టి యఖండము మనయొక్క నిర్మలత్వమం దావిర్భవించుచున్నది. పరిపూర్ణనిశ్శబ్దమందుమాత్రమే యీనిశ్శబ్దము వినఁబడుచున్నది. నిర్మల శాంతత్వమందుమాత్రమే దానిస్వరూపము వెల్లడికాఁబడుచున్నది. కాబట్టి మనకు తన్నామమేమనగా నిశ్శబ్దము (silence) ప్రశాంతము (peace).

యోగసంకలనము.

16 అధ్యాయము.

ఏకాగ్రత.

శుద్ధికి తోడేకాగ్రత. శుద్ధ్యేకాగ్రతలే సిద్ధియొక్క స్త్రీపురుష నిష్క్రియాక్రియాత్మకద్వయ ముఖములు. శుద్ధత్వమందేకాగ్రత పూర్ణమై, సర్వశక్తి ఫలప్రదమగుచున్నది. ఏకాగ్రతవలన శుద్ధత్వము తనపనులఁ జేయగలదు. అది లేకున్న శాంతనిష్క్రియాత్మమనంత ప్రశమనముమాత్రకే తేఁగలదు. వాని విరుద్ధగుణములు సహితము విశేషసంబంధము కలిగియున్నవి. అపరిశుద్ధ మనగా ధర్మసంకరము, లోపము, వివిధవిషయకార్యసమ్మేళన మని మనము కనిపెట్టితిమి. ఈసంకరము జీవశక్తులయందు జ్ఞానముతో నేకాగ్రత పొందకుండుటచేఁ గలుగుచున్నది. నియమనియమములులేక కల్లోలముగా మనస్సునందుఁ బ్రవేశించు వస్తుబాహ్య స్పర్శలకు లోనగుట మన స్వభావమునకు మొదటి లోపము. తదుపరి యుత్తమజీవునకు రుచించక నిర్ణయించి విమర్శించు మేధస్సునకు రుచించక, మనవృద్ధికి శత్రువగు చంచల ప్రశాంతరహిత యథోమానసమునకు రుచించు

నట్టియేదో యొక విషయముపై నియతిలేక క్రమము దప్పిపోందింపఁబడిన యపరిపక్వమగు నేకాగ్రతగాఁగలదు. అట్టి స్థితిలో శుద్ధత్వము క్రమముగా విధుల జేయుట, నిర్మలమగు ప్రకాశమానమగు స్వచ్ఛమగు వస్తువయసంభవము. ఆవరణమునకు, బహిశ్శక్తులకు లోఁబడిన వివిధకార్యములు తప్పక మిశ్రమము నొంది, యుక్తి, మార్చి, వికారమొందించి, చెడగొట్టుచున్నవి. అట్టి శుద్ధత్వములేక సరియైన యోచనయందు, చిత్తమందు, స్పర్శజ్ఞానమందు, విజ్ఞానానుభవస్థితియందు, పరిపూర్ణమైన, సమానమైన, వశకరమైన, యేకాగ్రత సాధ్యముకాదు. కాబట్టి యీ రెండునుజంటగా నడువవలెను. దేనినుంచి మానవత్వమందు, సర్వవ్యాపక, సర్వశక్తియుత, యనంత కార్య మాభాసించునో యట్టియనంతప్రశాంతము వచ్చువరకు నేక దాని కొకటి సహాయపడవలెను.

కాని హిందూదేశమం దభ్యసింపఁబడుచున్న జ్ఞానమార్గమం దేకాగ్రత యనుమాటకు ప్రత్యేకార్థముకలదు. మనోవ్యాపార కల్లోలమునుండి యోచనను తొలగించుటే దానియర్థము. దేనివలన జీవుఁడు వికారములమానిఁ సత్యమందుఁ బ్రవేశించునో యట్టి యొక్కఁడేయను భావమందు యోచన నేకాగ్రమొందించుటే దానియర్థము. యోచనచేతనే బహిరంగవికారమందు లగ్నమగుచున్నాము. అట్టి భావమును భావములోనికి లాగుకొనుటచే సత్యమందుతిరిగి ప్రవేశించఁగలము. ఇట్టి ఫలప్రాప్తి నొందవలెనన్న నేకాగ్రతకు మూఁడుశక్తులు కలవు. ఏదోయొకవస్తువుపై నేకాగ్రత వలన నావస్తువెట్టిదో తెలుసుకొందుము. ఆవస్తురహస్యముల గ్రహింతుము. ఈశక్తిని వస్తువులఁ దెలుసుకొనుట కుపయోగింపఁ గూడదు. సర్వవస్తుతత్త్వ మెరుగుట కుపయోగింపవలెను. ఏకాగ్రత

వలన మన మింకను పొందనట్టి, మనకు సరిగానున్నట్టి దాని సంపా
దించుటకు మన యిచ్ఛారాశిగాఁ జేర్పఁబడును. ఈశక్తి క్రమశిక్ష
నొందినయెడల తగినంత యేకమనస్కమైనయెడల తగినంత నమ్మక
ము, సత్యము, నిజము, కలిగినయెడల యెట్టికార్యప్రాప్తికైన నుప
యోగించవచ్చును. కాని ప్రపంచకార్యముల కుపయోగించరాదు.
పొందదగిన తెలుసుకొనదగిన యొకవిషయమునకొఱకే యుపయో
గించవలెను. ఏకాగ్రతవలన మనము కోరినదానియందు తదేకత్వము
చే యాకోరినవస్తువే యగుదుము. మనము భయ, బలహీనసంభూ
తమని తలచితిమా, భయ బలహీనములే యగుదుము. లేక గొప్ప
పవిత్రత, శుద్ధము, శాంతము, సర్వవ్యాపకప్రేమస్వానము కాఁగల
ము. ఇది యెంతఘనముగాఁ గాన్పించినను మన మీశక్తిని వానికొ
ఱకుపయోగించరాదు. కాని వస్తువుల కతీతమగుటకు నామగుణ
రహితమగుటకు పరిపూర్ణమగుటకుపయోగించవలెను. ఇతరమైన
సమస్త యేకాగ్రతలు భిన్నమై వికారమొందినభాగమును [illegible]
చేయుటకు, క్రమశిక్ష నొందించుటకుఁ, ఇతరముగ గొప్పఫలప్రా
ప్తికిఁ, బనికివచ్చును.

ఏకాగ్రతకుగల యీప్రయోజనమునకు నితరములకువలెనే
ముందు శుద్ధి యావశ్యకమని తోఁచుచున్నది. ఇందుకు సన్యాసము,
త్యాగము, చిట్టచివరకు పరిపూర్ణాతీత సమాధిలోఁ ప్రవేశముతోఁ
చేఁ బడుచున్నది. అట్టి సమాధి సిద్ధినొందిన, కోటికొకఁడు తప్ప,
యెవరుదానినుండి తిరిగిరారు. ఆసమాధివలన, పేథామమును పొంది
తిరిగిరారో, యట్టి యుత్తమానంతస్థితి నొందుదుము. ప్రపంచము
నుండి తప్పించుకొనఁదలచినయోగి శరీరత్యాగసమయమున నిట్టి
సమాధిలోఁ బ్రవేశించఁగోరుచున్నాఁడు. ఈక్రమపద్ధతి రాజయోగ

ముందు మనకుఁ గాన్పించును. రాజయోగి మొదట నానావిధమైన నీతిజ్ఞానసంబంధమైన శుద్ధినొందవలెను. వాఁడు తన హీనమనోవ్యాపారములఁ బారఁదోలవలెను. అనంతరమతఁడు, మనోవ్యాపారములఁ గట్టిపెట్టి, వ్యాపారమును బోనడచి, నిష్క్రియత్వమును తేగలభావమందు తానేకాగ్రత నొందవలెను. రాజయోగ మేకాగ్రతకు సోపానములు చాలగలవు. వస్తుగ్రహణ మొకటి, వస్తుధారణయొకటి, వస్తువుచేఁ దెలుపఁబడు, లేక నేకాగ్రతవలనఁ బొందింపఁబడు స్థితియందమనస్క మొదుట యొకటి. ఈచివరమెట్టుకే రాజయోగమందు సమాధియని పేరు. కాని గీతయందు సమాధికి విస్తారార్థము కల్పింపఁబడినది. కాని రాజయోగసమాధియందు స్థితిభేదములు కలవు. మనస్సు, బహిరంగవస్తుజ్ఞానము లేకున్నను, భావప్రపంచమందింకను విచారించి యోచించి వీక్షించగలిగి యుండుటొకటి. మనస్సింకను సంకల్పభావములఁ బుట్టించ సామర్థ్యము కలిగి యుండుట యొకటి. మనస్సునందు మనోవృత్తి నశించగా జీవుఁడు భావమునతిక్రమించి, స్థిరము యనిర్వచనీయమగు నిశ్శబ్దమందుఁ బ్రవేశించుట యొకటి. సమస్తయోగములందు భావ మేకాగ్రతకు కావలసిన వస్తువులు, రూపములు, మంత్రములు, నామములు గలవు. ఇవి సర్వమీమార్గమందు మానసికావలంబనములు. వీనినన్నిటి నుపయోగించి విడువవలసినదే. ఉపనిషత్తుల ననుసరించి ముఖ్యమావలంబనము (ఓం) కారము. ఈ (ఓం) కారమందున్న యక్షరత్రయము బ్రహ్మముయొక్క జాగ్రత్ జీవుఁడు (waking soul) స్వప్నజీవుఁడు (Dream soul) సుషుప్తి జీవుఁడు (sleep soul) యను మూఁడు స్థితులఁ దెల్పును. పూర్ణమగు నోంకారనాదము స్థితికర్తల దాటిన దానికైపై కాపోహించు చున్నది. సమస్తజ్ఞాన యోగములకు గమ్యస్థాన మతీతమై యున్నది.

పరిపూర్ణ యోగాద్వైత మింతకన్న మహత్తరమని తత్ప్ర నిషేధము కలదని మనమూహించితిమి. ఉత్తమజీవస్థితి నిషేధించునది కాదని, దివ్యప్రభాసమని నిషేధించునది కాదని, మనమూహించితిమి. మనము మహోన్నతము, సర్వకారణ మతీతమగు దానిఁ గోరవలెను. కాని దేనికది యతీతమగుచున్నదో దాని నిరాకరించికాదు. అది మన ప్రపంచజ్ఞానమును ప్రపంచరహస్యతత్త్వ రూపముగా మార్చునట్టి, యితర స్థితులను మార్పు నొందించునట్టి, స్థిరానుభవమునకు, జీవయుక్తమస్థితికిఁ గారణ మని భావించవలెను. మనలో నుండి ప్రపంచజ్ఞానమును బూర్తిగాఁ దొలగించఁ బ్రయత్నించము. దేవుని యాత్మను, సత్యమును బ్రహ్మాండము లోన నతీతమందునఁ దెలిసికొనఁ బ్రయత్నింతుము. కాబట్టి స్థిరుని వెతుకుటగాక, బ్రహ్మాండమందు వ్యాపించి యాడుకొనుచున్న సచ్చిదానందస్వరూపమగు నతని యావిర్భావమును సహితము దెలిసికొనఁ బ్రయత్నింతుము. అట్టి యనంత త్రిమూర్త్యాత్మకమే యతని యావిర్భావము. దాని దెలిసికొనుటకు దానిలోఁ బాలుగొనుట కనియగుటకు బ్రయత్నింతుము. ఈత్రిమూర్త్యాత్మకమును, దాని నిజతత్త్వమందేగాక బ్రహ్మాండవిలాసమందుసహితము, పరోక్షమొందుటకు బ్రయత్నింతుముగాన యతని దివ్యసంభవము లేక ద్వితీయావిర్భావ మనంబడు సర్వవ్యాపక దివ్య సత్యజ్ఞాన చిత్తప్రేమలయం దనుభవజ్ఞానముల కొఱకుఁ బ్రయత్నింతుము. ఈత్రిమూర్త్యాత్మకముతో నేకీభావ మొందుటకు యత్నింతుము. ప్రయత్నకాలము గతించగా మనయహంకారమును బూర్తిగా త్యజించుటచేఁ దనలోనికి మనలఁ జేకొను కొనుటకంగీకరింతుము. అప్పుడిది మనలో నవతరించ, మనసమస్త స్థితుల నావహింప నొప్పుకొందము. అతని యుత్తమాతీతత్వ సన్నిధి

నొందుట కిది మార్గము మాత్రమేగాక మన శరీరము స్వాధీనమై మనల నావహించినపుడు, బ్రహ్మాండావిర్భావమందు దివ్యజీవితము నకు కాబట్టిన యవసరమగుచున్నది.

మన మిది చేయుటకు నేకాగ్రత, సమాధియును శబ్దములకు విపుల గాఢార్థము కల్పింపవలెను. మన సమస్త యేకాగ్రత దివ్య తపస్సుయొక్క రూపాంతరమే. అట్టి తపస్సువలన నాత్మ తనలో ని మిడివశించును. తనలో దానావిర్భావ మొందును ; అట్టి యావిర్భా వమును నిలపి కాపాడును. సమస్త యావిర్భావమును తనయుక్తము యేకత్వములోనికి తిరిగి యాకర్షించును. సత్తు (Being) చిత్తునందు (consiousness) తనలో నానందము కొఱకు నివశించుచుండు దివ్యతప స్సనఁబడును. జ్ఞానచిత్తము (knowledge-will) చిత్ప్రకాశమందు (force of consiouness) తనలో తనయావిర్భావములో నివశించు ఈదివ్యయేకాగ్రతా సారమనియు యోగేశ్వరుని యోగమనియుఁ జెప్పఁబడుచున్నది. మన మెవనియందు నివశించుచున్నామో యట్టి యీశ్వరుని యాత్మవిభాగము సంభవింపగాఁ వ్యష్టిజీవుఁడు యాత్మ యొక్క భావస్థితిరూపములయందు బ్రవేశించి దానితో నైక్యమగు టకు నేకాగ్రత సాధనమగుచున్నది. ఈశ్వరునితో నైక్యమొందుట కీసాధనము నుపయోగించుట దివ్యజ్ఞాన ప్రాప్తికి కారణమని సమస్త జ్ఞానయోగమునకు ముఖ్యవిషయ మని చెప్పఁబడుచున్నది.

ఈయేకాగ్రత భావానుగుణ్యముగ వృద్ధిఁజెందును. భావనా మరూపములు సాధనములై తదంతర్గత తత్త్వము నేకాగ్రతనొందు చున్న మానసమునకుఁ గలిగించును. భావముద్వారా మనుజుఁడు వ్యక్తమునుండి వ్యక్తీకరింపఁబడిన దాని నధిష్ఠించుచున్నాఁడు. భావము

దేనికి సాధనమగుచున్నదో దానిసహితము మారోపింపఁగలఁడు
భావమందే కాగ్రతవలన ప్రస్తుతమానస స్థితిబంధముల బోంచు
కొని, భావము దేనిని పోలునో, దేనికి బదులు గుర్తుగా నున్నదో
యట్టి సచ్చిదానందస్థితిగా మారును. భావమం దేకాగ్రత, వ్య
కతీతమగు లోకస్థితులఁ గలిగించుటకు సాధనము. ఏకస్థానమొంది
మనసమస్త స్థితిని వ్యక్తి కతీతమగు సత్యైకానంత యాత్మజ్ఞాన
నందస్థితినొందించుటే యేకాగ్రతకుగల యుద్దేశ్యము. పరిపూర్ణత్వ
ము. సమాధియనుమాటకు నసమియర్థము చెప్పుదుము. ఆసమా
ధియనగా, బహిరంతర వ్యక్తులనుండి వైదొలగి, బహిరంతరముల
మించి, తద్బీజమైనట్టియు, బీజస్థితికి సహితమతీతమైనట్టియు స్థితి
గాక, యనంత మేకత్వమందు స్థాయిగాంచి దానితోఁగలసి యేకము
కావలెను. అట్టి స్థితి, వస్తుస్వరూపజ్ఞానమిచ్చు జాగ్రత్స్థానమందు మనముం
డనీ, వస్తునామరూప విలాసభరితమగు నంతర్వ్యాపారమందు మనము
ముండనీ, విషయముల కన్నిటికి ముఖ్యమైనట్టియు, నామరూపము
లకు బీజమైనట్టి యంతరసత్యమును మనమునారోపింపనీ మనము
సదాయుండవలెను. ముఖ్యసమాధినొందిన జీవుఁడు, గీతచెప్పినట్లు
సమాధిస్థజీవుఁడు, సర్వానుభవములనొందుచున్నాఁడు. శిఖర
మారోపింపనివారికి మిక్కిలి భంగకరముగాఁ దోఁచెడు యెట్టి
యనుభవముగానీ వాఁడు మూలమునుండి జారిపడఁడు. వాఁడు తన
సామర్థ్యానుగుణ్యముగా దేనికిఁ అంటక, భ్రమపడక, బంధింపఁబడక
సర్వము నాలింగన మొనరించుచున్నాఁడు.

మనమట్టి సమాధినొందినప్పుడు మనసమస్తస్థితి జ్ఞానమందే
కాగ్రత నొందుటచే భావమందేకాగ్రత నొందవలసిన యావశ్యకత
యుండదు. అట్టి మానసాతీత స్థితియందు సమస్తవస్తువుల స్థితులు

మాఱును. భిన్నమునందు క్రియానుసరణమందు మానసము పనిచేయును. ఒకకాలమం దొకవస్తువునం దేకాగ్రత నొందగలదు. ఏకాగ్రత లేనపుడు తనకిష్టమగు రీతిని యొకవస్తువునుండి మఱియొకవస్తువుపైకిపోవును. దేనినైన గ్రహించి స్వాధీనపఱచుకొనవలసినప్పుడా యొకభావమందే, యా యొకధ్యానవిషయమందె, యా యొకధారణవిషయమందె యాయొక చిత్తవిషయమందే యేకాగ్రత నొందవలెను. తత్కాలికమునకై నాతక్కినవస్తువుల నన్నిటినివిడచి యొకదానియందే యేకాగ్రత నొందవలెను. ఏది మనస్సున కతీతముగుచున్నదో, దేనిని మన మధిరోహింపఁ బ్రయత్నించుచున్నామో, యది పరుగెత్తు సంకల్పమునకన్న (thought) భిన్నభావములకన్న శ్రేష్టతరమైనది. ఈశ్వరుఁడు తనయందే స్థాయియై యున్నాఁడు. అతఁడు భావవ్యాపారముల వెలిబుచ్చునప్పుఁడు తాను ఖండముగాఁడు. వానిచే బంధింపఁబడఁడు. తన యనంతత్వమందు వానిని వాని వ్యాపారములఁబట్టి యుండును. అఖండమై యతఁడు పూర్ణముగాఁ బ్రతిభావవ్యాపారమునకు వెనుకనుండును. అప్పుడే యట్టి సమస్తమునకు వెనుకసహితముండును. వానిచే పట్టుకోఁబడి ప్రతిదియు ప్రయత్నముగాఁ దనంతటతాఁ బనిచేయుచున్నది. చిత్తముయొక్క ప్రత్యేకక్రియవల్లగాక, యట్టిచిత్తమునకు వెనుకనున్న సర్వసాధారణ జ్ఞానశక్తివలన ప్రతిది పనిచేయుచున్నది. మనకు ప్రతిదానియందు దివ్యచిత్తజ్ఞానముల యేకాగ్రత కనుపించిన నది వేఱె నదికాదు. దాని సత్యమేదనగా, రాశీభూతమైన యనంత యేకత్వమందు స్వేచ్ఛతో నప్రయత్నముగాఁ దనంతటదాఁ బనిచేయుటే. దివ్యసమాధిస్థితినొందిన జీవుఁడు, నిజతత్వమగు వస్తుస్థితి భిన్నత్వమందు తన సంసిద్ధి ననుసరించి పాలుగొనుచున్నాఁడు. కారణమేమన, మనమానసత్వమునకు భిన్నమైనదే సత్యము. ఈకారణముచే బట్టియే, ప్రతి

నగ్రంథమందుఁ జెప్పఁబడినట్లు, యాత్మస్వాధీన మొందిన మనుజుఁడు, సంకల్పప్రయత్నములం దేకాగ్రతతోఁ బనిలేకనే తన భావచిత్రములు బొంద ప్రయత్నించుచున్న జ్ఞానఫలములన ప్రయత్నముగ నొందుచున్నాఁడు.

స్థాయినొందిన యిట్టి దివ్యస్థితినొందుట మన మేకాగ్రతకుద్దేశ్యము. ఏకాగ్రతకు మొదటిమెట్టు యేదనగా, నొకవిషయమునకు సంబంధించినభావమందే చలనము లేకుండ, పనిచేయునలవాటు వ్యాపకముతో నిండినమానసమునకు కలిగించవలెను. సమస్తాకర్షణల నితరవ్యాపకములనవలి యీపని జరుగవలెను. అట్టి యేకాగ్రత మన సాధారణజీవితమందు సహితము కలదు. మనస్సు నిలుపుటకు బహిరంగవస్తుకర్మలు లేక, యంతరమున నేకాగ్రత నభ్యసింపవలసినప్పుడు కష్టతరమనిపించును. కాని యీయంతర మదేకాగ్రతే జ్ఞానమన్వేషించువాఁడు పొందవలెను. తన భావములనేకముగాఁ గూర్చుటే యభిప్రాయములు మేధో మోదకుని సంకల్ప పరంపరలు మాత్రమేయవికావు. ప్రప్రథమమునందది యైన, నది భావతత్వమందు నిలుకడ నపేక్షించు తర్కవిధానమదికాదు. లక్షింపఁబడు విషయము దివ్యప్రేమయైనయెడల దేవునియొక్క భావతత్వము ప్రేమయని లక్షించవలెను. మానసమట్లు లక్షించవలెననగా, దివ్యప్రేమయొక్క వివిధ యావిర్భావములు సంకల్పమందేగాక, సాధకుని హృదయ, స్థితి, దృష్టులయందు సహితము ప్రకాశింపవలెను. సంకల్పము మొదట కలిగిన తరువాత యనుభవము రావచ్చును. అట్లు యనుభవము మొదటకలిగి తరువాత జ్ఞానము జనింపవచ్చును. తరువాత పొందబడిన వస్తువులపై స్థాయినొంది, నిత్యానుభవస్థమై, తమకు ధర్మముగానో, చట్టముగానో పరిణమించునరకు హెచ్చుగా స్వీకరింపఁబడును.

ఇది యేకాగ్రత నొందింపఁబడిన ధ్యానవిధానమనఁబడును. కాని యింతకన్న తీవ్రవిధానము కలదు. అది విషయముయొక్క- భావజ్ఞానము (thought knowledge) మానసికానుభవముగాక, భావమునకు వెలుపలిదగు వస్తుతత్త్వమొందునటుల, మానసమును పూర్తిగా నేకాగ్రతయందు, భావతత్త్వముపై నిలుపుట. ఈ విధానమందు భావము నశించి నిలకడగాంచిన, విషయధారణయందు బ్రవేశించుచున్నది. లేక యంతరసమాధియందుఁ జొరఁబడుచున్నది. ఈవిధాన మభ్యసించినయడల, తదనంతరమున, మన మధిరోహించిన స్థితిని, యధోస్థితిని వశపరుచుకొనుటకు, మన సాధారణజ్ఞానములపై దాని ప్రకాశత, శక్తి, యానందము వర్తించుటకు, క్రిందికి రప్పింపవలెను. అట్లు కానియడల, నంతరసమాధి యందున్నస్థితిలో పలువురకున్నట్లు, మనము దానిని పొందుదుముగాని, మనము మేల్కొని ప్రపంచవిషయములలోనికి దిగినపుడు, దానిని విడచిపెట్టుదుము. ఇట్టి స్థితి పరిపూర్ణ యోగాభిప్రాయము కాదు.

మూఁడవవిధానము కలదు. అందు మొదట నొకవస్తుధ్యానమందు తీవ్రముగ నేకాగ్రత నొందుటగాక, భావప్రత్యయమందు తీవ్రముగా వస్తుధారణగాక, పూర్ణముగా మానసమును ప్రశాంత పరుచుట. ఇది యనేకవిధములఁ జేయవచ్చును. మనోవ్యాపారమునకు వైదొలగి యందుపాలుగొనక, తద్వ్యాపారముఁ దేకమణఁగగా, తుదకు వృద్ధియగుచున్న పరిపూర్ణప్రశాంత మొందువరకు, దానిఁ గనిపెట్టియుండుట యొకవిధము. సంకల్పముల నిరాకరించి యట్టిసంకల్పములు కలిగినప్పుడు, మనస్సునుండి పారదరిమి, మనోకల్లోల వ్యాపారమునకు వెనుక తప్పకయున్న ప్రశాంతస్థితియును విడువకుండుట మరియొకవిధము. ఇట్టి శాంతమావిర్భవింపగా గొప్పస్థితిని

ము మనుజునకు రాఁగలదు. దానితోపాటు సర్వవ్యాపక నిర్గుణబ్రహ్మానుభవజ్ఞానము సాధారణముగా సంభవించును. అప్పుడు సమస్తము తత్త్వాకారముగా సమస్తము జ్ఞానానుభవమందు బహిరంగవస్తుజన్యము గాక, దివ్యావిర్భావముయొక్క యంతర తత్త్వజ్ఞానముగా పరిఢవిల్లఁగలదు.

సాధారణముగా నిట్టి స్థితి నొకతరి పొందితిమా తీవ్రమగు నేకాగ్రతతోఁ బనిలేదు. అట్టి తీవ్రమేకాగ్రత స్థానమున సూచించుటకు, క్రింది యవయవములకు ప్రకాశమిచ్చుటకు మాత్రము భావము నుపయోగించునట్టి స్వేచ్ఛతగల చిత్తమేకాగ్రత రాఁగలదు. ఈచిత్తము స్థూలప్రాణ హృదయమానసములపై నొత్తిడికలిగించును. వానిని నిర్గుణబ్రహ్మమునుండి వెల్లడగుచున్న నీశ్వరస్వరూపములుగా, బునర్నిర్మాణము చేయుచున్నది. శీఘ్రముగానో మందముగానో యవయవపరిశుద్ధినిబట్టి చిత్తసంకల్ప మానసులయొక్క ధర్మమునకు లోఁబడుచున్నది. దివ్యజ్ఞానము మన వివిధజ్ఞానముల వశము చేసుకొనును. ప్రాచీన వేదకాలపు సాధకులకు సంభవించినట్టుల మానుషస్థితియందే యీశ్వరస్వరూప మేర్పడును. పరిపూర్ణ యోగమునకిది మిక్కిలి శక్తియుక్తమగు శిక్ష.

యోగసంకలనము.

17 అధ్యాయము.

సన్యాసము.

మన యవయవములకు శుద్ధ్యారోగ్యతలవలనఁ గలిగెడు శిక్ష యోగశరీరమునకుఁ గుడిచెయ్యిగాఁ జెప్పఁబడినయెడల సన్యాసము దాని యెడమచెయ్యి యనవచ్చును. ఈశిక్షవలన వస్తుస్థితి జ్ఞానప్రేమకర్మల నిజతత్త్వము మనకు స్థిరపడి, మన భావమందేర్పడి, దానిఁ జెడఁగొట్టిన యసత్యములకు బదులుగా నీవస్తుస్థితి జ్ఞానప్రేమలఁ బొందుపరచెదము. సన్యాసమువలన నీయసత్యములఁబట్టి, పెకలించి, మన దివ్యజీవితసమరసమృద్ధినిఁ జెడఁగొట్టనియ్యకఁ దీసిపారవేయఁగలము. మన పరిపూర్ణత్వమునకు సన్యాస మత్యావశ్యకసాధనము.

ఎంతవరకీ సన్యాసముండవలెను ? దాని స్వభావమేమి ? దానినుపయోగించుపద్ధతి యెట్టిది ? గొప్ప మతబోధకులు, గాఢ విజ్ఞానానుభవజ్ఞు లంగీకరించిన పురాతన యాచారమొకటికలదు. సన్యాసము కేవలశిక్షయేగాక తుదిప్రయోజనమని యెంచఁబడినది. మన

ప్రాణత్యాగమే మన భూలోకవాసత్యాగమే యని చెప్పఁబడినది. ఈస్వచ్ఛమగు ఘనమైన గొప్పయాచారమునకు బహుకారణము లున్నవి. మొదటికారణ మేమనగా ప్రస్తుతపు ప్రాపంచిక జీవితము యొక్క యసంపూర్త స్వభావమునకు విజ్ఞానజీవితమునకుఁగల తారతమ్యము. ఈ విరుద్ధతారతమ్యము ప్రాపంచికజీవితము మిథ్యయనియు, జీవోన్మాదమనియు, వికారస్వప్నమనియు నిరాకరించుటకుఁ బ్రేరేపించినది. రెండవకారణము, జీవునకుఁ దనప్రత్యేకమూర్తికిఁ గల తీవ్రాపేక్ష. ప్రయాసలేని స్వచ్ఛమగు యానందసిద్ధిమార్గములు గల మహోన్నతస్థితిలోనికిఁ బ్రవేశించుటకు జీవుని తీవ్రమైనకోరిక. దివ్యాలింగన జనితానందమునుండి కర్మభూమియగు సేవలోనికిఁ దిగుటకై జీవునికిచ్ఛ లేమి. ఇంకను విజ్ఞానానుభవమునకు విరుద్ధములగు కారణము లనేకములు గలవు. అవి యేవనఁగాఁ గర్మకాండను విజ్ఞానభాగముతోఁ గలుపుటకుఁగల గొప్ప యనుభవసిద్ధమగు కష్టము. ఇట్టి సమ్మేళన మసంభవమని సహితము కొందఱి యభిప్రాయము. ప్రపంచముతోఁ సంబంధము విడిచి, ప్రపంచజీవితమునకు వేదొలగియుండుటచే సంభవించు శాంతస్వతంత్రానుభవము. అన్నిటికన్న హీనమగు కారణము లేవియన, శ్రమకోర్వఁజాలకుండుట, బ్రహ్మాండశక్తిచే జీవునకుఁగలుగునిరాశ, నిరుత్సాహము. జననమరణకాలచక్రభ్రమణమునుండి మనము ప్రత్యేకము తప్పుకొన్న నితరులవిషయమై కలిగెడు యశ్రద్ధయు స్వార్థపరత్వము మొదలగునవి.

పరిపూర్ణయోగ సాధకునకీ కారణము లెవ్వియుఁ బనికిరావు. బలహీనత స్వార్థపరత్వము లెంత విజ్ఞానాకారము ధరించిన నతనికి వానితోఁ బనిలేదు. దివ్యబలపరాక్రమములు, దివ్యదాక్షిణ్యములు, వానికిఁ గాఁబట్టినవి. వానియందీశ్వర స్వభావమున్నది. ప్రకాశసాం

దర్యముల కొఱకతఁడు వీనిని ధరించుచున్నాఁడు. కాలచక్రప్రమాణ మతని భయపెట్టఁజాలదు. అట్టి కాలచక్రమునకుమించి, దాని దివ్య ధర్మము దివ్యప్రయోజనము తెలుసుకొనుచున్నాఁడు. ఈశ్వరజీవిత మును మానుషజీవితముతో సమన్వయించుట, మనుష్యుఁడుగానుండి దేవునియందు నివసించుట, యీచిక్కుఁదీర్చుటే యతనిపని. భయ పడి పారిపోవుటకాదు. ఆనందశాంతవిముక్తి లేకాంత నిష్క్రియల పై నాధారపడక, ప్రాపంచిక సుఖదుఃఖములచే నిర్బాధితములై భయంకరమైన యీకల్లోలమందు స్థిమితములై, జీవుని విడువనట్టి సురక్షితమగు పదవినివ్వకున్న నానితో నతనికిఁ బనిలేదు. మాను షత్వమందున్న దేవునియందతనికిఁగల దివ్యప్రేమచేఁ బ్రేరేపింపఁ బడుటవలన, దివ్యాలింగనజనిత మహాసంగమతని విడువదు. ఒకవేళ నది కొంతకాలమతని విడచినట్లు కనుపించినను తదనుభవమునకుఁ దనయందలి యనధికారమును దొలగించుటకేర్పడిన పరీక్షయని వాఁడెఱుఁగును. బంధములఁచేఁ గట్టఁబడియున్న వాఁడితరుల బంధవి మోచనఁ జేయఁజాలఁడు. మానవసంసిద్ధి కొఱకవసరమగుటచేఁ దప్పలేకున్నఁ దన ప్రత్యేకమోక్షము నంగీకరించఁడు. స్వర్గసుఖము లందతనికి యపేక్షలేదు. నరకబాధలకు భయపడఁడు. ప్రాపంచిక విజ్ఞానజీవితములకుఁ బరస్పరవిరోధమున్నయెడల యట్టి విరోధభావ ము తొలంగించుటే యతనిపని. ఈ రెంటికి సమరసత్వము తెచ్చుటే యతనికి ముఖ్యము. ప్రపంచము దుష్టపాలితమైనయెడల యమృత త్వాన్వేషులు దేవునికొఱకు దాని జయించుటే మిక్కిలి యావశ్యక ము. జీవితమున్మాదమే యైనపక్షమున, దివ్యశక్తి కనిగింపఁబడవల సినవారనేక కోట్లున్నారు. స్వప్నమే యైనయెడల మేల్కొలుపవల సినవారు పెక్కండ్రుకలరు. మిథ్యయైనయెడల భ్రమాయత్తులగు

వారికి సత్యప్రబోధ కలిగించవలెను. ప్రపంచమునుండి వైదొలగుటే ప్రపంచమునకు దారిఁజూపుటయని కొందఱందురు. అది మాత్ర మంగీకరింపఁబడదు. ఏలనసగా మనకు యవతారములు ప్రామాణ్యముగా నున్నవి. ప్రపంచజీవితమును నిరాకరించుటచే మాత్రము గాక దాని నంగీకరించి పై కెత్తుటవలననే హితము దానికి సహాయమొనర్ప గలమని ఋజువుచేయుచున్నవి. ఇది సర్వవ్యాపకుని యాటయనుకొన్న పక్షమున ధైర్యవిలాసములతో మన భాగమును సమ్మతించుట మంచిది. మనతోటిపాటు దివ్యచెలికానితోనాడి యానందింతము.

కాని యన్నిటిలో ప్రపంచవిషయమై మనకుఁగల భావము ప్రపంచోద్ధరణకొఱకు దేవునకు మనుష్యునకు మన మెంతవఱకు నుపయోగపడుదుమో యంతకాలము ప్రపంచసన్యాసమును నిరాకరించుచున్నది. ప్రపంచమనగా దుష్టకల్పితమనియు, జీవభ్రమయనియు మన యభిప్రాయము కాదు. ఈశ్వరునియొక్క యావిర్భావము. కాబట్టి సన్యాసము మనజీవితమునకు గమ్యస్థానము కానేరదు. ప్రపంచత్యాగము సృష్టిప్రయోజనము కాదు. మనము దేవుని యందైక్యానుభవమునకుఁ బ్రయత్నింతుము. అట్టి యైక్యానుభవములో మనుష్యునియందుఁ బరిపూర్ణమైన యైక్యానుభవ మిమిడియున్నది. ఈ రెంటిని విడఁగొట్టఁజాలము. క్రైస్తవులు దేవునికుమారుఁడు మనుష్యునికుమారుఁడని చెప్పుచున్నారు. క్రైస్తవమునకీ రెండువిషయములు నావశ్యకములే. దీనికి హిందూభాషమేమనగా, నవనిర్ణీతమిా ప్రపంచమాయనో, యట్టి దివ్యనారాయణుఁడు మనుజునందు వెల్లడి కాఁబడి సంసిద్ధి నొందుచున్నాఁడు. పరిపూర్ణమనుజుఁడు నరనారాయణుఁడనఁబడును. ఆపరిపూర్ణత్వ మందుట్టేను సృష్టిరహస్యము నిరూపింపఁబడుచున్నది. కాబట్టి సన్యాసము మనకు సాధనమే కాని

ఫలితార్థము కానేరదు. అన్నిసాధనములకన్న ముఖ్యమనరాదు. మనము పొందవలసిన ఫలితార్థము మనుష్యునందీశ్వర సంసిద్ధి. అది పరోక్షము. అపరోక్ష సాధనములచేఁ బొందశక్యముకానిది. అపరోక్షసాధనములు పరోక్షసంసిద్ధి కడ్డుపడు నాటంకములఁ దొలగించుటకు సహాయపడఁగలవు. త్యాగమట్టిదే. దివ్యాత్మ సంసిద్ధికి భిన్నమై విశుద్ధములగు సమస్తముయొక్క పరిపూర్ణత్యాగము. హీనమై పరిపూర్ణముకాని సంస్థితిని వృద్ధిక్రమమున సన్యసించుట. ప్రపంచమందు మనజీవితమున కనుబంధము మనకుండరాదు. అట్టి యనుబంధముండెనా దానినిసహితము మనము సన్యసించవలెను. పూర్తిగా త్యజించవలెను.

మనసన్న్యాసము తప్పక మానససన్న్యాసమై యుండవలెను. ఇంద్రియ హృదయజనిత కామానుబంధముల విడువవలెను. భోగ కర్మలయందు స్వకీయేచ్ఛను విడువవలెను. వ్యక్తిస్థానమందు నేనను నహంకృతి విడువవలెను. ఇవే హీన స్వభావమునకు మనలబంధించు మూఁడుముళ్లు. వీనిఁ ద్యజించితిమా మనల బంధించునవి మరేమి యుండవు. కాబట్టి కామానుబంధములఁ బూర్తిగాఁ ద్యజించవలెను. ప్రపంచమం దేనియందు మనకనుబంధ ముండరాదు. ఐశ్వర్యముగాని బీదరికముగాని, యానందముగాని, దుఃఖముగాని, ప్రాణముగాని, మరణముగాని, గొప్పతనముగాని, కొద్దితనముగాని, ధర్మముగాని, యధర్మముగాని, స్నేహితుఁడుగాని, భార్యగాని, దేశముగాని, మన పనిగాని, విధిగాని, స్వర్గముగాని, భూమిగాని, సర్వమునందనుబంధ ముండరాదు. దీనియర్థము మనము దేనినిఁ బ్రేమించరాదని కాదు. దేనియందు సంతసించరాదని కాదు. అనుబంధమనగా ప్రేమయందహంకృతి కాని ప్రేమకాదు. కామబంధము. సుఖసంతోషములయందు

కాంక్షకాని వస్తువులయందు నిర్వ్యాసంగ సంసిద్ధిఁగోరుటకుఁ బ్రయత్నముకాదు. సర్వవ్యాపక ప్రేమ మనకుండవలెను. ప్రశాంతమైనది కాని మిక్కిలితీవ్రమైన కామముయొక్క క్షణభంగురమగు పోషకుడు కాఁగూడదు. ఈశ్వరానందమందు స్థిరపడి సుఖములఁ జిక్కుకొనక వానియందు దాగియున్న, బ్రహ్మాండమందావరించి దానియందుఁ జిక్కుకొనని యానందలోకమును నిష్కామనిర్లిప్తానందము కావలెను.

దివ్యకర్మ జ్ఞానమందుఁ బరిపూర్ణతఁ గాంచవలెనన్న యోచనా క్రియయందు తన స్వంతయిచ్ఛను బూర్తిగా విడచిపెట్టవలెనని యిదివరకుఁ దెలుసుకొంటిమి. దివ్యజ్ఞానమందుఁ బరిపూర్ణతఁ గాంచవలెనన్న నహంతము దానిని త్యజించవలెను. ఈయాత్మేచ్ఛ యనగా తన యెన్నికలకు నలవాట్లకు, భావచిత్తయోచనల భూత వర్తమాన నిర్మాణములకుఁ దనకుఁ గాబంధింపఁబడు మానసిక యహంకార మనఁబడును. వానినన్నిటిని దననిగా భావించుటచే వానిచుట్టు సూక్ష్మములగు (నేనను నాదను) త్రాళ్లనల్లికొని వాని యందు సాలిపురుగువలె నివసించును. తనగూటిపై దాడిని సాలిపురుగు విరోధించునటులఁ గలతపెట్టిన నది క్రోధించుచున్నది. ఇతరపట్టులయందు సాలిపురుగునకుఁ గ్రొత్తతోచినట్లు నూతనభావములలో నూతననిర్మాణములలో దింపిన కష్టపడుచున్నది. ఈయనుబంధమును బూర్తిగా మనస్సునుండి తొలగించవలెను. తనకు స్వాభావికమైనదని ప్రబోధగాంచని మానసము దేనిని పట్టుకొనియుండునో యట్టి ప్రపంచజీవితములందు మనకు సర్వసాధారణముగానున్న పొందికను విడచుటేగాక, యెట్టి మానసనిర్మాణమందును, యెట్టి మేధోభావపద్ధతియందును, మతసూత్ర యేర్పాటులయందును, తర్కనిర్ణయమం

మను బంధింపఁబడరాదు. మనోయింద్రియములను త్రెంచుటేగాక, యోచకుని వలనుండి పారిపోవలయు, మతస్థాపకుని వలనుండి తొలఁగ వలెను. ప్రపంచ భావబంధములనుండి వైతొలఁగవలెను. ఇవన్నియు మనలో నాత్మను మరుగుపరచుటకు కాచుకొనియున్నవి. మనము పైకి పోవలయు. గొప్పవిషయములకై యల్పమును విడిచిపెట్టవలెను. అనంతము కొఱకు నంతముగలదానిని త్యజించవలెను. ఒకప్రకాశత నుండి మఱియొక ప్రకాశతకు, నొకయనుభవము తరువాత మఱియొక యనుభవమున కొక జీవస్థితినుండి మఱియొక జీవస్థితికి నీశ్వరత్వమొంది సర్వవ్యాపకత్వము వచ్చువరకు ముందుకుఁ బోవుచుండవలెను. మనకుఁ బూర్తిగానమ్మకముగల నిశ్చయములకు సహితము మనము బంధింపఁబడరాదు. ఎట్టి రూపనామములులేని నిత్యునియొక్క రూపనామములే యవి యనఁబడుచున్నవి. తనలో విరుద్ధభావముల నిముడ్చుకొని యోచనయొక్క జ్ఞానప్రకాశతలకు జిక్కని శ్రేష్టశబ్దమును గ్రహించ సిద్ధముగా నుండవలెను.

మనము ముఖ్యముగా నిరోధించవలసినది యహంకారము. దాని ప్రతినివాసములోనికి వేషములోనికి మనము జొరఁబడి పైకీడ్చిఖండించవలెను. దాని వేషము లపారములు. ప్రతియాత్మ నిరోధలేశమును పట్టుకొని వ్రేలాడుచుండును. అశ్రద్ధ దాని ముఖ్యవికారము. ఆవేషము ధరించి తన్నుఁ దరుములకు నియమింపఁబడిన దివ్యచారుల నిరోధించఁగలదు. ఇచ్చట యుత్తమ జ్ఞానధర్మము మనకు సహాయపడుచున్నది. ముఖ్యవిషయమం దిట్టి భేదములతో మనకుఁ బనిలేదు. నేను నీవనుమాటలులేవు. అన్నిస్వరూపము లందొక దివ్యాత్మ సమానముగ నున్నది. వ్యష్టిసమిష్టులందు సహితము సమానముగ నున్నది. దానిని తెలిసి, వేరుపుచ్చి సేవించి, సంసిద్ధిగాంచుటే

కావలసిన పని. తనసంతుష్టి, యశ్రద్ధ, భోగము, క్షేమములంతము ఖ్యములుకావు. అహంకారదృష్టికి, నాత్మభోగయాత్మానురాగ విషయానందమువలె పరులకుఁ దోచునట్టి కర్మలసహితమే కాత్మయొక్క సేవాసంసిద్ధి జ్ఞానముల కవుసరమైనప్పు డట్టి కర్మలఁ జేయవలసినదే. మనమంతరగురునిచే నడిపింపఁబడవలెను. మనుష్యులాడుమాటలతోఁ బనిలేదు. చుట్టు యావరణబలము విశేషతీవ్రముగఁ బని చేయఁగలదు. వెలిదృష్టికి యుత్తమమనునట్లుగాఁ దోచువేషమును మనము సమ్మతించి యప్రయత్నముగా ధరింతుము. అంతఃప్రవృత్తిని కష్టముగా తెరవేతుము. దారిద్ర్యప్రతిజ్ఞ బూనెదము. సేవానియమము పట్టెదము. అశ్రద్ధ, సన్యాసము, నిర్మల ఋషిభావము పైకి వహింతుము. పూర్వాచారమునుబట్టి యిట్టివేషముల వేసి చుట్టుయావరణకు మంచియుద్దేశ్యము కలిగింతుము. ఇదంతయు డంబము. భ్రమ. మన మిట్టివానిని వేయవలసియుండును. అది మన సేవకు కాబట్టిన పై వేషము కావచ్చును. కాకపోవచ్చును. బహిర్దృష్టి ప్రధానము కాదు. అంతర్దృష్టే కావలసినది.

అహంకార విముక్తియనఁగా నెంతసూక్ష్మమైనదో గీతబోధయందు మనకుఁ గాన్పించును. బలయహంకారముచే, క్షత్రియ యహంకారముచే నర్జునుఁడు యుద్ధమునకుఁ బ్రేరేపింపఁబడెను. మనోనాశ యింద్రియములస్వాధీనపఱచుకొనునట్టి యసత్యదాక్షిణ్యము విసుకు, బలహీనతయను విరుద్ధయహంకారముచే యుద్ధమునకుఁ బరాఙ్ముఖుఁడాయెను. బాహుబల మొసగి జ్ఞానమును వృద్ధిచేయు నాదివ్యదాక్షిణ్యము కానేరదు. ఈదుర్బలత్వము, సన్యాసము, ధర్మమను వేషము వేసుకవచ్చినది. "నెత్తుటితోఁ దడుపఁబడిన యీభోగమునకన్న భిక్షమెత్తుకొనుట మేలు, భూలోకరాజ్యముకాని స్వర్గ

లోక రాజ్యముకాని నేనొల్లన"ని యర్జునుఁడు చెప్పెను. ఇట్టి మనోవృద్ధి నంగీకరింపక సన్న్యాసుల సంఘమునకు మఱియొకనిఁ జేర్పక పవిత్రమగు త్యాగమునకు ప్రమాణము ప్రపంచమునకివ్వక నిరాకరించిన గురువెంత తెలివిమాలినవాఁడని మనకు తోఁచును ? గురువు మఱియొక విధముగా యోచించెను. ఆగురువుమాటలచే మోసపోవువాఁడు కాఁడు. "ఇది నీలోని దుర్బలత్వము, భ్రమ, యహంకారము. ఆత్మనుఁజూడుము. జ్ఞానమొందుము. నీజీవుని యహంకారవర్జితునిఁ జేయుము." అని చెప్పి మఱియు నిట్లనియె. "పోరుము. జయింపుము. భాగ్యవంతమగు రాజ్య మనుభవింపుము." హిందూచరిత్రములందు మఱియొక యుదాహరణము కలదు. లంకాధిపుని వదనుండి తనభార్యను తెచ్చుకొనుట కొక దేశమునుఁ బాడుచేయ సైన్యములఁ గూర్చుమని రామావతారమును బ్రేరేపించినది యహంకారముగాఁ గనుపించును. కాని "నాకు భార్యలేదు. శత్రువులేఁడు, కోరికలేదు. ఇవన్నియు నింద్రియభ్రమలు. బ్రహ్మజ్ఞానమునకు నేను పాటుపడెదను. రావణుఁడు జనకాత్మజ నేమిచేసిననరే" యనిచెప్పు చూజ్ఞానవాక్యములకు పెడర్థముజేసి రాముఁ డశ్రద్ధపూనిన నదిమట్టుకు తక్కువ యహంకారమా ?

అసలు విషయము గాఢమని గీత చెప్పుచున్నది. అది జీవునకు బంధవిముక్తి తెచ్చుటే. నిష్క్రియత్వమందుఁగల బంధవిమోచనమేగాక క్రియయందుఁగల యహంకారజనిత ప్రేరేపణవిడువవలెను. వివిధ ధర్మానురక్తి విడుచుటేగాక పాపమందుఁగల యాకర్షణను కూడ త్యజించవలెను. ఏకాత్మయందు నివసించుటకు నేకాత్మయందుఁ బనిచేయుటకు నేను నాది యనుమాట విడువవలెను. సర్వవ్యాపకుఁడగు సర్వేశ్వరద్వారమునఁ బనిచేయుటకు నిరాకరించు యహం

కారమును త్యజించుటేగాక, యితరులఁ బారఁదరిమి తన ప్రత్యేక మానసము దేహము, జీవితముల సేవించు యహంకృతిని సహితము త్యజించవలెను. ఆత్మయందు నివాస మనగా ననంతమందు లీనమై నిర్గుణాత్మానందసాగరమున పరవస్తు జ్ఞానము లేక నివసించుటకాదు. కాని యీ స్వరూపములందును సర్వస్వరూపములకు వెలిని యేకమై యాత్మగాను యాత్మయందును నివసించవలెను. ఇదే పరిపూర్ణజ్ఞానము.

సన్యాసమునకు మనము చెప్పుయర్థము ప్రస్తుతార్థముకంటె వేరని తెలియఁగలదు. ప్రస్తుతార్థ మేదియనగా నాత్మత్యాగము. భోగపరిత్యాగము. విషయనిరాకరణము. హృదయమజ్ఞాన బంధమొందుటచే నాత్మత్యాగము జీవశీఘ్ర కత్యావశ్యకము. ఇంద్రియములు పట్టుబడి విషయాసక్తతతో నిండియుండుటచే భోగత్యాగమావశ్యకము. మనస్సు విషయమందు లగ్నమై దానిమించి లోనఁబ్రవేశించుట కట్టి విషయమును విడువఁజాలనందున విషయనిరాకరణమత్యావశ్యకము. మనుజుని మానసము ప్రజ్ఞానబంధ మునుగుచున్న, వస్తురూపములచే మోసపోకుండిన, సన్యాసముతోఁ బనిలేకుండును. అప్పు డానందమార్గమున జీవుఁడు తక్కువనుండి హెచ్చునకు నానందమునుండి బ్రహ్మానందమునకుఁ బ్రయాణము చేయఁగలిగియుండును. ప్రస్తుత మది సాధ్యముకాదు. వస్తుతత్త్వప్రాప్తికలుగుటకు నానావస్తువులతోఁ గల బంధమును సమస్తమును లోన త్యజించవలెను. బహిస్సన్యాసమంత ముఖ్యము కాదు. కాని యది సహితము కొంత కాలముండవలెను. అనేకవిషయములందది యుండక తప్పదు. కొన్ని వేళల నన్నిటియం దుపయోగపడును. జీవవృద్ధి యందొకసమయమున పూర్ణబహిస్సన్యాస మొక సోపానమని చెప్పవచ్చును. చివర

కీసన్యాస మీయాత్మత్యాగము సాధనమేకాని దాని ప్రయోజన కాలము గడచిపోవును. విషయము మనల బంధింపఁజాలనప్పుడు వస్తునిరాకరణములతోఁ బనిలేదు. ఏల యనగా జీవుఁడు విషయమును విషయముగాఁ జూడక యట్టి విషయము వెల్లడించు దివ్యానుభవ మొందఁగలఁడు. ఒక ప్రత్యేకవిషయముతో నవసరము లేకయే, సమస్తవిషయములందు సమానముగా నీశ్వరానంద మొంది, భోగాపేక్ష జీవునకు లేనప్పుడు, భోగత్యాగముతో నిక పనియుండదు. జీవుఁడు వస్తువును కోరక, సర్వభూతములయందున్న యాత్మేచ్ఛకు వ్యక్తితో విధేయుఁడగునేని యాత్మత్యాగముతోఁ బనియుండదు. అప్పుడే మనము ధర్మ (Law) బద్ధులము కాక, యాత్మస్వాతంత్ర్య మొందఁగలము.

మనము పాపమని చెప్పుదానినేగాక, పుణ్యమని యనుకొను దానిని సహితము విడచిపెట్టవలెను. మనకు ప్రయోజనకారులై, సహకారులై యొకప్పుడు మనము తప్పక చేయవలసిన విషయములుకలవు. వాని పని కాఁగానే, యది సంప్రాప్తి కాఁగానే, మనము ముందుకు పోవలసియున్నప్పు డవి యభ్యంతరములు విఘ్నములగుచున్నవి. కోరఁదగిన జీవస్థితులు కలవు. కాని వానిని స్వాధీనపరచుకొన్న తరువాత వానియందు వర్తించుట యపాయకరము. కారణమే మనగా నతీతుఁడైన దేవుని విపుల రాష్ట్రములోనికి మనము నడువఁజాలము. పూర్తిగా పరిపూర్ణమైన యీశ్వరానుభవము కాదేని యట్టి దివ్యానుభవముల సహితము పట్టుకొని యుండరాదు. సర్వమైన, యతీతమైన వస్తువుకంటె తక్కువదానియందు మనము నిలువరాదు. ఆవిధమున నిజతత్త్వమందు స్వాతంత్ర్యులమైతిమా దేవుని కార్యకరణ ప్రభావము సర్వము తెలుసుకొందుము.

"సర్వ పరిత్యాగ మొనరించి సర్వ మనుభవించెదవు" ఏలననగా, సమస్తము మనకొఱకు దాచఁబడి తిరిగి యివ్వఁబడును. కానియత్యాశ్చర్యమగు మార్పుపొందింపఁబడి యివ్వఁబడును. కాని యెవ్వఁడు పవిత్రమై యనంతమై, సర్వకాలమందు నశించని విచిత్రాద్భుతమై యుండునో యట్టివానియొక్క సంపూర్ణ శ్రేష్ఠత్వ సౌందర్య తేజానందములుగా మార్చఁబడి యివ్వఁబడును.

యోగ సంకలనము.

18 అధ్యాయము.

జ్ఞానసీక్షాసమ్మేళనము.

వెనుకటి యధ్యాయమున సన్యాసమును గురించి సాధారణముగాఁ జెప్పితిమి. అట్లే లోగడ యేకాగ్రతను గురించిమాట్లాడియుంటిమి. ఏమి చెప్పఁబడెనో యది కర్మ భక్తి జ్ఞానమార్గములకు పనికి వచ్చును. ఈమూఁడింటికి యేకాగ్రత సన్యాసము లావశ్యకములు. వానిని వుపయోగించు విధానము భేదించవచ్చును. కాని యేకాగ్రత సన్యాసములద్విగుణశక్తి జ్ఞానమార్గమందు మనవృద్ధి కెట్లుతోడ్పడునో, విపులముగాఁ జర్చింతము. ముఖ్యముగా నీమార్గము స్థూలస్థితిలోనికి జీవుఁడు దిగుటకు సాధనమైన యామహాసోపానపంక్తిని తిరుగ నారోహించుటె.

జ్ఞానమునకు ముఖ్యాభిప్రాయ మాత్మయగు మన నిజమైన స్వకీయస్థితిని, తిరిగి కనిపెట్టుట. ఈయభిప్రాయము మన యిప్పటిస్థితి మన స్వకీయ స్థితి కాదని ముందొప్పుకొనుచున్నది. ఈబ్రహ్మాండ మనగా నేమో యనేకు లనేకవిధములఁ జెప్పిరి. వానిని

మనము నిరాకరించితిమి. శక్తిచే సృజింపఁబడిన జడాకారము మిథ్యయని మన మొప్పుకొనలేదు. మనోకల్పితము యసత్యమని కాని, శూన్యమే వెనకగల స్పర్శభావ సముదాయమనిగాని మన మొప్పుకొనలేదు. ఆత్మను సత్యముగా మన మంగీకరించితిమి. ఆత్మయొక్క సత్యమే బ్రహ్మాండమనియు, జడమగు శక్తి నిర్మాణముగాక, యాత్మశక్తియొక్క సత్యత్వమనియు నంగీకరించితిమి. అయినప్పటికి బ్రహ్మాండము మిథ్యగాక సత్యమైనను వ్యష్టిజీవుని యొక్క మిథ్యగాక సర్వవ్యాపకమగు దివ్యమగు సత్యమైన నిచ్చట మనస్థితి యజ్ఞానస్థితియైయున్నది. మనస్వరూపముయొక్క నిజతత్త్వము కాదు. మన నిజతత్త్వమును సరిగా గ్రహించనలేదు. మనము కానిదానిని మన మని తలచుచున్నాము. మనము స్వరూపముతో నిజమైన సంబంధము పెట్టుకొనలేదు. బ్రహ్మాండముగాని, మనముగాని, నిజముగా నేమైయుంటిమో మనకుఁ దెలియదు. సృష్టిచెందుచున్న సేనను నహంకారమున కనుగుణ్యముగా జీవస్వభావములు తనలో తామేర్పరుచుకొన్న తాత్కాలికమగు యసత్యముచే నిర్మింపఁబడిన యసంపూర్తిభావము మనకు కలదు. ఈయసత్యభ్రమ బహిరావరణ సంబంధములందు సంఘజీవితమందును సంభవించు దుఃఖములకు కల్లోలములకు, పతనమునకు బీజమగుచున్నది. మన వ్యక్తికజీవితము మనసంఘజీవితము మనలో మనస్వసహారము మనతోటి జీవులతో వ్యవహారము, యసత్యభ్రమమున్నై యేర్పడినవి. కాబట్టి వాని పద్ధతులు, చట్టములు యసత్యభ్రమలే. ఈసర్వవిషయిక ప్రమాదమందు వృద్ధియగుచున్న సత్యము తావెల్లడగుటకు సదాప్రయత్నించుచున్నను, వానిపద్ధతులు చట్టములు యసత్యభ్రమ కాకపోలేదు. కాబట్టి జానికి జీవితము యొక యనుభవజ్ఞానముగాక, పూర్ణమైన

యాత్మజ్ఞాన స్వభావజ్ఞాన (knowledge of soul and nature) ము లు ముఖ్యముగా నుండవలెను. దానిపై జీవితముయొక్క నిజానుభవ మేర్పడుచున్నది.

ఈప్రమాదమసత్యమగు నేకీభావమువలన సంభవించుచున్నది. భిన్నభిన్నముగా కనుపించు శరీరముల స్వభావము తన జడసంఘాతమందు నిర్మించినది. భౌతికస్వభావమందావిర్భవించిన జీవుఁడీ శరీరమునుధరించి యందునివసించి దాని స్వాధీనపఱ్చుకొని యుపయోగించుచున్నాఁడు. జీవుఁడు తన్నుమరచి యీభౌతికబంధమునొక్కదానినే యనుభవించుచు, "యీశరీరము నేనని చెప్పుచున్నాఁడు." తాను శరీరమే యనుకొనుచున్నాఁడు. శరీరముతో సుఖదుఃఖముల ననుభవించుచున్నాఁడు. శరీరముతో పుట్టుచున్నాఁడు. శరీరముతో మాయమగుచున్నాఁడు. తనయాత్మస్థితి యట్టిదేయని తలంచుచున్నాఁడు. అట్లే స్వభావము తన సర్వవ్యాపక ప్రాణసంఘాతమందు ప్రత్యేకముగా కనుపించు ప్రాణప్రవాహముల నిర్మించినది. అవి ప్రతిశరీరమందును దానిచుట్టును సుడివలె నేర్పడుచున్నవి. ప్రాణస్వభావమందావిర్భవించిన జీవుఁడు యాప్రవాహమును పట్టుకొని, దానిచే పట్టుబడి, సుడివడుచున్న యా చిన్నప్రాణకోణమందు తత్కాలమునకు బంధింపఁబడుచున్నాఁడు. జీవుఁడు తన్నుమరచి యీ ప్రాణమే నేననుచున్నాఁడు. తాను ప్రాణమేయని తలచుచున్నాఁడు. దానికోరికలు కాంతులతోఁ దాను కోరుచున్నాఁడు. దానిసుఖములతో నానందించును. దానిదుఃఖములకు దుఃఖపడును. దానివలనములతోఁ దానునడచుచున్నాఁడు. ఇంకశరీరవ్యక్తియేముఖ్యముగానున్నయడల, తనస్వకీయస్థితిని యీసుడితో నేకీభావమొందించి సుడిచేఁ జుట్టబడిన "శరీరము నశించుటచేత యీసుడి విడిపోవుచున్నది,

తాను సహితము నశించెదనని" తలచుచున్నాఁడు. కోణము సేర్పరిచిన ప్రాణప్రవాహమును (cufrent) తెలుసుకొన్నయెడల "తానా ప్రవాహమనుకొని" నేనీ ప్రాణప్రవాహమే యీశరీరమును వశపరుచుకొంటిని. దీనినివదలి యితర దేహములఁ బొందెదను. నేను యెడతెగని జననమరణముల చక్రమందుఁ దిరుగుచున్న నిత్యమగు ప్రాణమని" తలచుచున్నాఁడు.

అట్లె స్వభావము తన మానసిక సంఘాతమందు సర్వవ్యాపకమానసమందేర్పడి ప్రత్యేకముగాఁగనపించు మనోమయకార్యస్థానముల (Dynamos) నిర్మించుచున్నది. ఇవి మానసశక్తివ్యాపారముల జననవృద్ధివినాశములకు స్థానములు. ఇవి మానసిక తంతివార్తాచట్టమునకు కార్యాలయము లనవచ్చును. వానియందు వార్తలుపుట్టుచున్నవి. వ్రాయబడుచున్నవి. పంపఁబడుచున్నవి. పట్టఁబడుచున్నవి. రద్దుచేయఁబడుచున్నవి. ఈవార్తలు, యీవ్యాపారములు, పలువిధములు, ఇంద్రియజన్యములు, హృదయజన్యములు, మానసికములు, స్వభావజన్యములు, వీటిసన్నిటిని మానసిక స్వభావమందావిర్భవించిన జీవుఁడంగీకరించి ప్రపంచముతోఁ దన వ్యవహారములకు వినియోగించుచున్నాఁడు. వాని యాందోళనముల స్వీకరించి వాని ఫలముల ననుభవించుటకు తాను బహిర్గతుఁడయ్యెనేమో యన్నట్లు కాన్పించును. స్వభావము తాను నిర్మించిన స్థూలదేహములందు మహిమగల యీకార్యస్థానముల మూలమును నిలిపినది. తన కార్యాలయములకా దేహములస్థానముగాఁ జేయుచున్నది. మానసస్థూలములను నాళసముదాయముచే కలుపుచున్నది. ఈ నాళసముదాయము ప్రాణప్రవాహములతో నిండియున్నది. దాని మూలకముగ మానసమునకు స్థూలప్రపంచవ్యక్తియుఁ గోరినంతమట్టుకు ప్రాణ

ప్రపంచవ్యక్తియుఁ గలుగుచున్నది. అట్లుగాకున్న మొదట ముఖ్యముగా మనస్సునకు మానసిక ప్రపంచవ్యక్తియే కలిగియుండెడిది. స్థూలమపరోక్షముగా సూహ్యమైయుండెడిది. ప్రస్తుతము దాని లక్ష్యమంతయు దేహముపైన స్థూలప్రపంచమందున స్థిరపడియున్నది. ఇతరస్థితులవ్యక్తి దానికి యీమాత్రమపరోక్షముగా కలదు. ఈమానసికశక్తి యంత్రముతో నసగా కార్యాలయముతో జీవుఁడైక్యమొంది "ఈమనస్సు తానని" చెప్పుచున్నాఁడు. మనస్సు దేహమందిమిడి యుండుటచేత "జీవించియున్న శరీరమందు మనస్సు తానని యనుకొనుచున్నాఁడు. సాధారణముగా "జీవించినట్టియు యోచించునట్టి శరీరము తానను" చున్నాఁడు. శరీర మొందిన భావరాగస్పర్శములతోఁ దానేకీభావ మొంది శరీరముసశించగా నీనమస్తము నసించుటచే తానుకూడ నసించునని యనుకొనుచున్నాఁడు. మానసికపురుషత్వము (mental persionality) యొక్క నిలకడగు ప్రవాహవ్యక్తి జీవునకు కలిగినప్పుడొక పర్యాయమో యనేక పర్యాయములో శరీర మొంది స్థూలజీవితమునుండి మనోమయలోకములకు వచ్చుచుఁ బోవుచుండెడి మానసికజీవుఁడు తానని యనుకొనుచున్నాఁడు. కొన్నివేళల దేహమందును, కొన్నివేళల మనోమయలోకములయందును, సుఖదుఃఖములననుభవించెడి యీమానసికభూతముయొక్క నిలకడ తన నిత్యమగుస్థితియని భావించుచున్నాఁడు. మనస్సు తేజోజ్ఞానమయమైన తత్త్వము కాబట్టి యదియెంత యసంపూర్తిగా నుండినను తనకుపైనున్న దానిని కొంతవఱకు గ్రహించఁగలదు. శూన్యమో లేక యనంతస్థితియోయగు తనకుపైగానున్న స్థితిలోనికి యీమానసికభూతము నసించి చేరుటకు వీలు కలదని తెలుసుకొనుచున్నది. "మానసిక జీవుఁడగు నే నచ్చట

నశించెదనని" చెప్పును. అట్టి నాశనమును, జూచి దేహధారియగు మానసముయొక్క ప్రస్తుతవిలాసమందు తనకున్న యనుబంధ వైరాగ్యములననుసరించి కాంక్షించిన కాంక్షించును. లేక భయపడిన భయపడును.

ఇవంతయు సత్యాసత్యములకలగలపు. మనోప్రాణ స్థూలము లున్నవి. మనోమయ ప్రాణమయ, యన్నమయ వ్యష్టి, స్వభావమందున్నది. కాని వీనితో జీవుఁడేకీభావమొందుటే యసత్యమగు నేకీభావము. మనోప్రాణస్థూలము లొకయంత్రమున మనవే యనవచ్చును. బ్రహ్మాండరూపమున తనస్థితియొక్క యాకారమును వెల్లడించుటకు జీవప్రకృతుల పరస్పర సమ్మేళనముచే, నిజాత్మ నిర్మించినవే యీ తత్వములు. వ్యష్టిమానసము, వ్యష్టిప్రాణము, వ్యష్టిశరీరము లీతత్వముల విలాసములు. ఈవిలాసచర్య నిజాత్మ తనసమిష్టిని వెల్లడించుటకు సాధనముగా జీవస్వభావ వాణిజ్యమందు స్థాపించినది. ఈసమిష్టి నిజాత్మకు సదా నైజమైయుండును. సదాయనియంను నీసహజమైయుండును. మనమీశ్వరుని సమిష్టిలో స్థానముగనుక వ్యష్టిమనస్సు, వ్యష్టిప్రాణము, వ్యష్టిదేహము, మనయొక్క రూపములేయగును. మన నిజతత్వమా యీశ్వరుఁడేగనుక సమిష్టిమనస్సు, సమిష్టిప్రాణము, సమిష్టిదేహము, మనయాత్మయొక్క రూపములేయగును. కాని యాత్మసమిష్టివ్యష్టి మనోప్రాణదేహములకన్న యెక్కువైనది. మనము వీనితో నేకీభావమొంది మనకు హద్దుల నియమించుకొంటిమా, మనజ్ఞాన మసత్యచోదితమగును. మనయాత్మ స్థిత్యనుభవ నిర్ణయమేగాక మన బ్రహ్మాండ స్థిత్యనుభవవ్యష్టి నిర్ణయము వ్యష్టి వ్యాపారానుభవ నిర్ణయము సహిత మసత్యమొనరింతుము.

ఆత్మ నిత్యమగు కేవలపురుషుఁడు. స్వచ్ఛమగుస్థితి. సమస్త
వస్తుసముదాయము దాని యావిర్భావములే. ఇట్టి జ్ఞానముతో మన
ము ప్రారంభించవలెను. ఈజ్ఞానమును మన మనుభవములోనికిఁ దె
చ్చుకొని ప్రత్యేకజీవుని యంతర్బహిర్ జీవితములకుఁ బునాదిచేసు
కొనవలెను. జ్ఞానయోగమీ ముఖ్యతత్త్వముతోఁ బ్రారంభించి యం
గీకారనిరాకరణ శిక్షావిధానముల రెంటిని నియమించినది. ఈవిధా
నముల నభ్యసించిన యసత్యములగు నేకీభావములఁ బారఁదోలి నిజ
మగు యాత్మజ్ఞానములోఁ బ్రవేశింతుము. నిరాకరణ విధానమేదన
గా-" నేను శరీరముకాదని " సదా చెప్పుటే. దీనివలన (దేహామే
నేనను) " మిథ్యాభావము మొదలంటఁ దీసివేయఁబడును. ఇట్టి జ్ఞాన
మందేకాగ్రతనొంది జీవునకు స్థూలమునందుకల బంధము తెగిన, శరీర
వ్యక్తిపోవుచున్నది. తరువాత "నేను ప్రాణముకాదనుచున్నాను".
ఇట్టి జ్ఞానమందేకాగ్రతనొంది ప్రాణవ్యాపారముల కోరికలవిడచిన
ప్రాణవ్యక్తిపోవుచున్నది. చివరకు " నేను మనస్సు కాదనుచున్నా
ము " ఇట్టి జ్ఞానమందేకాగ్రతనొందిన, మానసిక వ్యాపారముల త్య
జించిన మనోమయవ్యక్తి పోవుచున్నది. ఈవిధమున మనకును మన
తో నేకీభావమొందించిన వస్తువులకును మధ్య గొప్పవ్యవధి సదా ని
ర్మించితిమా, వాని ముసుకులు క్రమముగా జారి పడిపోవును. మన
యనుభవమందాత్మ తోచఁ బ్రారంభించును. దానినిగురించి యప్పు
డు " అనంతనిర్మలానందమగు నదినేనని " చెప్పుదుము. మనభావ
స్థితుల దానిపై నేకాగ్రతనొందించిన మనమది యగుదుము. తుదకు
వ్యష్టిస్థితిని బ్రహ్మాండమును త్యజించ సామర్థ్యము కలవారమగుదు
ము. రెండవదియగు నంగీకారవిధానము రాజయోగమునకుఁ జెందినది.
అది బ్రహ్మముయొక్క భావమందేకాగ్రతనొంది, యితరభావముల

సన్నిటిని రానివ్వకుండుట. అప్పుడే మానసికశక్తియంత్రము మన బహిరంతర స్థితులందుఁ బనిచేయుట మానును. మనస్సు పనిచేయునప్పుడు ప్రాణస్థూలవిలాసము నిర్వికల్పసమాధియందు స్థిమితో నుండును. ఇది యనిర్వచనీయమగు గాఢసమాధి. దీనియందు మనము పరిపూర్ణస్థితి నొందెదము.

ఈశిక్ష ప్రత్యేకమగు నంతరవ్యాపారము. ప్రపంచమును ధ్యానమందు నిరాకరించుటచేతను ప్రత్యక్షమందు జీవునికళ్లు మూయుటచేతను దీనివలనఁ బ్రపంచము తొలగింపఁబడుచున్నది. వ్యష్టిజీవుఁడు కళ్లుమూసుకొని దానికై చూడకున్నను, బ్రహ్మాండము దేవునియందు సత్యమైయున్నది. బ్రహ్మాండమందాత్మ యసత్యముగాక సత్యముగా నున్నది. మనము నిరాకరించిన సర్వము నామోదించుచున్నది. అన్నిటియందాధిక్యత వహించియున్నది. అది సమిష్టియందున్న వ్యష్టిజీవుని సత్యమై యావరించుటేగాక తానతీతమగుటచే బ్రహ్మాండమునుసహితము శాసించుచున్నది. సమాధినుండి వెలుపలకు వచ్చినప్పుడెల్ల మనచుట్టు మనకగపడు నెడతెగని యీబ్రహ్మాండమందున్న యనంతాత్మను మన మేమిచేయవలెను? ఆర్షికమగు జ్ఞానయోగమార్గమీచిక్కు తీర్చినది. బ్రహ్మాండమును జూచుచున్న జీవునకు శిక్షావిధానమిచ్చినది. దేనియందు సమస్తరూపములుకలవో, యేది సమస్తరూపములందున్నదో, దేనివలన సమస్తరూపములు చేయఁబడుచున్నవో యట్టి యాకాశస్వరూపముగా నీయుత్తమ సర్వనిర్మాణ, సర్వవ్యాపకాత్మను భావింపమనుచున్నది. అట్టి యాకాశమందు, బ్రహ్మాండనానాప్రాణములు వస్తువుల శ్వాసలై చరించి యందిరూపముల నిర్మించుచున్నవి. కాని అవి నిర్మించునది నామరూపములుమాత్రమే, సత్యములుకావు. మనకు కను

పించుకుండ యొక్క యాకారము పృథ్వియొక్క యాకారమే. తిరిగి పృథ్విలోనికి జేయుచున్నది. ఈపృథ్వియో? ఇదిసహితము యొకరూపమే. బ్రహ్మాండకప్రాణములోనికిజేరురూపమిది. బ్రహ్మాండకప్రాణము శబ్దచలనశూన్యమగు యాకాశములో స్థిమితమొందవలసిన యొక చలనమే. ఇట్టిజ్ఞానమందేకాగ్రతనొంది యాకారముల మార్పుల నిరాకరించి, బ్రహ్మమగు నాయాకాశమందు నామరూపములయొక్క భ్రమగా సర్వమును గాంతుము. అప్పుడు సర్వము యసత్యముగా దోచును. బ్రహ్మాండమసత్యముకాగా దాని యాధిక్యత యసత్యమగును. అప్పుడు మన మానసమసత్యముకాగా బ్రహ్మాండముయొక్క నామరూపముల నారోపించిన యాత్మమట్టుకు మిగులును. అందుచే వ్యష్టియాత్మను యనంతాత్మలోనికి యాకర్షించుట న్యాయమని తోచును.

అప్పటికియాత్మ తనయచ్యుతమగు యాధిక్యత, యఖండమగు దివ్యాక్రమణము, సమిష్టివ్యష్టి వస్త్వావిర్భావమగు యనంత వైచిత్ర్యము కలిగియుండును. ఈమోసము మనముగ్రహించి వైదొలగినను యాత్మకుగాని బ్రహ్మాండమునకుగాని యేమాత్రము మార్పుకలుగదు. మన యంగీకార నిరాకరణములకుమించి వానిచే నబాధితమై శ్రేష్టతరమై నిత్యమై యుండునదేదియో దానిసహితము మనమేల తెలిసికొనకూడదు? ఇందుసహితము నజేయమగు సత్యము పనిచేయుచుండవలెను. పరిపూర్ణజ్ఞానము మన మట్టుదానినిగూర్చి యనుభవించమనుచున్నది. అట్లుగాదేని బ్రహ్మాండమందున్న యీశ్వరుడుగాక, మనజ్ఞానమే మిథ్యాభ్రమలని రుజువగుచున్నవి. కాబట్టి యటుల నప్రతిహతముగా స్థిరమైయుండెడి దానిని సహితము లక్ష్యించి, చూచి యనుభవించవలెను. ఎవనియాజ్ఞచే బ్రహ్మాండము

నడిపింపఁబడుచున్నదో, యావనియిచ్ఛ ప్రపంచమై చిత్రకార్యముల
వశముచేసుకొని యనంతములగు సృష్టిప్రళయముల నియమించుచు
న్నదో, యట్టి బ్రహ్మాండమునకు నియంత, స్వభావమునకు ప్రభు
వగు పరమోత్తమ జీవునికన్న యాత్మ వేఱుకాదని మన మెఱుగవ
లెను. యెవరు సమస్తమునకు జీవుఁడు, సమస్తమునకు స్వభావము
కూఁడ నగుచున్నాఁడో, యేక కాలమున నవఁడు పురుషప్రకృతులగు
చున్నాఁడో, సమస్తవస్తురూపములందు తాను వెల్లడగుటకు సమస్తా
కారములగుటకు కూఁడ యెవనికి శక్తి కలదో, యట్టియేకస్థితి యాత్మ
యని మనము తిరిగి లక్ష్యించిచూచి యనుభవించి తెలుసుకొనవలె
ను. అట్లుకాదేని ఆత్మవెలిబెట్టని దానిని మనము వెలిబెట్టుదుము.
మన స్వకీయేచ్ఛానుగుణ్యముగ జ్ఞానము నెన్నుకొందుము.

ప్రాచీనయాధ్యాత్మికజ్ఞానమార్గము వస్త్వైక్యతను, యేకస్థితియొ
క్క- యీ వివిధస్వరూపములపై లక్ష్యించుటను వప్పుకొనెను. కాని
యది భేదము వంశక్రమము కల్పించినది. ఈ సమస్తవస్తురూపముల
గుచున్న యాత్మవిరాట్ (బ్రహ్మాండజీవుఁడు). ఆసమస్తరూపము
ల సృజించు నాత్మహిరణ్యగర్భుఁడు (ప్రకాశించు జీవుఁడు లేక సృ
ష్టిద్వారమున కనుపించు జీవుఁడు). తనలో నిర్మింపఁబడి యీసమస్త
మును తనలో నిముడ్చుకొనియున్న యాత్మప్రాజ్ఞుఁడు వ్యక్తిగల కా
రణము లేక మొదట నిర్ణయించుజీవుఁడు). ఈసమస్తమునకు వెలి
యై యీయసత్యమును జరుగనిచ్చుచు దీనితో నెట్టిసంబంధములేని
పరిపూర్ణముందును. లోనికి మనము ప్రవేశించి యీబ్రహ్మాండము
తో నిక నెట్టిసంబంధముల నుంచుకొనరాదు. జ్ఞానమనగా యంత్య
జ్ఞానమెగనుక యీయల్పానుభవములు మనల విడువవలెను. లేదా
యానిర్గుణమందే యవినశించవలెను. స్పష్టముగా నివన్నియు నను

భవముకొఱకు మనస్సుచే నిర్మింపఁబడిన భేదములు. వానితో పని కలదు. కాని చివరకు నందు ప్రయోజనములు కావు. మనదృష్టి బ్రహ్మాండైక్యముపై నున్నది. బ్రహ్మాండాత్మ విరాట్టుకన్న వేరు కాదు. విరాట్టు హిరణ్యగర్భుఁడే. హిరణ్యగర్భుఁడు ప్రాజ్ఞునికన్న వేరుకాదు. ప్రాజ్ఞుఁడు నిర్గుణబ్రహ్మకన్న వేరుకాదు. అది సమస్త యావిర్భావములనొందిన స్వాయంభువు. ఈవ్యష్టిస్థితిరూపమున పరిణమించు ప్రభునికన్న మఱి వేరుకాదు. ఆప్రభువు మనము చూచునట్టి యనుభవించునట్టి యీసమస్తమైనఁడవ్యోనో యాయద్వితీయ బ్రహ్మమే. ఆత్మతోను దానియావిర్భావములగు సర్వముతో నైక్యానుభవము కలుగుటకు మన మట్టి యాత్మప్రభువు బ్రహ్మమును తెలుసుకొనవలెను. అట్టి యైక్యమందు, మనముండవలెను. జ్ఞానము వలన నైక్యమురావలె నని కోరుచున్నాము. భేదములకల్పించు జ్ఞాన మసంపూర్ణజ్ఞానమనఁబడును. అట్టి జ్ఞానము కొన్నివిషయములకు పనికివచ్చును కాని యైక్యమును దెచ్చుజ్ఞానమే సరియైన జ్ఞానమనిపించుకొనును.

కాబట్టి మనపూర్ణయోగ మీవివిధరీతుల నేకాగ్రతలఁ బరిగ్రహించును. కాని వాని పరస్పరవిరోధమును బాపునట్టి సమ్మేళనమొనరించి కలిపి, సమరసత్వము దెచ్చును. ప్రత్యేక మతియుఁడై యుండువానివలె నిశ్శబ్దాత్మ యనిర్వచనీయ నిర్గుణత్వముకొఱకు ప్రభువును సమస్తమును నిరాకరించుపిఱు మాత్రమే తెలుసుకొనక, ప్రత్యేకముగా యాస్తికునివలె యీశ్వరుని కొలుచును, ప్రత్యేకముగా యద్వైతునివలె సమస్తమందును నివసించక, పరిపూర్ణజ్ఞాన సంపాదకుఁడు, తన భావాభ్యాసానుభవములం దొకమతతత్త్వమునకు వేదాంతసూత్రమునకు లోఁబడఁడు. స్థితియొక్క నిజతత్త్వమును

పూర్తిగాఁ దెలిసికొన బ్రయత్నించును. ప్రాచీనశిక్షల యతఁడు నిరాకరించఁడు. వానియందు సత్యము కలదు. కాని తనప్రయోజనమున కనుగుణ్యముగా వానికి నూతనభావము గలిగించును.

మన యుత్తమాత్మను పరులయందున్న యాత్మకన్న నెక్కుడైనదానిగా సృష్టికి యీశ్వరునిగా సమస్తముగాఁ దెలిసికొనుట జ్ఞానమునకు ముఖ్యాభిప్రాయమని మన మెఱుఁగవలెను. తన స్వకీయమగు మహోన్నత తత్త్వము నెఱుఁగుట, తనకల్లోలముల యనేకైకభావముల సరిచేయుట, క్రమముగ స్వచ్ఛత యేకాగ్రత నొందుట, మూలకారణమందు బ్రవేశించుట, మానవునకుఁగల యుద్రేకములు. కాని యట్లు మన మేల యొనర్చుచుంటిమనగా మూలమునందుఁ బ్రవేశించి కనుపించకుండుటకు కాదు. మన సమస్తస్థితి యీయంతరరాజ్యభాగము లన్నియు వాని నిజమూలమును తెలుసుకొని మన మహోన్నతాత్మయందు నివసించుటకు, మనమహోన్నత యాత్మకొఱకు నివసించుటకు. మానసముగుండా దిగునప్పుడు యనైక్యభావములేక శుద్ధికాఁబడిన మనకు మహోన్నతాత్మద్వారమున వచ్చు సూత్రమును తప్పనిచో వేరు చట్టమునకు విధేయులము కాకుండుటకు. ఇది మనము నెరిగఁజేసితిమా యీయుత్తమాత్మను కనిపెట్టుటలో సమస్తమందేకాత్మను మనస్వభావముయొక్కయు సమస్తస్వభావముయొక్కయు నేకప్రభువును, బ్రహ్మాండమునకు సమస్తమేదో యట్టి సమస్త సమస్తమును కని తెలుసుకొందుము. కారణ మేమనగా మనలో దేనిని చూచుచున్నామో దానినే సర్వమందు చూడవలెను. ఇదే యతనియైక్యతయొక్క తత్త్వము. మనస్వకీయమగు నిజతత్త్వమును కనిపెట్టి క్రమముగా నుపయోగించుటవలన మనవ్యష్టికిని బ్రహ్మాండమునకుగల యడ్డు తొలగిపోవును. మనలోఁ దెలుసుకొనఁబడిన నిజ

తత్వము సమిష్టితత్వమును మనకుఁ బ్రబోధించక మానదు. అదే మనయాత్మ. వేదాంతమందుఁ జెప్పబడిన "సోహం" నేనే యతఁడన్నది. మనలో గ్రహించితిమా మనచుట్టు యావరణమును పరికించుటలో జ్ఞానమేయగు "తత్వమసి" యది నేనేయనుభావము కలుగును. ఈఘనమైన యైక్యమును నిరాఘాటముగా నొందుట కెట్టి శిక్ష నొందవలెనో చూచుకొనవలెను.

యోగసంకలనము.

19 అధ్యాయము.

దేహబంధవిమోచనము.

మనకుఁ గనుపించునది సత్యముకాదని యాత్మయనఁగా దేహము ప్రాణము మనస్సు కాదని యివిదానిరూపములని మనము స్థిరపరచిన తరువాత జ్ఞానమార్గమందు మన మొదటి సోపానమేమనగా నాత్మకు మనస్సునకుఁ గల నిజసంబంధము కలుగుటకు యీమనస్సునకును దేహప్రాణములకును నిజసంబంధము కుదుర్చుటే. మన కిదివరకు పరిచితముగల యొకప్రక్రియవలన దీనినిసులభముగాఁ జేయవచ్చును. కర్మయోగమున నాప్రక్రియ మిక్కిలి యుపయోగించినది. అది ప్రకృతిపురుషులకు నంతరాయమెక్కువ జేయుటే. తెలుసుకొనునట్టియు విధించునట్టియు పురుషుఁడు తన కార్యనిర్వాహకజ్ఞానశక్తి కార్యములయందు తగులుకొని యున్నాఁడు. తనస్థూలకార్యరమగు దేహమును తానని భ్రమపడుచున్నాఁడు. తెలుసుకొనునట్టియు, విధించునట్టియు, జీవుఁడు తానే యనుమాట మరచిపోవుచున్నాఁడు. జీవమానసములు దేహధర్మములకు లోఁబడవలెనని తల

చుచున్నాఁడు. స్థూలరూపముకన్నఁదా వేరనుమాట మరచును. జడముకన్న మనస్సుగొప్ప దనుమాట మరచును. మనోస్థితినిష్ఠైకర్త గలశక్తియగు తాను మనస్సుకన్న యెక్కువ యన్నమాట మరచును. తాను యధికారియనియు నతీతుఁడనియుఁ దనకార్యములలోఁ దాను చిక్కుకొనరాదనియు, నతీతుఁడు తనలో నణురూపముగా నుండు రూపమందు బంధింపఁబడినాఁడని తలచుఁడు. ఇట్టిస్మృతివిహీనత పోవలెనన్నఁ బురుషుఁడు తన నిజస్వభావమును జ్ఞాపకముంచుకొనవలెను. శరీరము తా నొనర్చిన కార్యము నని ప్రకృతికార్యమే నని జ్ఞాపకముంచుకొనవలెను.

“ఇది ప్రకృతి నిర్మాణమనియు నిది నీవుగాని నేనుగాని కాదనియు వైదొలగమనియు” మనస్సునకు మనము చెప్పవలెను. మనము ప్రయత్నించినయెడల మనస్సునకిట్టివి లక్షణశక్తి కలదనియు, భావముందేగాక స్థూలప్రాణవ్యాపారమందు సహితము దేహమునకన్న వెలియైయుండగలదనియు మనము గ్రహింతుము. ఈమానసిక విలక్షణత్వము స్థూలవిషయములం దశ్రద్ధవహించుటచే వృద్ధిచేయవలెను. దాని జాగ్రన్నిద్రలు దానిక్రియాస్థితములు దాని యారోగ్య నారోగ్యములు దాని యుత్సాహ నిరుత్సాహములు దాని సౌఖ్యాసౌఖ్యములది తినుపదార్థములనుగూర్చి ముఖ్యముగా మనము జాగ్రత్తపుచ్చుకొనరాదు. దీని యర్థము దేహమును మంచి స్థితిలో నుంచరాదని కాదు మనము నుగ్రవైరాగ్యమునఁబడరాదు. ఈస్థూలమును పూర్తిగా నశ్రద్ధచేయరాదు. కాని యాకలి దప్పికలు యసౌఖ్య మనారోగ్యములు మనస్సునకుఁ దట్టరాదు. అన్నమయ ప్రాణమయ పురుషునకు ముఖ్యమగు దేహవిషయముల పరిగణింపరాదు. యొకవేళ లెక్కలోనికి తెచ్చినను వీనిని సాధనరూప

మన రెండవపక్షమందుఁ జేరినవానిగా నెంచవలసినదే. ఈసాధన సంపత్తిని యావశ్యకతకిందికి రానివ్వకూడదు. భుజించుపదార్థముల నియమించుట కొన్ని సమయములయం దుపయోగపడినను మనము తినుపదార్థానుసారముగా మనో నిర్మలతయుండుననుకొనరాదు. మనోప్రాణములకు నాహారము కావలెనను మాట విడచి యట్టిభావము స్వభావసిద్ధమగు చిరకాలాచరణవలనఁ గలిగినదని తెలుసుకోనవలెను. నిజముగా నభ్యాసక్రమముగ నాహారమును మనోప్రాణశక్తులకు హానిలేకుండ తగ్గించవచ్చును. జాగ్రత్తతో వృద్ధిచేసి వానికి విశేషశక్తిని తేవచ్చును. స్థూలయాహారములకన్న మానసప్రాణవాహినులతో వానికి నెక్కువ సంబంధముగలుగుటచే నిట్టి విశేషశక్తులు కలుగును. ఈయాత్మశిక్ష యాత్మ పరిపూర్ణయోగమందు ముఖ్యముగా విజ్ఞాన యోగమందు కాదు. ప్రస్తుతకార్య మేమనగా మనస్సును స్థూలవిషయములయం దనుబంధము వానిపై యాధారపడియుండుట విడువ వలెను. ఇట్టి శిక్షనుబొందిన మనస్సు క్రమముగా స్థూలముతోఁ బురుషునకు గల సంబంధమును దెలుసుకొనుచున్నది. మొదట మానసిక పురుషుఁడు దేహసంరక్షకుఁ డని స్థూలమతఁడు కాదని తెలుసుకొనుచున్నది. ఎందుకన మానసపురుషుఁడనగా స్థూలస్థితికాదు. పురుషుఁడు స్థూలమును మనస్సువలన ప్రాణద్వారమున పోషించుచున్నాఁడు. ఇట్టి స్థితివృద్ధి కానుకాను స్థూలము మనకన్న వేరనియు, మన దుస్తులవలె మనచేతియందున్న వస్తువువలె విడతీయవచ్చునను భావము కలుగుచున్నది. ఇంతేగాక స్థూలము లేనేలేదనియు, మానసముయొక్కయుఁ బ్రాణశక్తియొక్కయు నొకవిధమైన రూపభేదమనియు సహితము తెలుసుకొందుము. ఇట్టి యనుభవములు, స్థూలవిషయమై మనస్సునకు సరియైనభావము

కలుగుచున్నదనుటకు, మానసికభ్రమకు మారుగా నిజతత్వజ్ఞానము జనించుచున్నదనుటకు సూచనలు.

మఱియు దేహవ్యాపారానుభవముల గురించి, పురుషుఁడు లోనగూర్చుండి మొదట నిట్టివ్యాపారములకు ద్రష్టగాను సాక్షిగా నుతరువాత యాయనుభవముల జ్ఞాతగాను మనస్సునకుఁ దోఁచును. ఈ వ్యాపారానుభవములు తనవికావని భావస్వర్శలందు గ్రహించును. అవి తనవికావనియు, స్వభావముయొక్క కృత్యములనియు స్వభావసిద్ధమగు గుణములయొక్క పరస్పర కార్యమువలన కలుగుననియుఁ దెలుసుకొనును. ఇట్టి విలక్షణత్వ మెంతవరకు వృద్ధిచేయఁబడుననగా మనోదేహములకు విభాగ మేర్పడి యాకలిదప్పుల సుఖదుఃఖముల మనస్సుతనవి కావని స్థూలనుండున్న మరియొకరి యనుభవములోని వని గ్రహించువరకు వృద్ధికాఁబడును. ఇట్టి విభాగమే నిగ్రహమందు గొప్ప సాహసము. కారణ మేమనగా మొదటవీనిని మనస్సు వానికి లొంగక కనిపెట్టును. చివరకు వానిచే నిర్బాధితమగును. తుదకు పూర్ణమైన విభాగమేర్పడును. ఇదే దేహబంధవిముక్తియందు మొదటి స్వేచ్ఛత. సరియైన జ్ఞానముతోఁ గ్రమముగా నభ్యసించిన స్వేచ్ఛతో తుదకు తప్పక రాఁగలదు.

అంతటమనస్సునందు పురుషునిస్వభావమునకుప్రభువనియు ట్టి పురుషుని యనుజ్ఞ దానికార్యముల కర్తవ్యవశ్యత మని తెలుసుకొను చున్నాఁడు. అతఁ డనుజ్ఞనిచ్చుట కెంత స్వతంత్రుఁడో యట్టి వెను కటి యలవాట్లనుంచి వైదొలగుటకు సంతస్వతంత్రుఁ డనియుఁ జిట్టచివరకు పురుషునిచే నిర్దేశింపఁబడిన మార్గమం దావెనుకటి యలవాటు మార్పుజెందు ననియుఁ దెలియఁ బడుచున్నది. ఇది వెంటనే కలుగునదికాదు. ప్రతి మనుష్యుని స్థిరముగా న [illegible]

వెనుకటి కర్మయొక్క ఫలరూపమై యట్టికర్మ నశించువరకు స్థిరముగా నుండఁ బ్రయత్నించును. ఆయలవాటునకుఁగల బలిమినిబట్టియు, నట్టి యలవాటుకు వెనుక మనస్సు యారోపించిన యావశ్యకతాభావమునుబట్టియు నిలుచును. మనోప్రాణదేహవిషయములలో స్వభావ మేర్పరచిన ముఖ్యమగు యలవాటే యిది కాకుండిన ప్రాతయనుమతి మనస్సుచేఁ దిరిగి స్వీకరింపఁబడకుండిన యాయలవాటు స్వేచ్ఛగా ననుభవింపనియెడల నుదకు మార్పు రాకతప్పదు. క్షుత్పిపాసల సహితము తగ్గించవచ్చును. ఆపవచ్చును. తీసివేయవచ్చును. అట్లే రోగమును సహితము తగ్గించవచ్చును. తీసివేయవచ్చును. ఈలోపున ప్రాణశక్తిని స్వశక్తితో వృద్ధిచేసిగాని లేక కేవల మనోనిలకడవల్లగాని శరీరవికారములను సరిచేయుటకు మనస్సునకు శక్తికలిగింపవచ్చును. అదేవిధమున స్థూలసంబంధమైన కార్యములయందు శ్రమ, నిరుత్సాహము యసమర్థతను కలిగించు నలవాటును సరిచేసి శక్తి, స్వేచ్ఛత, చురుకుతనము ద్విగుణముగా వృద్ధి పొందింపవచ్చును.

ఈవిధానము యాత్మ పరిపూర్ణత్వమను యోగమునకు సంబంధించినది. ఇచ్చట దానిని గురించి క్లుప్తముగా వివరించుట మంచిది. ఆత్మ పరిపూర్ణత్వమును గురించి ముందు మనము చెప్పఁబోవు దానికి పునాది యిప్పు డేర్పరచెదము. అది పరిపూర్ణ యోగ మందొక భాగము. ప్రస్తుత భౌతికశాస్త్రములు మనకు కలిగించుచున్న మిథ్యాభిప్రాయముల దిద్దుటకుకూడ పనికివచ్చును. ఇప్పటి భౌతిక శాస్త్రములను బట్టి సాధారణమైన మానసిక స్థూలస్థితులు మనోదేహములకుగల సంబంధములు, క్రమవృద్ధిచే నేర్పడినవగుట సరియైనవనియు, స్వభావసిద్ధములనియు, మంచివనియు, తద్విరుద్ధము

లగు సర్వము దప్పులని, భ్రమలని, వికారములని, యున్మాదములని చెప్పఁబడుచున్నవి. మనుష్యుఁడు స్వభావమును వశపరచుకొనుటలో స్థూలావరణముపై విజయమొందుటలో నీభౌతికశాస్త్ర సూత్రమును నిరాకరించుట తేటతెల్లమే. స్వేచ్ఛతను స్వాచ్ఛతను వృద్ధిజే యునట్టియు నానందశాంతముల కలిగించునట్టియుఁ దనపై స్థూలముపై మనోశక్తిని వృద్ధిచేయునట్టియు, నిది యదియననేల, మానవ స్వభావమును బూర్తిగా వశపరచుకొనునట్టియు మనోస్థూలసంబంధములయందు మానసస్థూలములమార్పు భ్రమయెట్లగును? ఉన్మాదమెట్లగును? మోసమెట్లగును? దానిఫలములు ప్రత్యక్షదృష్టములగుచుండ యున్మాదమెట్లగును? అది ప్రత్యేకవ్యక్తివృద్ధియందు స్వభావముయొక్క మనఃపూర్వకమైన ముందంజ. ఇట్టి ముందంజ యే విషయములందైనను స్వభావము వేయఁగలదు. కాని ప్రస్తుతము మానవస్వేచ్ఛను స్వభావ ముపయోగించుకొన్నది. అందుననుఁ గారణము లేకపోలేదు. స్వభావమునకు ముఖ్యోద్దేశ్యము పురుషునకు తనపై వ్యక్తిగలప్రభుత్వము కలిగించుటే.

జ్ఞానమార్గపరిశ్రమయందు మనోదేహముల పరిపూర్ణత్వమున కాధిక్యతలేదు. దీనికిముఖ్యము స్వభావమునుండి యాత్మకు మిక్కిలి శీఘ్రమగు, పూర్ణమగు, ప్రయోజనకారియగు మార్గముచే నారోహించుట. మనమిప్పుడు చెప్పుచున్నమార్గము శీఘ్రమైనదికాకున్నను మిక్కిలి పరిపూర్ణమైనది. ఇచ్చట భౌతికక్రియానిష్క్రియలను విచారించవలసియున్నది. యోగి కర్మను సాధ్యమగునంతవరకు త్యజించవలసినదని సాధారణముగా జనులు చెప్పుచున్నారు. ముఖ్యముగా విశేషకర్మకూడదనియది శక్తులను వెలికిచ్చి ఖర్చుపెట్టునని పక్కాణించుచున్నారు. కొంతవరకిది నిజమే. మాన[illegible]

డు దృష్టసాక్షిపదవి నవలంబించినప్పుడు నిశ్చలము, నిర్జనత్వము, భౌతికశాంతి, స్థూలదేహనిష్క్రియత్వము, సంభవించును. ఇది తామసగుణమగు యసమర్థతయయిష్టము కానంతమట్టుకు మంచిదే. ఏపనిచేయకుండుట యనుశక్తి సోమరితనము, యసమర్థత, కర్మనిరోధము, నిష్క్రియాసక్తతలకు భిన్నమైనది. అదియొక మహాశక్తి, ప్రభుత్వము, నిగ్రహము. కర్మచేయక పూర్ణముగా విశ్రాంతినొందుటయను సామర్థ్యమే జ్ఞానయోగమునకు, భావములేకుండ పూర్ణమనోస్థిమితమొందు శక్తివలెనే యత్యావశ్యకము. ఇట్టి సాధనముల నెక్కటకెవనికి యిష్టముండదో వాడు తాను జ్ఞానమార్గమున కర్హుండు కాడు. ఎవరిట్టిస్థితుల నొందజాలరో వారు జ్ఞానమొందుట కనర్హులు.

కాని యట్టిశక్తియున్నం జాలును. సమస్తకర్మను త్యజించనక్కరలేదు. స్థూలమానసకర్మయందయిష్టత కోరదగినదికాదు. పరిపూర్ణజ్ఞానమును వెదకువాడు క్రియాసక్తతకు నిష్క్రియాసక్తతకు సహితము వెలిగానుండవలెను. మానసప్రాణదేహాదులన్నను ముఖ్యముగా జయించవలెను. అట్టియలవాటు మనస్వభావమందు పెరుగుచుండె నాపురుషుని యిచ్ఛాశక్తిని ప్రయోగించి పారఁదఱుమవలెను. ప్రాణశరీరములు సాధనరూపములై మనస్సునందు కల్మషబంధనములందు లేక సాధారణకర్మయందు స్వభావసిద్ధముగనుండు హీనమగు నుద్రేకముగల శక్తితోఁ బనిచేయక, పురుషుని యిచ్ఛానుసారముగాఁబనిచేయుస్థితి చివరకా ప్రాణశరీరములకు రాఁగలదు. స్వభావశక్తులు పనిచేయునట్లు, శరీరము స్వాతంత్ర్యము నొందనపుడు, శరీరస్థమగు ప్రాణమునకు స్వతస్సిద్ధమగుశ్రమ కష్టములేక పనిచేయఁగలవు. మనకీపరిపూర్ణస్థితి వచ్చినప్పుడు కర్మమైనను నిష్కర్మమైన

నొకచే. అప్పుడు కర్మనిష్కర్మలు రెండు జీవుని స్వాతంత్ర్యమున నుం డుటఁజాలవు. ఆత్మానుసక్తతను, యోగస్థసిద్ధిమితమును, తొలగింపఁజాలవు. ఇట్టి పరిపూర్ణస్థితి యోగమందు ముందురాఁగలదు. అంతవరకు గీతయందుఁజెప్పఁబడిన సమత్వమవలంబించవలెను. కాబట్టి విశేషమైన మానసిక భౌతికకార్యము కూడదు. అది విశేషశక్తిని వ్రియపరచి విజ్ఞానమునకు భంగకారియగును. స్వల్పమైన మానసికభౌతిక కార్యముకూడ పనికిరాదు. అది స్వల్పమగుటచే నిష్క్రియత్వమం దలవాటు వృద్ధిచేయును. దాటసలవికాని యసమర్థతసహితము కొన్ని వేళల దానివలనఁగలుగును. అయినప్పటికి పూర్ణమైనస్థిమితము, ఏకాంతము, క్రియారహితత్వము, ముఖ్యముగా నుండవలసిన సమయములు కలవు. సాధ్యమగునంతవరకు వీనిని సాధించవలెను. ధ్యానమున కత్యావశ్యకమైన జీవాత్మ సంధానమునకిది ముఖ్యము.

శరీరముతో నీవిధమున మనము పనిచేయునప్పుడు ప్రాణశక్తితోసహితము మనకు పనికలిగియుండును. శరీరమందు పనిచేయునట్టి ప్రాణశక్తిని స్థూలప్రాణమని మానసికవిషయముల నిలుపుచుండిన ప్రాణశక్తిని మానసికప్రాణమనియు మనము విభాగింపవ [illegible] దు. మనము ద్వివిధమైన జీవయాత్రను నడుపుచున్నాము. ఒకేవిధమైన ప్రాణశక్తి వీనిలో నొకదానితోఁ గలసినప్పుడు వేరుగాఁ బనిచేయుచున్నది. శరీరమందు క్షుత్పిపాసలు, క్రియ, యారోగ్యము, రోగము, మొదలగునవి పుట్టించును. మనుజుని స్థూలదేహము దాయినలె ముద్దవంటిదికాదు. అందు కండరకోశములు కలిసియున్నవి. అన్నమయ ప్రాణమయకోశములు పరస్పరకార్యములచే [illegible]గుచున్నది. కాని ప్రాణశక్తి స్థూలదేహమును [illegible] వులు. శరీరమునుండి మనస్సును విడదీసినట్లు ప్రాణ [illegible]

వ్యక్తి యెక్కువగుచున్నది. ఈస్థూలసాధనమందు దానివని వ్యక్తమగుచున్నది. దేహమును, కనిపెట్టి దాని కార్యములు, పరిపరుచుకొనుచున్నది. అభ్యాసమంగా మనము దేహమునుండి స్వతంత్రపోలగిన స్థూలప్రాణశక్తినుండి మనము వైదొలగినము. ఈ రెంటిని సాధించిన కని పెట్టుటచేఁ బ్రాణశక్తి మనకు స్థూలమునకంటె సామర్థ్యము కలదని గ్రహింతుము. శరీరముపై పూర్ణమైన విజయము స్థూలప్రాణశక్తిని జయించుటచేఁ గలుగుచున్నది.

దేహబంధకర్మల విడుచుటతో స్థూలప్రాణబంధము సహితము విడువఁబడుచున్నది. మన దేహము మనకొసఁగినట్టి గుడ్డలవంటిదనియు నుపకరణమువంటిదనియు మనకుఁ దోచినప్పుడు మరణమునందుఁగలభయము తొలగిపోవుచున్నది. దానిని పూర్తిగా గ్రహించవలసినదే. మృత్యువునందుగలభయము, దేహత్యాగమునందుగల యయిష్టత, మొదటి మన పశుత్వచిహ్నములు. అవన్ని పూర్తిగా మాపుకొనవలసినదే.

యోగ సంకలనము.

20 అధ్యాయము.

హృదయమానస బంధవిమోచనము.

పైకెక్కుచున్న జీవుఁడు దేహమందున్న ప్రాణమునకు వెలి యగుటేగాక మనస్సుయందు ప్రాణశక్తి కర్మకుసహితము వెలికావలెను. జీవుఁడు పురుషుని ప్రతినిధియై "నేను ప్రాణముకాదు. ప్రాణపురుషుని యాత్మకాదు" యదిప్రకృతికార్యము మాత్రమే. యని మనస్సునకుఁదోఁపింపఁజేయవలెను. ప్రాణమునకుమూఁడులక్షణములు కలవు. (1) కర్మ, చలనము (2) మనుజునకు వెలిగానున్నదానిఁ బొంది, స్వీకరించి, బోధపరుచుకొనుట (3) తనకు తటస్థించినదాని విషయమై సంతుష్టి, యసంతుష్టి. ఈసంతుష్టియసంతుష్టులు సర్వమునందు గనుపించు నాకర్షణనిరాకరణముల రూపాంతరములే. ప్రాణము స్వభావమంగంతటనుండుటచే నీమూఁడువిషయములు స్వభావమందంతటఁ గలవు. కాని మానసికులమగు మనయందు వానినిజూచి యంగీకరించు మనస్సునకనుగుణ్యముగా వానికి మానసికవిలువలివ్వఁబడినవి. అవి (1) క్రియ, (2) యిష్టాయిష్టములకోరిక, (3) సుఖదుఃఖముల

ను రూపముల ధరించుచున్నవి. మనలో ప్రాణము స్పందించినను కలదు. మన శరీరకర్మకాధారమగుటేగాక మన స్పర్శమానసము, రాగమానసము, భావమానసకర్మలకును నాధారమగుచున్నది. వీనిలోనికి తనధర్మమును ప్రవేశపెట్టి కల్లోలపఱచి, [illegible] కలిగించి, సరియైనవానికార్యమును వికారముగఁ జేయుచున్నది. మానసస్థితికిఁగల పరిమాణమును కల్లోలము ప్రాణధర్మస్వరూపము [illegible] స్యమును కలిగించును. తనకల్లోలములో [illegible] లుచున్నది. అది కోరికయను ధర్మము, సర్వవాంఛారూపమైన [illegible] ము స్వభావమందుండి సర్వమును స్వాధీనపఱచుకొను ప్రాణశక్తి యొక్క సంతృప్తికొఱకు పనిచేసి యనుభవించును, [illegible] ప్రాణికోరికను పూర్తిగాఁ దృప్తిచేయుటకు పనిచేసి యనుభవించుచున్నది. కాబట్టి మానసికప్రాణశక్తి (Psychic life energy) యొకవిధమైన కామమానసముగా (Desire mind) [illegible] దాఁ దోచుచున్నది. మన నిజస్వభావము పొందవలెనన్న దీనిని జయించవలెను. మనకార్యములకు మూలము కోరిక. అదే మన [illegible] లకుఁ గారణము. మన స్థితి పరిమాణము. మన స్పర్శమానసము (Sense mind) రాగమానసము (Emotional mind) భావమానసము (Thought mind) ప్రాణశక్తియొక్క సంబంధములు, [illegible] మతులు లేక స్వాతంత్ర్యముగాఁ బనిచేయఁగలిగిన [illegible] యధికారమును జూపక సరియైనవాని కార్యములకు లోబడుట నేర్చుకొనఁగలిగినా సమ స్వమాను[illegible] సమానభావముతో సంసిద్ధినొందఁగలవు. ప్రాణశక్తియొక్క నిజమైనపని యేమనఁగా మనలోని దేవత్వ మేదినిర్దేశించునో దానినిచేయుటే. అంతర్యామియగు నాయీశ్వరునిచే నివ్వఁబడినదానిని పొంది యనుభవించుటే. దానిపని

యెంతమాత్రము కోరుటకాదు. స్పర్శమానసము (sense mind) నకు సరియైనపని యేదియనగా నిష్క్రియత్వమునొందిప్రకాశతతో ప్రాణముయొక్క ప్రేరేపణలకు సిద్ధపడియుండుటే. అట్టి ప్రేరేపణలవలన కలిగినశక్తులను రసమును నానందము నుత్తమకార్యమునకు వ్యాపింపఁజేయుటే. కాని శరీరమందది ప్రాణశక్తియొక్క యాకర్షణలకు నసహ్యాములకు నంగీకారములకు, నిరాకరణములకు సంతుష్టులకు, నసంతుష్టులకు, సమర్థతలకు, నసమర్థతలకు, సంబంధము పెట్టుకొని యది మొదటహద్దులలోఁబడుచున్నది. తరువాత నిట్టి హద్దులవలన స్థూలమందున్న ప్రాణముయొక్క వికారములతోఁ గలియుటకు బలాత్కరింపఁబడుచున్నది. అంతట స్థిత్యానందమునకు మారుగా సుఖదుఃఖములకు సాధనమగుచున్నది.

అదేవిధమున రాగమానస మీకల్లోలమున బలవంతముగా చిక్కుకొని రాగప్రేరితమై సుఖదుఃఖములు, స్నేహవిరోధములు, భయాహంకారములు, పోట్లాటలు, విసుకులిష్టాయిష్టములు, నిర్లక్ష్యములు, సంతృప్తియసంతృప్తులాశానిరాశలు, కృతజ్ఞతలు, మొదలగు రాగాదులలోఁబడి ప్రపంచజీవితనాటకములోఁ బడును. ఈకల్లోలమునే మనము జీవుఁడందుము. కాని నిజమైనజీవుఁడు మనకుస్వల్పముగాఁ గానుపించుచున్నది. కొంతమందికిమాత్రమే యది వృద్ధిపొందినది. అది పరిశుద్ధప్రేమకు సంతోషమునకు దైవ జంతుజాలముల సంయోగదాయకమగు ప్రకాశతకు సాధనము. ఈనిజమైనజీవుఁడు జీవుఁడని మనముభ్రమపడు ప్రాణముయొక్క (కామరూపముయొక్క) వినోదముతోఁ గప్పఁబడుచున్నాఁడు. రాగమానసము మనలోని నిజజీవుని ప్రతిఫలింపఁజాలక మనహృదయములోని దైవమునకు మారుగా కామమానసమును ప్రతిఫలించుచున్నది.

ఆదేరీతిని మోచనామానసమునకు నిజమైన వ్యాపారమేమ నగా, రాగరహితమైన యానందజ్ఞానముతో విచారించి తెలుసుకొని కనిపెట్టి దానికిఁ దోచుచున్నట్టియు ముందు తోచునట్టియు, సర్వముతో వినోదించుచున్న వార్తలకు ప్రకాశతలకు సిద్ధమైయుండుట. మన మనోవృత్తికిపైనఁ దేజరిల్లు దివ్యపీఠమునుండి క్రిందకురహస్యముగా మనలోనికి దిగుచున్నట్టియు, నావేశముఖమగు మానసద్వారముననగాని వీక్షించు హృదయద్వారముననగాని మనలోనికి దిగునట్లు కనుపించుచున్న వార్తలకు ప్రకాశతలకు సిద్ధమైయుండుట. మోచనామానసమీకార్యమును క్రమముగాఁ జేయఁజాలదు. ఇంద్రియములందున్న ప్రాణశక్తితోనిది బంధింపఁబడియున్నది. రాగానులక్ష్యములనుతోఁ జేరియున్నది. తనస్వంతయిచ్ఛ మనుష్య మేధోనిర్ణయములను హద్దులోఁబడి కామమానసముయొక్క ప్రేరేపణలకు లోనగుచున్నది. ఉపనిషత్తులోఁ జెప్పినరీతిగా మనమానసశక్తి ప్రాణవాహినులచే వ్యాపింపఁబడియున్నది. ఈప్రాణశక్తియే ప్రయత్నించును. హద్దులుపెట్టును. గ్రహించును. మరుచును. కోరును. దుఃఖించును. దీనిని శుద్ధిచేయుటచేత మననిజమగు నిత్యస్వరూపమును దెలుసుకొనగలము.

ఈచిక్కనకుమూలము నేను వ్యక్తియే. నేను జ్ఞానవ్యక్తికి స్థానము మనస్సే. నిజమునకు వ్యక్తిగలమానసము లోగడవ్యక్తిశూన్యమగు మానసముం దేర్పడిన నేనను నహంకారమును ప్రతిఫలింపఁజేయుచున్నది. నేనను నీయహంకారము పాషాణలతాగుల్మములయందిదివరకున్న మూగజీవమే. ఇప్పుడుమాటకలిగి మేలుకువజెందుచున్నది. కాని వ్యక్తిమానసముచే మొదట సృజింపఁబడినది కాదు. ఈయూర్ధ్వప్రయాణమందు ప్రాణశక్తి నేనను యహంకార

మునకు బంధమగుచున్నది. మేధోహ్లాదయములు తమదుఃఖములకు
కారణము కనిపెట్టి దానిఁ దొలగించుటకు కోరుచుండినను యీకా
మమానసమీబంధమును సడలించుట కంగీకరించుటలేదు. ఏలననగా
వానియందున్న ప్రాణమనబడు జంతువు తిరుగుబాటుచేసి వాని నిజ
జ్ఞానమును మరుగు పరచుచున్నది.

కాబట్టి మానసికపురుషుఁడీ (mental pursuba) కామమా
నసముతో (desire mind) సంబద్ధైకీభావముల విడువవలెను. పోరు
నట్టియు, దుఃఖించునట్టియు, సంతోసించునట్టియుఁ బ్రేమించునట్టియు
ద్వేషించునట్టియు, నాశించునట్టియు, నిరాశచెందునట్టియు, గోపగిం
చునట్టియు, భయపడునట్టియుఁ బ్రాణరాగవృత్తులుగల వస్తువ నేను
గాదని యతఁడు చెప్పవలెను. స్పర్శరాగమానస మందివియున్నియు
ప్రకృతి కార్యములనియు దాని యలవాట్లనియుఁ జెప్పవలెను. అంత
ట మనస్సు రాగములనుండి వైతొలగి శరీరాకారానుభవములందు
వలెనే ద్రష్టసాక్షి యగుచున్నది. ఇచ్చట సహితమంతర విలక్షణత్వ
ము మరలనేర్పడుచున్నది. రాగమానస మింకనుండును. దానియం
దు రాగద్వేషాదులు స్వభావముయొక్క యలవాట్ల వృత్తులనను
సరించి జరుగుచుండును. సాక్షియైన మానసముకూడ యుండును.
అది వానికి సాక్షియై కనిపెట్టి గ్రహించును కాని వానికంటదు.
మానసికరంగస్థలమున తెరకంటె నున్నయగు పాత్రలచేఁ బ్రదర్శింపఁ
బడు నాటకమువలె యది వానిని వీక్షించును. మొదట కొంతశ్రద్ధ
వహించి వానితో నేకీభావ మొందుచు కనిపెట్టును. తరువాత పరి
పూర్ణశాంతితో విలక్షణముగా కనిపెట్టును. చివరకు పరిపూర్ణ శాం
తినొందుటేగాక స్వచ్ఛమగు నానందముతోఁ గనిపెట్టును. విలాస
ము కొఱకు నాడుకొనుచున్న పసివాని యాటలలో వాఁ డనుభవిం

చు సుఖదుఃఖములవలె యస్థిరములని వీనిని నప్పటితోఁ గని పెట్టును. తరువాత తానుయనుజ్ఞల నిచ్చు యధికారిగా తెలుసుకొనుచున్నాఁడు. తా నిచ్చిన యనుజ్ఞను రక్షచేసుకొనుటచే యీనాటకమాడఁగల నని గ్రహించుచున్నాఁడు. అనుజ్ఞరక్షపడఁగానే పలకిరియొక ముఖ్య మార్పు రాఁగలదు. రాగమానసము స్థిమితో నుండును. శుద్ధి కాఁగలదు. ఇట్టి ప్రతిక్రియలకు కాలి యగును. అట్టి ప్రతిక్రియలు కలిగినప్పటికి యవిలోనుండి పుట్టుక వెలినుండి సంభవించును. ఇంకను రాగమానసము వానికి జవాబు చెప్పుమనే యుండును. ఇట్టి జవాబు చెప్పెడి యలవాటు క్రమముగా నశించును. రాగమానసము తా త్యాజించిన రాగాదులనుండి విలక్షణత్వము నొందును. ఆశాభయములు, సుఖదుఃఖము లిష్టాయిష్టములు సంతుష్టి యసంతుష్టులు తాపాములు భయక్రోధములు, ప్రేమాదిరాగములు, ముక్తిగాంచి మానసిక స్థితినుండి నైపోలగును.

వానికి బదులుగా నేమివచ్చును ? మన కిప్పుడుచేరి పరిపూర్ణస్థిమితము, నిశ్శబ్దము నిర్లిప్తతరావచ్చును. కాని జీవుఁడు. తప్పక నిట్టి స్థితినొందవలసియున్నను మనుష్యుని ముఖ్యాంతస్థ్యగ ముతికాదు. కాబట్టి పురుషుఁడిచ్ఛగించు యధికారి కాఁగలఁడు. అతని యిచ్ఛకు బదులుగా మానసికస్థితియొక్క సరియైన యనుభవము నొందును. వాఁ డిచ్ఛగించు దానిని స్వభావము నదుపుచున్నది. మొదట రాగకామస్వరూపమైన పదార్థము, స్వచ్ఛము శాంత మైనది ప్రేమానందముగా మారుచున్నది. కామమానసముచే విడువఁబడి నఖాళీస్థలమందు సరియైన జీవపదార్థము పైనుండి ప్రవేశించుచున్నది. శుద్ధికాఁబడి ఖాళీచేయఁబడిన పాత్రదివ్యానందామృతముతో నింపఁబడును. సుఖదుఃఖాత్మకమగు రాగముతో నింపఁబడదు. రాగము,

మంచికొఱకైన రాగములు సహితము దివ్యస్వభావమును మరుగు పరుచును. దాక్షిణ్యము సహితము. దాని స్వతస్సిద్ధమాలిన్య మగు భౌతిక యసహ్యత తానన్యల బాధసహించలేకుండుట యనురాగా శక్తతతోను నిరాకరింపఁబడవలసినదే. ఇతరుల బాధలనుచూచి గ్రహించి యంగీకరించి నివారించుటకు శక్తిగల యుత్తమ దివ్య దాక్షిణ్యమునకుఁ జోటుండవలెను. ప్రపంచమందున్న దుఃఖము నెదుర్కొనవలె నను యహంకారేచ్ఛతోఁగాక వస్తుధర్మముల జ్ఞాన ముతో నిందించక జ్ఞాన తేజస్సులతో దేవుని యావిర్భావమందు తాస్థానము కానవలెను. అదేవిధమున కోరి ఫలప్రాప్తినొంది సుఖ దుఃఖబాధితమగు ప్రేమను సహితము నిరాకరించవలసినదే. ఇట్టి వస్తువులకు విలక్షణమైనట్టియు సంగతిసందర్భములపై యాధారపడ నట్టియుఁ బ్రాప్తాప్రాప్తములకబాధ్యమైనట్టియు, సర్వవ్యాపక సమానప్రేమ దాని స్థానమునఁ బ్రవేశించవలెను. ఇట్టి జీవునియన్ని వ్యాపారములందుండును. ఈవిషయము లాత్మపరిపూర్ణ యోగము నందుఁ జర్చింతము. క్రియానిష్క్రియత్వములతో నెట్లో నిర్లిప్తశాం తత్వము లోకవైపున నానంద ప్రేమ లోకవైపున గలద్వంద గుణములతో నట్లు. సమత్వముమూలము. నిర్లిప్తత కాదు. సమా నముగా సహించుట పక్షపాతములేని నిరాకరణము సుఖదుఃఖప్రతి క్రియలు లేక సుఖదుఃఖకారణములకు శాంతితోఁ దలయొగుట సమ త్వమునకు ప్రయత్నము. అది యపసవ్య మూలముకాని సవ్యరూప మగు నానంద ప్రేమల నొందక సమత్వము సిద్ధింపదు. ఇంద్రియ మానసము సర్వసౌందర్యముయొక్క (All Beautiful) సమానరస మును గ్రహించవలెను. హృదయము సర్వమునందు సమానప్రేమా నందములఁ గనిపెట్టవలెను. మానసిక ప్రాణము (Phyichic Prana)

యా ప్రేమానందరస మనుభవింపవలెను. ముక్తివలన కలిగెడి సర్వ పరిపూర్ణత్వ మిదియే. జ్ఞానమార్గమునందు మనకుగల మొదటిపని కామమానసమునకు విలక్షణత్వ మొందుట. దాని రాగాదుల త్యజించుట.

కామమానసము మోచనకు సాధనము గాకుండ నిరాకరింపఁబడవలెను. మోచనాభిప్రాయములనుండి పురుషుని విడదీయుటచే నిదిసంభవించుచున్నది. పరిపూర్ణాంతర్దృష్టినిగురించి వ్రాయు నప్పుడు దీనివిషయము చర్చించుటకు మనకిదివరకే యవకాశము దొరికెను. ఏలననగా మనము ప్రస్తుతము వ్రాయుచున్న యీజ్ఞాన విషయము శుద్ధి స్వాతంత్ర్యములకు ప్రధానమే కాని వేరు కాదు. దీనివలన పూర్ణయాత్మజ్ఞానము సాధ్యమగుచున్నది. క్రమవృద్ధిగల యాత్మ జ్ఞానము శుద్ధి స్వాతంత్ర్యములకుపకరణమే. మోచన మానసము నకుగల విధానము జీవుని యితరవిషయముల విధానము వంటిదే. పురుషుఁడు మోచన మానసమును ప్రాణదేహములతోను స్పర్శ రాగములతోను కామమానసము తోఁ గలసి భావనమునుండి తప్పించు కొనుటకు నుపయోగించి దాని నిమిత్తముగాని "యీసహితము నేను కాను. మోచన మోచకుఁడు నేను కాను. ఈభావనములకభిప్రాయ ములు మోచనలు మేధోపరిణామములు మేధోసూచన లంగీకార ములు సూత్రములు, సంశయములు సిద్ధాంతములు నేను కాను. మోచన మానసమందు జరుగుచున్న నివియన్నియుఁ బ్రకృతి కార్యము లేయని" చెప్పును. ఈవిధమున నిర్ధారించు మోచన మానసము నకును కనిపెట్టి మానసమునకు సంతరాయ మేర్పడును. పురుషుఁడు సాక్షి యగుచున్నాఁడు. ఆతఁడు చూచును. తనమోచనాధర్మము ల పద్ధతుల నతఁడు తెలుసుకొనును. గాని వానికి విలక్షణముగా

నుండును. అంతట ననుజ్ఞకధికారియగుటచే మానసప్రవాహమునకు మేధోతర్కమునకు ముందు తా నొసగిన యనుజ్ఞను రద్దుపరుచును. రెంటి వ్యాపారముల నాపును. యోచించుమానసమునకు లోఁబడక స్వాతంత్ర్య మొందు చున్నాఁడు. పరిపూర్ణ నిశ్శబ్దమున కర్తాఁడగుచున్నాఁడు.

పరిపూర్ణత్వ మొందుటకు స్వభావముపై ప్రభుత్వస్థితిని పురుషుఁడు తిరిగి పొందుట యావశ్యకము. మానసమేధో యంత్రప్రవాహమునకు బదులుగా సత్యజ్ఞానము వచ్చునట్లు సంకల్పించు శక్తిని తిరిగిపొందుట యావశ్యకము. కాని నిశ్శబ్దము నొందుటకూడ యావశ్యకమే. శబ్దశూన్యమందు యాత్మను కనిపెట్టుదుము. కాని యోచనయందుకాదు. ఆత్మ యిట్టి దను వ్యక్తిజనించునేగాని యాత్మ యిట్టిదని యనుభవించఁజాలము. మానసపురుషుని (mental purusha) విడచి మానసమునకు మూలమేదియో దానిలోఁ బ్రవేశింతుము. ఇట్లు ప్రవేశించుటకు తుర్య ముక్తి యావశ్యకము. ఆ తుర్యముక్తి మనస్సులో నేనను నహంకారమును విడుచుటే.

యోగ సంకలనము.

21 అధ్యాయము.

అహంకారవిమోచనము.

నేనను వ్యక్తియే సృష్టిక్రమమునందు బ్రహ్మదేవునిచే ఏర్పరచిన మొదటి నిర్మాణము. అహంకారబంధవిమోచనము మానవజీవితమునకు దివ్యసంసిద్ధి కలిగించునది. ఈద్వివిధవాక్యములు బంధనమనియుఁ ముక్తిప్రాప్తియనియుఁ జెప్పుచున్నారు. వివిధమతాభిప్రాయానుసారముగా వేరువేరు పేర్లు పెట్టినారు. విశాలదృష్టిఁ జూడగా నన్నిభావములు రెండు పెద్దవిరుద్ధమతములక్రిందఁ జేరుచున్నవి. ఒకటి ప్రాపంచికవిషయమైనది. సమష్టివ్యష్టులయందుగల మానసికప్రాణస్థూలమహంకారవ్యక్తియొక్క తృప్తిసంసిద్ధులే మానవునకుముఖ్యమని తలచబడి యీశ్వరమునైయు నిరాకరింపఁ బడుచున్నది. రెండవది మతవేదాంతజ్ఞానవిషయమైనది. జీవాత్మలకెల్లను నహంకారమును జయించుటే ముఖ్యమయినది. అదే యన్నిటికన్న నుత్తమమైనది. అదేవిధమున నహంకారవిషయమున సహితము రెండు విరుద్ధభావములుకలవు. బ్రహ్మాండమునకు సంబంధించిన భౌతికశా

త్రమందు సహితము మనోమయ యహంకారము మానసిక భ్ర
మయనియు మరణకాలమందు మనోశరీరముల నాశముతోఁ బాటు
వినాశమొందునని యుఁ జెప్పెడి భావము కలదు. జాతియందుఁ బనిచే
యుచున్న స్వభావ నిత్యత్వభావమే యీశాస్త్రమునకుఁ బునాది.
వ్యష్టిసంసిద్ధిగాక జాతీయసమిష్టి మానుషయహంకార సంసిద్ధియే
ధర్మముగా నెంచఁబడుచున్నది. మఱియొకటి ప్రాణమునకు సంబం
ధించినది. ఇందు జ్ఞానయుక్తమగు నేనను యహంకారమే సంసిద్ధికి
ప్రాముఖ్యత కలిగి యుండుటయను నిచ్ఛకు ప్రతినిధియగుచున్నది.
దాని యానన్త్యసంతుష్టులే మనయునికికి సార్థకములనఁబడుచున్నవి.
విపులములగు వేదాంతమతభావములయందు మనుష్యున కంత్యస్థితి
యెట్టిదో వేరువేఱభిప్రాయములు కలవు. అతీత సర్వవ్యాపకసర్వా
త్మస్థితి లేదని బౌద్ధులు చెప్పుచున్నారు. వ్యష్టిజీవుఁడే యుత్తమ పర
బ్రహ్మమనియు, వ్యష్టిభావము త్యజించుటే బంధముక్తియనియు
సద్వైతులు చెప్పుచున్నారు. కాని మఱికొన్ని మతములు మానుష
జీవుఁడు నిత్యుఁడనియు సద్వితీయా ఖండజ్ఞానమునకుఁ బునాదియని
యు నిత్యుఁడై భేదభావముతో సదాలోఁబడియుండునని యుఁ జెప్పు
చున్నవి.

సత్యాన్వేషకుఁ డీభిన్నాభిప్రాయములఁ బరిశోధించి తానేది
ప్రారంభించవలెనో నిర్ధారణాన్వయముగాఁ జేసుకొనవలెను. తనకు జ్ఞాన
మనగా నేదియో సిద్ధారణ చేసుకొనవలెను. యోగమంతయు దాని
ననుసరించియుండును. యోగము జ్ఞానమార్గమం దన్వేషించునది నిజ
స్థితి. నిజమగు జ్ఞానమునకుఁ బునాది మనుజుఁడు జ్ఞానదుఃఖములనుండి
విముక్తుఁడై యుత్తమమందు నివసించి యుత్తమముతో సమ రసత్వ
మొందుట. మానుషాహంకారమందుగాని దానితృప్తిచేయుబడుంను

గాని యట్టిదివ్యపరిపూర్ణత్వశక్తులు లేవు. అహంకారమును శుద్ధిచే యుటవలన నీతివృద్ధులు కలుగుటేగాక యంతస్తుష్టి ప్రశాంతానందములు సహితము కలుగుచున్నవి. మనమహంకారమును విడచిన కొలది విపులజీవితము గొప్పస్థితి యుత్తమజ్ఞానము సుఖమైన జీవస్థితి యుత్తమజ్ఞానశక్తుల సహితము ముందు గలము. కాబట్టి యెట్టి వేదాంత శాస్త్రమైనను మానవ సంసిద్ధపరిపూర్ణత్వము, తుష్టి, యహంకార సంతుష్టివలన గాక యహంకారము త్యజించి యాత్మ నారోపించుటవలనఁ గలుగుచున్నవని చెప్పుచున్నది.

ప్రపంచ ధర్మశాస్త్రము నందెప్పుడు మనుష్యుని నెంచబడుచున్న మనుష్యజాతియొక్క యభివృద్ధికై మన యహంకారమును వినియోగపరచుట సహితము మనము ప్రారంభించవలసిన పని కానేరదు. మనుష్యజాతియొక్క యభివృద్ధి సదా మార్పులతో నిండియున్నది. జీవునకు నిలుచుటకు స్థిరమైన స్థాన మివ్వజాలదు. సమిష్టిజ్ఞానమునకు వ్యష్టిజ్ఞానముకన్న నెక్కువ వ్యక్తి యెక్కువ నిత్యత్వజ్ఞాన మెక్కువ నిర్మలప్రశాంతత్వ యానందములు లేవు. వ్యష్టికన్న సమిష్టియం దెక్కువ బాధలు, ప్రమాదములు, కష్టములు కలవు. ప్రకాశత్వ, ప్రశాంతత్వ విముక్తులు నచ్చినచల వ్యష్టి యహంకారముకన్న విపులము సమిష్టి యహంకారముకన్న నుత్తమమునుండి జీవుని లోనికి దిగవలసినదే. తనయాత్మ పరత్వము త్యజించి జనసామాన్యమును సేవించవలెనను ప్రకటనసహితము మా వ్యష్టియహంకారము జాతీయసమిష్టి వ్యక్తి కానేరదు. ఈ రెంటికి యతీతమగు పరిపూర్ణ రహస్యమై యున్నది. ఈయతీతమూలమే మన మన్వేషించవలసినది. వ్యష్టిసమిష్టులు దేని కించిత్స్వరూపములో యట్టి విపులజ్ఞానస్థితిని మన మన్వేషించవలెను.

అట్టి ప్రేరేపణకు వెనుక సత్య మున్నదనుమాట మనము మఱువరాదు. ఏకాంతవిజ్ఞానులు దాని నొప్పుకొనరు. నిరసించెదరు. కాని మన మొకటియొప్పుకొనకతప్పదు. అదేమనగా వ్యష్టిసమిష్టులు విపులయున్నతస్థితియొక్క కించిదంశములుగాన వానిసంసిద్ధికి యుత్తమస్థితియందు స్థానముండవలెను. ఉత్తమ వివేకజ్ఞానములందు గొప్ప ప్రయోజనముండవలెను. ఉత్తమానందమందు నిత్య ప్రయత్నముండవలెను. వ్యర్థముగా సృజింపఁబడినవనరాదు. ఈస్వల్పాంశముల సంసిద్ధి (యనగా) జాతీయ పరిపూర్ణత్వము వ్యష్టిమనుజుని పరిపూర్ణత్వమువలెనే యావి దేనిస్వల్పాంశములో దాని తెలుసుకున్నప్పుడే నిజతత్త్వమువలన నేర్పడుచున్నది. కాబట్టి వ్యష్టిమనుజుఁ డహంకారము నగలి నిజస్వరూపమును దెలుసుకొని దానియందు నివసించుటకన్న జాతీయసమృద్ధిసౌఖ్య పరిపూర్ణత్వసేవ వేరుగాన్పించదు. ఇందుసహితమాధునికాభిప్రాయానుసారముగ మన కేర్పడిన ప్రపంచవృద్ధి సమిష్టిత్వముల నెరవేర్చుట యనంతుని వెతుకుటవలనఁ గలుగునేకాని స్వభావవృద్ధియందు బంధింపఁబడి జీవించుటవలనఁగాదు.

అప్పుడుత్తమ జ్ఞానాన్వేషకుఁడెట్టి నూతన భావముతోనైన నెట్టిమంచిభావముతోనైన విజ్ఞానవేదాంతమత మార్గములందు నడువవలసియున్నాఁడు. కాని యెంతవరకతఁడట్లు నడువవలెను? దేహప్రాణమానసములతోఁ దాబంధింపఁబడి యున్నట్టియు నవి తాననిచెప్పునట్టియు నహంకారవ్యక్తి విమోచనము మనమింతవరకు సంపాదించితిమి. సకలకర్మలకు మూలము కర్మానుజ్ఞాత యీశ్వరుఁడనియు నతని కార్యనిర్వాహక ప్రకృతిశక్తి కర్తయనియు తెలుసుకొనుట కర్మయోగమునకు మొదటి యభిప్రాయము. అట్లు కతృత్వాధికారమును తొలగించుటగాక సాధనములను, వృత్తులను మన నిజ

తత్త్వమని భ్రమపడు యహంకారవ్యక్తి బీజమునుకూడ నిర్మూలము చేయవలెను. తరువాత యేమినిలుచును ? నిలుచునది యాసనము స్థిరము నశి మూలము. ప్రత్యేకము నేనను సర్వసాధారణవ్యక్తి నిలుచును. ఇది ప్రత్యేక మొక వ్యష్టిజీవునకుగాని సమష్టిజీవులకుగాని సంబంధించక దేనికంటని యొకవిధమగు మనోవృత్తియై యున్నది. ఆవృత్తి యన్నమయ ప్రాణమయ మనోమయ వ్యాపారములకు మూలము. తక్కినవి ప్రకృతివిలాసముపై యాధారపడియుండు యహంకారవ్యక్తులు. కాని యీస్వచ్ఛమగు ముఖ్యయహంకారవ్యక్తి విలాసమునకు వెనుకనున్న మానసపురుషుని జ్ఞానముపై యాధారపడియున్నది. అదినేను మనస్సు ప్రాణము దేహమని చెప్పును. దేనిపై మనోప్రాణ స్థూలవృత్తు లాధారపడియున్నవో యట్టి ప్రత్యేక మానసపురుషుఁడు తానని చెప్పుచున్నది. ఎంతకాలమీ మూలమగు యహంకారవ్యక్తియుండునో యంతవరకు పరిపూర్ణమోక్షము లేదు. దీని నాధారముచేసుకొని యహంకారజీవితము బలముడిగినను వృద్ధిగానే యుండును. అది విపులముకావచ్చును. పరిశుద్ధము కావచ్చును. ఎటులాగిన నటు రావచ్చును. మోక్షము సులభముగా దొరకవచ్చును. సంసిద్ధిసమీపములో నుండవచ్చును. కాని బంధవిమోచనము కలుగలేదు. మనమింక పై కెక్కవలెను. ఈయహంకారవ్యక్తిబీజమును రూపుమాపవలెను. ఏపురుషునిపై యిది యాధారపడియున్నదో యాపురుషునిఁ జేరవలెను. ఇది యాపురుషుని ఛాయ. మనమాఛాయనువిడిచి నిజస్వరూపమును బొందవలెను. ఆస్వరూపమే మనుష్యని యాత్మ. హిందూవేదాంతమందు జీవుఁడు 'జీవాత్మ'యనఁబడుచున్నది. అది సర్వప్రాణులజీవము. జీవుఁడనగా స్వభావకార్యముచే నిర్మింపఁబడిన మనోమయ యహంకారవ్యక్తి కానేరదు. మనోమయ

ప్రాణమయాన్నమయ స్థితులు బంధింపఁబడినట్లు జీవుఁడు ప్రకృతివృత్తులచే విధానములచే ధర్మములచే బంధింపఁబడఁడు. జీవుఁడు యాత్మయనఁబడును. ప్రకృతికన్న యెక్కువవాఁడు. అతఁడు ప్రకృతికార్యములకు సమ్మతించి దానివిధానములఁ బ్రతిఫలించును. జీవవ్యక్తియందు వానిని దోపింపఁజేసిన త్రిగుణాత్మకయావరణ నంగీకరించును. కాని యీజీవుఁడు ప్రపంచమందును, జీవపదార్థమందును, తనవిధానములఁ బ్రతిఫలించిన సర్వవ్యాపకాతీతాత్మయొక్క నిర్మాణము లేక జీవరూపము, లేక ప్రతిబింబ మనఁబడుచున్నది. అదే మనయాత్మ. అదే యద్వితీయము. పరమోత్తమము. మనము తెలుసుకొనవలసిన యుత్తమాత్మయదియే. మనము ప్రవేశించవలసిన యానందస్థితి యదియే. ఇచ్చట గురువులు వెంటనుండరు. భక్తిజ్ఞానకర్మలకిది యుత్తమప్రయోజనమని యంద రంగీకరించుచున్నారు. మాయా సంబంధినియగు సహంకారవ్యక్తినివిడిచి జీవుఁడు దీనిని బొందవలెనని యందరంగీకరించుచున్నారు. కానియద్వైతి (Monist) జ్ఞానమార్గావలంబకుఁడై యీశ్వరునియందు జీవుని పునఃప్రవేశమే లయమే, యైక్యమే ముఖ్యలక్ష్యార్థమనుచున్నాఁడు. ద్వైతి భక్తిమార్గమనుసరించి యహంకారమును స్థూలజీవితమును త్యజించమనుచున్నాఁడు. కాని బౌద్ధునివలె జీవవినాశముగాని యద్వైతివలె జీవైక్యమునుగాని మనుజుఁడొందవలసిన యుత్తమస్థితియని చెప్పఁడు. కేవలముత్తముని భావప్రేమయానందమందు నిమగ్నమైన నాయుత్తమునిచేఁ గబళింపఁబడక యనంతనిత్య మొందుచున్నాఁడని చెప్పుచున్నాఁడు.

పరిపూర్ణ యోగసాధకునకు సంశయమక్కఱలేదు. జ్ఞానాన్వేషకుఁడుగాన జ్ఞానశిఖరమును దానిసర్వగర్భభరిత విపులత్వము వెతు

కవలెను. వేదశాస్త్రభావమునందుఁ దెలుసుకొనుటేగాక జీవునిమనసులోన్న తానుభవమునందుఁ దెలుసుకొనవలెను. వ్యష్టిసమిష్టులకతీతుఁడయ్యు వ్యష్టిసమిష్టులకాధారమూలమగు పరమాత్మునితో జీవుఁడు పూర్తిగాఁ గలియుటే విజ్ఞానానుభవోన్నత్యము జ్ఞానశిఖరమనఁ బడుచున్నది. మార్గమేదైన నిదియే వాఁడొందవలసిన సంపూర్ణత్వము. అన్వేషకుఁడు క్రియాశక్తియిచ్ఛలయందే గాక ప్రేమత్వములయందును పరమాత్మేశ్వరునితో నేకీభావమొందని దీని కర్మయోగమను పరమార్థము పూర్తిగా సంసిద్ధిఁ జెందదు. అంతవరకు సాధకుఁడు వ్యష్టికార్యకారణభావమును విడచునే కాని ద్వైతపురుషభావమునుండి సాధనమార్గభావమునుండి తప్పించుకొనఁజాలఁడు. సాధకుఁడు యీశ్వరుని సాధనమని భృత్యుఁడనని ప్రారంభించవలెను. కాని వాఁడు తుదకు తాసేవించి సిద్ధినొందినను సదానితో నేకీభావముందవలెను. ఆదేవిధముగ ప్రేమించువాఁడును ప్రేమింపఁబడువాఁడు నేకమై దివ్యైకత్వమందా నేనమగుచు భేదరాహిత్యమొందకున్న భక్తిమార్గము పరమము సంపూర్తికాఁజాలదు. ఈ యున్నతయైక్యమే తనకు ముఖ్యమని జ్ఞానమార్గము సరాసరి దానినే తెచ్చుచున్నది. కాబట్టి మన త్రిగుణాత్మక స్వభావప్రధానాహంకారమునుండి మానసపురుషుని ముఖ్యయహంకారవ్యక్తినుండి క్రమముగా వైదొలఁగుట మొదటి యావశ్యకత. ఇట్లు వైదొలఁగుటలో మనయాత్మ జీవుఁడనియు, నిజముగ జీవుఁడనియు, మానుషాదివ్యాపారమునకు ప్రభువనియుఁ దప్పక గ్రహింతుము. రెండవయవసరము జీవుఁడు తన్నుఁదా తెలుసుకొని యీశ్వరునకుఁ దన్నర్పించుకొనుట. ఈవిధమున మనుజుని యాత్మయందలి యాత్మతో నేకీభావమొందును. ఇది తత్త్వరూపము యనంతమని తెలుసుకొనఁబడును.

ఇదే తుదకు మొదలంట యహంకారబీజముల నాశనము చేయుట. అద్వితీయానంతమందు భావము సదా నిల్చుటచేతను సమ

త్తసన్యక్తిని సదా యుక్తమోత్తమున కర్పించుటచేతను జ్ఞానమార్గమందీ యహంకార బీజనాశనము కలుగుచున్నది. మనలోని వాలినములు కలతపెట్టుచుండగా మనోమయ ప్రాణమయాన్నమయ యహంకారబీజము బలవత్తరముగానుండగా బ్రిధమునుండీవినాశము బహుదుస్సాధ్యమై యుండును కాని యీత్రివిధయహంకారము నిరాకరింపఁబడి యాత్మసాధనములు సరిచేయఁబడి శుద్ధిచేయఁబడగా నీవినాశము స్వభావసిద్ధమగుచున్నది. పూర్తిగా శుద్ధికాఁబడిన నిర్మలమగు జ్ఞానమందద్వితీయుని నిర్మలత్వానంతత్వ పరిశాంతత్వములు స్వచ్ఛమగు సరస్సున ప్రతిఫలించు నాకాశమువలె ప్రతిఫలించును. ప్రతిఫలితజ్ఞానముతో ప్రతిఫలింపఁజేయునది, కలిసినప్పుడు, యీ యచలమునకును చలించు వెల్లునకును మధ్యనున్న వాయవ్యాంతరము నశించుట యసాధ్యము కాదు. కాని పూర్ణసిద్ధి కలుగకముందే యహంకార హృదయ మానసబంధములు సడలిన జీవుఁడు ముఖ్య బంధముల నాకస్మికముగాఁ దెంచుకొని తప్పించుకొని పక్షివలె యద్వితీయానంతమందారోహింపఁగలఁడు. సర్వవ్యాపకమందుజొరఁబడి యతీతమునక్తై ప్రయత్నించును. తరువాత నేను తటస్థించుననగా మనవ్యక్తిని బంధించిన గోడలు పగిలి పడిపోవుచున్నవి. నేనను వ్యష్టి వ్యక్తి నసించుచున్నది. స్థల-కాల-కర్మస్వభావములందునికి నశించుచున్నది. నిశ్చలత్వానంతత్వము లేర్పడుచున్నవి. ఇక వ్యష్టిజీవునకు నిలచునదేదియునగా ననంతమందచ్చటనో యునికిగల శాంతిమో తానందములే.

మానసికపురుషునందు మాలిన్యము పూర్తిగా శుద్ధికానప్పుడు మొదట యీవిముక్తి యసంపూర్తిగాను తాత్కాలికముగాను కనుపించును. జీవుఁడు తిరిగి యహంకారజీవితములోనికి ..గుచున్నట్లు

కనుపించును. ఉత్తమజ్ఞానము వైతొలగుచుండును. నిజమునకేమి తటస్థించుననగా సత్త్వస్వభావమునకును యథార్థజ్ఞానమునకును మధ్యనొక మేఘము తెరవచ్చును. ప్రకృతి తన పూర్వాచరణము కొంతకాలము జంతువుపై తిరిగి స్వీకరించును. కాని యప్పుడాయుత్తమానుభవజ్ఞానస్మృతి కలిగియుండును. అప్పుడు దానియందు పనిచేయునదేది? దుర్బలమగు ప్రాచీనయహంకార సంస్కారము మిగిలిన శేషములవలన ప్రాచీనయాలవాట్లను తిరిగితిరిగి కలిగించుచుండును. మేను మాచ్ఛాదించును. వైదొలగును. ఇట్టి యారోహణావరోహణములు వ లినమున సించువరకు తరచు కలుగుచుండును. మఱి పూర్వయోగమందీకాలభాగములు దీర్ఘములై యుండవచ్చును. ఈయోగమునకుఁ బరిపూర్ణవిధానమావశ్యకము. సర్వకాలసర్వావస్థలయందుఁ గ్రియానిష్క్రియత్వములయందు పరమోత్తమసత్యజ్ఞానమును స్వీకరించి యందు నివసించవలెను. సాధనమునకు సమాధియందు (అనగా నిశ్చల ప్రశాంతత్వమందు) మాత్రమేయనుభవము కలిగినఁ జాలదు. వడలు తెలియునప్పుడుకాని మేల్కొన్నప్పుడుకాని ధ్యానించునప్పుడుగాని కర్మచేయునప్పుడుకాని స్థిమితముందిన బ్రహ్మజ్ఞాన నిర్వికల్పసమాధియందుండవలెను. మానవ్యక్తి తగినంత పరిపుష్టినొందిన నిర్మలమైనప్పుడే యుత్తమజ్ఞానమందు స్థిరముగ స్థానమేర్పడును. వ్యష్టిజ్ఞానశూన్యుఁడగు జీవుఁడు సర్వవ్యాపకునితో నేక మాయాతీతునిచే గ్రహింపఁబడి యుదాసీనుఁడై యుత్తమస్థానమునఁ గూర్చుండి ప్రాచీనస్వభావకార్యమేమైనా జరుగునప్పుడు దానిచేఁ గలవరపెట్టఁబడక క్రిందికిఁ జూచుచుండును. అధఃస్థితియందుఁ బనిచేయుచున్న ప్రకృతియొక్క త్రివిధాత్మక కార్యములచేఁ దనస్థానమునుండి కదలింపఁబడఁడు. సుఖదుఃఖములు వానిఁ గదల్పఁజాలవు. తుదకు మధ్యతెర లేకపోవుటచే

నూర్ధ్వపరిశాంతత్వము నధోకల్లోలమును బోగొట్టుచున్నది. స్థిరపడిన నిశ్శబ్దము రాగలదు. దానియందు జీవుఁడుపైన క్రిందనంతట నాత్మ స్వాధీనము కలిగియుండును.

సాధారణ జ్ఞానయోగమునకట్టి సర్వస్వాధీనస్థితి యుద్దేశ్యము కాదు. దానియుద్దేశ్యమూర్ధ్వాధ సర్వములనుండి తప్పించుకొని యనిర్వాచ్య పరిపూర్ణమందు ప్రవేశించుట. ఉద్దేశ్యమేమైనను జ్ఞానయోగమార్గమువలన మొదట పరిపూర్ణ ప్రశాంతత్వము కలుగవలెను. స్వభావముయొక్క మునుపటికార్యము పూర్తిగాఁబ్రశాంతినొందక జీవస్థితికాని దివ్యకార్యకరణముకాని స్థాపింపఁబడదు. మన ప్రకృతిస్వభావము కల్లోలమే క్రియకు కారణముగాకలది. బలవంతముపై పనిచేయుచున్నది. ఈశత్వమో యగాధస్థిమితముతో స్వేచ్ఛగా పనిచేయుచున్నది. జీవునిపై నధోస్వభావాధికారము నిర్మూలముకావలెనన్న నీయగాధస్థిమితములో మనము జొరఁబడవలయును. మనమదే కావలయు. కాబట్టి సర్వవ్యాపకత్వమొందిన జీవుఁడు మొదట నిశ్శబ్దమందధిరోహించును. విపులత్వమొందును. శాంతనిష్క్రియత్వముల సంపాదించును. స్థూలబంధముగాని యితరావయవముల యొక్క యెట్టికార్యముగాని జరుగుచున్నను జీవుఁడు ద్రష్టయై కర్తృత్వము సహింపఁడు. నిర్ణయింపఁడు. దానితో నెట్టిసంబంధము పెట్టుకొనఁడు. పని జరుగుచుండును. కాని కర్తలేఁడు. బంధములేదు. బాధ్యతలేదు. కర్తృత్వము కావలసివచ్చినప్పుడు జీవుఁడు నేనను మిథ్యాహంకారమును బూనవలెను. లేదా తిరిగి నిలుపుకొనవలెను. అదే జ్ఞాత-భక్తుడు-సేవకుఁడు లేక యుపకరణము. అది దాని ప్రతిరూపము కాని నిజస్వరూపముకాదు. అదిలేకున్నను బని జరుగుచునేయుండును. కర్తగాని కర్తృత్వవ్యక్తిగాని లేకనే ప్రకృతిశక్తి

వలన నని జరుగు చున్నది. కారణ మేమనగా [illegible] నుండిన యథార్థ క్రియా సామర్థ్యము లేదు. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] సహితము లేకుండును. [illegible] ప్రకృతి [illegible] కే యుండును. [illegible] సత్యమని యంగీకరింపఁబడని [illegible] [illegible] సత్యములను [illegible] వచ్చును. [illegible] వచ్చును. [illegible] [illegible] సహితము లేదు. [illegible] నిర్గుణస్థితిసహితము లేదని. [illegible] వచ్చును. యేలయనగా [illegible] ముగా నలేదు. [illegible] చిన యసత్యముగాను దోచును. దాని [illegible] టకు స్వప్న దృష్టము చాలును. మహా స్వప్నమున [illegible] యనుభవముతో [illegible] ప్పుకొని విడచుటలేదు.

ఈ మహామాయాస్వప్నమునందు భావములు మనకెంతో నిజము [illegible] వానినుండు [illegible] [illegible] మా నసిక వాసనలు జీవితభావములు [illegible] వే. నిజమునకు ప్రకృతి స్వయముగా తనకుఁ దాఁబని చేయు [illegible]. ఆత్మయొక్క ప్రభుత్వము క్రింద పనిచేయును. అట్టి [illegible] గ్రాహిత్వ మునుండి సర్వవ్యాపార [illegible] మగు చున్నది. [illegible] లేనిదాని

వలె పైకిఁ గనుపించు నీసౌఖ్యమే యీ యనంతానుభవ వైభవముగాఁ బరిణమించుచున్నది. ఇట్టి జ్ఞానానుభావమును బూర్ణయోగసాధకుఁడు పొందవలెను. అది యెట్లువచ్చునో ముందు చెప్పెదము. బ్రహ్మాండాధికారమును విడిచిపొంది తన్ను ప్రపంచములోఁగాక బ్రహ్మాండమును తనలోఁ జూచునట్టి జీవునిస్థితి యెట్టిది? ఇతని మానసజ్ఞానమునం దహంకారవ్యక్తికి బదులుగా నేదివచ్చును. వ్యష్టిమానసనామమూలయందు సర్వవ్యాపకవిజ్ఞానము పనిచేయుకొలఁది యొకానొకవిధమైనవ్యష్టిత్వముండినను నాదను యహంకారవ్యక్తి యెంతమాత్రముండదు. ...మువలన సమస్తమునకును నది యద్వితీయుండగును. ప్రతిమనుజుఁడు ప్రత్యేకముగ వివిధరూపములనున్న సద్వితీయుఁడుగా గనుపించును. బ్రహ్మమే బ్రహ్మమునందుఁ బనిచేయుచున్నట్లుండును. సర్వమునందొక సమానాధారముచే తోఁచును. విపులమగు నాయీశ్వరకలాపమునందు దివ్యప్రేమయును బంధరహితానందము సాధ్యమైయుండును. నాకనునది యహంకారవ్యక్తితోఁ దిరిగి పడవలసిన పనిలేదు. అదేదనగా యుక్తమనమును ప్రకృతిసహితము రెండుశరీరములందు జీవైక్యమును నెఱింగియున్నది. మిక్కిలి చురుకుగాఁబనిచేయుశక్తియు వస్తునిజత్వమును దాచిపెట్టునట్టియు నీయహంకారవ్యక్తితోఁ బ్రపంచకార్యములకు పనిలేదు. సర్వము సమానత్వమయ్యెను. తనలోఁ బనిచేయుచున్నదంతయు నీలో నిలోనమనున్నాఁడు. ఏకత్వము ననుభవించును. ఇతఁడు ఏకత్వమునందుండును. వ్యష్టిజ్ఞానము పైకిఁ బ్రహ్మాండపరిజ్ఞానముయొక్క నిజతత్వమునందుండునప్పుడు ప్రాణ పనిచేయుచున్న యధావస్థితిలో ప్రవేశించినను జీవుఁడీశ్వరునితో నేకమయ్యె యుండును. బంధములేదు. భ్రమలేదు. అతనికి యాత్మస్వాధీనమైనది. అహంకారబంధనము విడిపోయినది.

యోగసంకలనము.

2వ అధ్యాయము.

బ్రహ్మాండాత్మజ్ఞానము.

మనోప్రాణ స్థూలములును నీ నిత్యాత్మునకన్న భిన్నమగు సర్వమును త్యజించినప్పుడు, మనము ముఖ్యద్రష్టలముగా యథోస్థితితో మనస్సాక్షిత్వముకలిగించి, నశించునట్టి, మారునట్టి యీ ప్రపంచమందు, మన బహిరంగస్థితి నశించునట్టిదిగా, మారునట్టిదిగా భావింపఁజేయునాత్మభ్రమను తొలగించుటే. మనమాత్మలమని, నిత్యమని, తెలుసుకోవలెను. మన నిజస్వరూపమందు మనము వ్యక్తితో నివసించవలెను. కాబట్టి జ్ఞానమార్గమందు, మనకన్నిటికన్న ముఖ్యమైన మొదటిప్రయత్నమిది. నిత్యమగు యాత్మస్వరూపమును మనము తెలుసుకొన్నప్పుడు, వేరుగాక మనము దేహమునప్పుడు, మనము చేయవలసిన మఱియొక ప్రయత్నముకూడ కలదు. మనమేయాత్మస్వరూపమైతిమో, యట్టినిత్యమునకును, మనమిదివరకు, మననిజస్థితి, మనస్వరూపమని భ్రమపడుచున్న నీమారుచున్నదగు ప్రపంచమునకును నిజసంబంధమెట్టిదో సాధించవలెను.

నిజమగు సంబంధమేర్పడిన నుండునేని యాసంబంధము, రెండు సత్యపదార్థములకై యుండవలెను. నిత్యాత్మభావము యనిత్యము కాదని. గనుక ప్రపంచస్థితికి కడుదూరమని మొట్టమొదట భావించితిమి. కారణమేమన మనస్వరూపము కాలానుగుణ్యముగ మార్పునొందు, మనోవ్యాపారస్థూలములకన్న వేరు కాదని, వస్తుస్వభావముల బట్టి మనకిట్లు దోచుటలేదు. అధోస్థితిబంధమునుండి తప్పించుకొంటిమా, యప్పుడుసహిత మాత్మప్రపంచములకుంచల సంబంధమును గురించి యాపొరబాట్లే మనకు కలుగుటకనకాశము కలదు. మనకు వృద్ధిజెందుచున్న యానిత్యాత్మే ముఖ్యముగ సత్యత్వమని మనము నమ్మినము. అందుచే నీప్రపంచమును మనుజుని దూరస్థమగు నిత్యాసత్యములని నిరసింతుము. కారణమేమనగా, నీప్రపంచము, మన నిత్యసస్థితికి కేవలము విరుద్ధమైనది. మనవ్యక్తి దానియందు నిలచుటలేదు. దానిలోనుండి మనము పైకెత్తంబడి మార్చంబడితిమి. దానితో నిక ముందు మనకెట్టిసంబంధము లేనట్లు గాన్పించును. ముఖ్యముగా నిట్లప్పుడు కనుపించునన గా నిత్యాత్మను, కనిపెట్టినటే ముఖోద్దేశ్యముగాక త్రివిధమగు నధోస్థితినుండి వైదొలగుట ముఖ్యమనుకొనుటచేఁ గలుగుచున్నది. అప్పుడు శుద్ధమానసమునుండి శుద్ధాత్మలోనికి, మధ్యమెట్లతో నవసరములేకనే ధుముకవీలున్నట్లుండును. సుఖకరమైన యధోపతనములేకుండ దాటి దిగిరాజాలమని నీ యంతరాయము మనవ్యక్తియందు దృఢనమ్మకము కలిగించుచున్నది.

కాని యాత్మకును బ్రపంచమునకును మిక్కిలి సమీపమగు నిత్యబంధుత్వమున్నది. ఆ రెంటికి సంబంధము కలదు. దాటవలసినంత యంతరములేదు. క్రమమగువృద్ధి సోపానపంక్తియందాత్మ

స్థూలము లూర్ధ్వాధసోపానములై యున్నవి. కాబట్టి యీ రెంటికి, సత్యమగు సంబంధబంధనత్వముండవలెను. దానివలన నిత్యమగు బ్రహ్మము, శుద్ధాత్మగా నుండుటే గాక తనసృష్టివంతమును తనలోఁ గలిగియుండవలెను. నిత్యత్వమందు లీనమైయున్న జీవునకు సృష్టించమందజ్ఞాన నిమజ్జనమునకు బదులుగా నాదిమసంబంధము వహించుటకు సామర్థ్యముండవలెను. ఈసంబంధమే యాత్మకును సృష్టికిని కల నిత్యమైక్యము. బంధవిమోచనులగు సిద్ధులకు సదా యెట్లుసాధ్యమో యట్లె విముక్తినొందినజీవునికి నిత్యైక్యము సాధ్యమై యుండవలెను. మనము మొదట తేఁబడియున్నట్టి శుద్ధాత్మస్థితియందుండి యీనిత్యైక్యమును దెలిసికొనవలెను. పరిపూర్ణాత్మ స్వాధీనము కావలెనన్న మనమాత్మతో దేవునితో నైక్యముండుటే గాక సమస్తసృష్టితో నైక్యముండవలెను. మనము జన్మించినట్టియు, మనతోటిపాటి జనులచే నివసింపఁబడునట్టియు, నీప్రపంచమును సరియైన సంబంధమందును, నిత్యసత్యత్వ సమతాసిద్ధియందును పునఃస్వీకారము చేయవలెను. మనతోటిపాటి జనమును మనమేలని దలఁచితిమనగా, వారితోఁ దప్పుసంబంధము పెట్టుకొంటిమి. భేదబుద్ధిచేఁ గాఁమందా, సృష్టింపఁబడిన యసత్యబాంధవ్యము కలిగియుంటిమి. సమస్తవస్తువులును, భూతములును, మన సూనసజ్ఞానమందుఁ బునఃస్వీకారమొనరించవలెను. అహంకారవ్యష్టిత్వమువలన కలిగిన భిన్నభావముతోఁగాక సర్వముతో నేకీభావమొంది పునఃస్వీకారము చేయవలెను.

దీనియర్థమేమనగా నతీతము, శుద్ధము, స్వయంభువు స్థలకాలాబాధ్యమగు నాత్మజ్ఞానముండుటే గాక, బ్రహ్మాండజ్ఞానమును సహితమంగీకరించి దానిపొందవలయు. సమస్త బ్రహ్మాండము

లకు మూలకారణమైన సమస్తమందు నివసించియున్న యనంతునితో మనమైక్యము కావలెను. ఈజ్ఞానమే ప్రాచీన వేదాంతులాత్మయందు సమస్తమును సమస్తమం దాత్మను జూచుటయని చెప్పిరి. వారు మఱియు చెప్పిన దేమనగా సృష్టికి మొదటినుండి కలిగిన యద్భుతము తిరిగి మనుజునందు జరుగుచున్నదనియు నట్టి మనుజునకు ముఖ్యమగు జ్ఞానమేది యనగా నావిర్భవించుచున్న బ్రహ్మాండములకు సంబంధించిన సమస్తస్థితులు యాత్మయగుచున్నాఁడని. ఈమూఁడు మాటలతో నాత్మప్రపంచములకు నహంకార నిర్మితమగు నసత్యసంబంధమునకు మారుగా రావలసిన నిజసంబంధము వర్ణింపఁబడినది. ఇదే మనము స్థాపించవలసిన సమస్తముతో నైక్యమునకుఁ బునాది.

మన నిజస్వరూపము వ్యష్టిరూపకమగు మానసికపురుషుఁడు కాఁడు. మానసపురుషుఁడు పైకిఁగనిపించు దానియాకారము. మన నిజస్వరూపము బ్రహ్మాండసంబంధము. అనంతము. అది సమస్తస్థితులతో నైక్యమైయున్నది. సమస్తస్థితులయందు నివసించియున్నది. మన మనోప్రాణస్థూలాంతర్వర్తియై యాత్మ మనతోటిపాటిసమస్తముయొక్క మనోప్రాణస్థూలాంతర్వర్తియైన యాత్మ. దానిస్వాధీనపరుచుకొంటిమా, మనము వారికై చూచినప్పుడు మనవ్యక్తిసామాన్యమందు స్వభావసిద్ధముగా వారితో నైక్య మొందెదము. మనస్సృష్టి యైక్యమును నిరోధించుచున్న మాట నిజము. దానివెనుకటి యలవాట్లయందు వర్తింపనిచ్చిన నీనూతన జ్ఞానము నాత్మస్వాధీనమును బోఁగొట్టి భేదభావ మను తెరనువేయఁ బ్రయత్నించును. ఈనిత్యసత్యవస్తు జ్ఞానానుగుణ్యముగాఁ దాను మారఁ బ్రయత్నించదు. కాని మొదట మనయోగమందుఁ గ్రమముగాఁ బనిచేసి వృద్ధిజెంది

తిమా, శుద్ధిఁగాంచబడిన మనోవ్యాపారములద్వారమున నాత్మను బొం
దఁగలము. శుద్ధిఁగాంచబడిన మనస్సు స్థిరముగా నుండునపుడే, జ్ఞానమం
దఁ బాత్రత కలది. తరువాత మనస్సునకు విభాగించి చూచు తేర్ప
రచుటే దాని స్వభావమైనను ద్వైతాన్యాన్వితసంస్కారములందు భిన్నస్వ
రూపములను వెలి యాకారబంధముల నుండి వేరుపరచుట నేర్పవ
చ్చును. ధ్యానధారణముల సహాయమున సమస్తవస్తువులను వేరు
కాదని భావించుట దాని కలవాటు చేయవలెను. అద్వితీయుని సమ
స్తమందును, సమస్తమద్వితీయునిగా భావింప నలవాటు దానికిఁ గలి
గించవలెను. ఇంతవరకు జీవుని వెలిబుచ్చు సర్వోత్తమ జ్ఞానమును ముఖ్య
మని ప్రత్యేక మభ్యసించవలసిన దని చెప్పితిమి. కాని పూర్ణయోగ
సాధకున కీరెండుపద్ధతులు తెలుసుకొనుట మంచిది. ఒకదానివలన యంత
రాత్మను తెలుసుకొనుచున్నాము. రెండవదానివలన మనము బ్రహ్మ
తము వెలిగాఁ దోచు నీసమస్తమునందాత్మను తెలుసుకొనుచున్నాము.
ఈ రెండుపద్ధతులతోఁ బ్రారంభించి బహిస్థితియందును నంతరంగమునను సమ
స్తము దేవుఁడు, బ్రహ్మము, విరాట్పురుషుఁడని తెలుసుకొను
టకు వీలుకలదు. తరువాత విరాట్టును దాటి పోవచ్చును. కాని
యీపద్ధతిలోఁ గొన్ని చిక్కులున్నవి. సాధ్యమైనయెడల రెండుపద్ధ
తులఁ గలుపుట మంచిది.

సమస్తవస్తువులు దేవుఁడు బ్రహ్మమను జ్ఞానము త్రివిధమై
యున్నది. దాని యనుభవము మూఁడు సోపానములుగా మనము
విభజింపవచ్చును. మొదటిది యాత్మ కలదని. దానియందు సమస్త
జీవులున్నవని, ఆత్మయనంతమగు స్వాయంభువై స్వయం వ్యాపకమై
కాలస్థలాబాధ్యమై శుద్ధమై తనంతటఁ దానావిర్భవించినదని. కాలస్థ
లములు దాని జ్ఞానరూపములని యంగీకరించుచున్నది. అది సమస్త

వస్తువుల నిండినది. స్వయం వ్యాపకమందు, జ్ఞానమందు, సమస్త వస్తువులం గలిగియున్నది. తానుసృజించు నేవస్తువుచే బాధింపఁబడదు. భరించును. అగును. సర్వవిలక్షణమై యనంతమై యానందమయమై యున్నది. అనంతమగు నాకాశము సమస్తములను దనలోఁ గలిగి యున్నట్లు ఆత్మ సర్వము దనలోఁ గలిగియున్నది. ఈయాకాశబ్రహ్మము సాధకునకు ధ్యానమం దుపయోగపడును. అతఁడు తనకు మొదట నపరోక్ష మగా ప్రత్యక్షముగాఁ గనుపించు దానిని ధ్యానించు టకష్టము. స్థూలాకాశముగాక సర్వాచ్ఛాదకమగు నీయాకాశమం దనగా జ్ఞానానందములయందు మానసికముగా నీయుత్తమస్థితిని జూడ నతఁడు ప్రయత్నించును. తనలో నున్న యాత్మతో దానికి నేకీభావము తేఁ బ్రయత్నించును. అట్లు ధ్యానించుటచేత మానస మున కనుకూలమైన స్థితి తేవచ్చును. అట్టి యనుకూల స్థితివలనఁ దెరపడిపోగా విజ్ఞానము మానసమంతయు నిండి మన దృష్టిస్వభావ మును బూర్తిగా మార్చఁగలదు. మారిన యాచూపు మనజ్ఞాన మందు వ్యాపించి స్థిరపడినకొలఁది తుదకు మనకేమార్పు రాఁగలదు ? మన మేది చూచుచుంటిమో యది యవ్యేదము. మనయాత్మజ్ఞాన మం దనంతమై యుందుము. మనోప్రాణ దేహములప్పు డనంతమం దొక విధమైన విధానములై తోఁచఁబడును. ఉన్నది ప్రపంచము గాక యనంతమగు నాత్మేనని మనకుఁ దోఁచును. ఆత్మావిర్భావము నకు సంబంధించిన తనయాకారములయొక్క మహత్తరమైన బ్రహ్మాండ సమరసత్వములందుఁ జరించుచున్నట్లు మనకుఁ దోఁచఁ గలదు.

కాని యీసమరసత్వముగాఁ బరిణమించు సమస్తవస్తురూప ముల మాట యేమి ? అవి మనకు రూపమాత్రము లేనా ? సత్య

త్వబోధ శూన్యములై నిష్ప్రయోజనములగు నామరూపములు మాత్రమేనా? ఎంత యద్భుతముగాఁ గనుపించినను నవి ప్రయోజన శూన్యములేనా? మనకవి యొకప్పుడు బహుసుందరముగాఁ గనుపించినవే. ఇప్పుడు నిరర్థకములని త్యజింపవలసినదేనా! అట్లు కాదు. సర్వగర్భితమగు ననంతాత్మయం దైక్యతయొక్క తెలియుటే మొదటనట్లు తోచును. ఆత్మయందున్న యనంతముల నిరాకరింపఁజేయును. కాని యీవస్తువులు నిష్ప్రయోజనములు కావు. బ్రహ్మాండమానసముచేఁ గల్పింపఁబడిన యసత్యములగు నామరూపమాత్రములే కావు. నిజమునకవి యాత్మస్వవ్యక్తితోఁ దాలుచుచున్న యావిర్భావములే. అనగా మనలోపలనే యాత్మ యాసర్వమందు నివసించి యున్నది. దానివ్యక్తి దానికే కలదు. దాని వ్యాపారమును బాలించుచున్నది. దానియందు నివాసము జేసి యానందించుచున్నది. ఆకాశము తనలో ఘటమును గలిగి ఘటమునందుఁ దానున్నట్లే యాత్మ తనలో సమస్తము కలిగి సమస్తమందుఁ దానున్నది. సమస్తము యొక్క నిజతత్త్వమదియే. ఆత్మయొక్క యంతర్నివాసస్థితి మనము తెలుసుకొనవలెను. మనము చూచి జ్ఞానముతో సమస్తవస్తువులయందున్న యాత్మ మనమే కావలెను. మనోమానసికాభ్యంతరముల నిరాకరించి బాహ్యపరిధి, యీయావిర్భావములం దీశ్వరుఁడు నివసించియున్నాఁడనియు, దాని నిజతత్త్వ మతఁడే యనియు, దానియందు వ్యక్తితో నున్నాఁడనియుఁ దెలుసుకొనవలెను. తెలిసినది మానసికముగాఁ దెలుసుకొనుటేగాక స్వానుభవముచేతఁ దెలుసుకొనవలెను. ఈస్వానుభవము సమస్తమానసజ్ఞానమునకుండు యలవాట్లను దివ్యస్వరూపముగా మార్చఁగలదు. మనమేమగు నీయాత్మ యితరస్థితులకతీతమైయున్నను, స్వవ్యక్తియందు తన కితరస్థితులతో నేకీభావ

మొందుచున్నది. అది సమస్తమును మనలోఁ గలిగి సమస్తమందుఁ దా నివసించుటేగాక సమస్తము తానేనని మనము గ్రహించవలెను. అది యంతర నివాసియగు సూక్ష్మమేగాక, నామరూపములుసహిత మదేయని తెలుసుకొనవలెను. వ్యాపారమది. వ్యాపారము నడపునది. మనోప్రాణదేహము లది. ఇట్లు చివరకుఁ దెలుసుకొనుటచే మనము మొదట విడిచిపెట్టిన సమస్తమును నిజతత్వమందుఁ బునఃస్వీకార మొనరింతుము. మనవికావని మొదట త్యజించిన వ్యష్టిమనోప్రాణదేహము లాత్మావిర్భావములని తిరిగి స్వీకరింతుము. ప్రత్యేకము వ్యష్టికి సంబంధించిన యల్పత్వముండదు. ఇక మానసమును, స్వల్పవ్యాపారమందు బంధింపఁబడిన ప్రత్యేకమనోమయ స్థితిగా నెంచక సర్వవ్యాపక మానసముయొక్క గొప్పవిధానముగా భావింతుము. ప్రాణము నహంకార సంబంధమైన ప్రాణేంద్రియ కామ వ్యాపారమని తలచక సర్వవ్యాపకప్రాణముయొక్క స్వాతంత్ర్యముగల విధానమని తలచెదము. శరీర మాత్మయొక్క భౌతికచరసాలయని భావించక చెప్పినట్లు విను సాధనముగాను మార్పుగల దుస్తుగాను భావింతుము. అది సహితము సర్వవ్యాపక పదార్థముయొక్క విధానమనియు బ్రహ్మాండ శరీరములోని యొక కణమనియు భావింతుము. భౌతిక ప్రపంచజ్ఞానము మనస్థూలజ్ఞాన మొకటేయని మనము తెలుసుకొందుము. మనయందున్న సమస్తప్రాణశక్తులు మహాప్రాణశక్తులే యని తెలుసుకొందుము. దివ్యానందానుగుణ్యమగు మన హృదయాందోళనములందు, వానికి బ్రహ్మాండ ప్రేరణయొక్క హృదయాందోళనముల దెలుసుకొందుము. సర్వవ్యాపకమానసముయొక్క కార్యమంతయు, మనమానసములోనికిఁ బ్రవహించునట్లు మనమనోవ్యాపారమంతయు యాగొప్ప సముద్రములోనికిఁ దిరిగికర

టముపలె వెలికి ప్రవహించుచున్నట్లును, మనకుఁ దెలియఁగలదు. మానసాతీతమగు నిజతత్త్వము ననుసరించి బ్రహ్మాండానంద ప్రేరణ ననుసరించి మనోప్రాణస్థూలముల సేవము చేయు నీయైక్యమే పరిపూర్ణబ్రహ్మాండజ్ఞానమందు మనకు వచ్చు యాంతర యీశ్వర సంసిద్ధి.

కాని భవుఁడు (Being) భవము (Becoming) రెండుశబ్దములయందు సర్వము నింపవలసియున్నది. గనుక మనము పొందవలసిన జ్ఞానము సంపూర్తియైనది, పరిపూర్ణమైనది కావలెను. స్వచ్ఛము సూక్ష్మమగు నాత్మజ్ఞానము కలిగినఁ జాలదు. బ్రహ్మాండావిర్భావమును పోషించి వృద్ధిచేసి దానిలో నెట్లు ప్రవేసించుచున్నదో నావిధానముల నహీనము తెలుసుకొనవలెను. ఆత్మజ్ఞానము (self-knowledge) ప్రపంచజ్ఞానము (world knowledge) సర్వవ్యాపకమగు బ్రహ్మజ్ఞానమందు నైక్యమొందవలెను.

యోగసంకలనము.

23 అధ్యాయము.

ఆత్మవిధానములు.

జ్ఞానమార్గమువలన మనము తెలుసుకొన్న యాత్మ మన మానసిక స్థితులకు వ్యాపారముల కాధారమై తదంతర్వర్తియగు సత్యమేగాక బ్రహ్మాండవిషయము లందావిర్భవించిన సర్వవ్యాపక సర్వాతీతమగు స్థితి సహితమై యున్నది. ఆత్మజ్ఞానమందు స్థితివిష యిక జ్ఞానము మార్పుజెందుచున్న బ్రహ్మాండవిషయములతో దానికిగల సంబంధవిధానముల జ్ఞానము చేరియున్నది. బ్రహ్మమును గురించి ప్రశ్నోపనిషత్తు (యస్మిన్ విజ్ఞాతే సర్వం విజ్ఞాతం) యేది తెలసిన సర్వము తెలియునో యని చెప్పినదాని కర్థమిది. ఈ యుపనిషత్తు యేమి చెప్పుచున్నదనగా నది కేవల సత్ యని మొదటఁ దెలుసుకొనవలెను. తరువాత దానిని దెలుసుకొన్న జీవునకు దాని ముఖ్య విధానములు స్పష్టముగాఁ దెలియఁగలవు. మనము నిశ్చయముగా దానిని దెలుసుకొనకముందే శాస్త్రవిచారముచేతను, మేధావిశేషముచేతను, సత్యత్వ మెట్టిదో, ప్రపంచ మెట్టిదో పరిశీలించవచ్చును.

అట్టి శాస్త్రజ్ఞానము నిజమైనజ్ఞానము కాదు. అంతేగాక యుక్తిమనదృష్టిజ్ఞానములకు వ్యక్తము కావచ్చును. కాని దేవుని సమస్తానుభవములందట్టి వ్యక్తిలేకున్న మనకు వ్యక్తమగుచున్న దానితో మనము సమస్తస్థితిని నైక్యమొందించకున్న నది సంపూర్తికానేరదు. సాంఖ్యమునకు యోగమునకు గీతకనుపరచిన భేదమిదియే. పరిపూర్ణ యోగమునకు రెండావశ్యకములు. ఈశ్వరుని తెలుసుకొనుట యోగశాస్త్ర విషయము. అతనితో నైక్యమగుట యోగవిద్యావిషయము. ఈ యోగవిద్యవలన యాత్మయందుండి యాత్మస్థితినుండే పనిచేయుదుము. అందువలన జ్ఞానసారమందే యతీతుండగు నీశ్వరునితో నైక్యమగుటేగాక, మనస్స్థితిధర్మజ్ఞానమందు సహితము మనతో నైక్యమొందెదము. సమస్తవస్తువులు జంతువులు తెలియకనో కొంత తెలిసియో తమయుపయోగముల స్వస్వభావధర్మద్వారమున నతని వెల్లడిచేయఁ బ్రయత్నించుచున్నవి. ఈ తత్త్వమునర్థమును తెలుసుకొని దానితో సమరస మొందుట సరియైన యునికికి లక్షణము. మనస్సునందు దానిని వెల్లడించి యనుభవించి పనిచేయుట సరియైన జీవితమునకు లక్షణము.

కాని యీ తత్త్వమును సరిగాఁ దెలుసుకొని వెల్లడించుట మనోమయుఁడగు మనుష్యునకు సులభముకాదు. కారణ మేమనగా నుత్తమ సత్య మట్టిదాని యుక్తమ విధానములు మానసాతీతములైయున్నవి. మేధోమానసములకు, మానసికానుభవములకు విరుద్ధస్థితిభావములుగాఁ గనుపించి సరిపుచ్చుటకు వీలులేని విరుద్ధములుగాఁ దోచి మానసాతీతానుభవమందు మాత్రము సర్వేశ్వరుని పూర్తిచేయుభాగములుగాఁ గనుపించు నైక్యతత్త్వనివి యాధారపడియున్నవి. ఏకకాలమందే యేకముగాను బహుళముగా నాత్మను

తెలుసుకొనుటలో నీవిషయము నిదివరకే కనిపెట్టియుంటిమి. ప్రతిభూతమును ప్రతివస్తువు నతఁడని తెలుసుకొనవలెను. మొత్తముయొక్క యైక్యమందును సారముయొక్క యేకత్వమందును సమస్తమున కైక్యమతఁడనే తెలుసుకొనవలెను. మనకు సర్వత్ర రెండు విరుద్ధముగాఁ దోఁచినను స్నేహభావముగల నీస్థితుల నేకత్వ బాహుళత్వముల కతీతుఁడితఁడేనని తెలుసుకొనవలెను. ఏలననగాఁ బ్రతి వ్యష్టిభూతమాత్మ. మానసిక స్థూలరూపములయొక్క బహిరంగ హృద్గులున్నను ప్రతిభూతమాత్మ. ఈమానసిక స్థూలరూపద్వారమున నతఁడు స్థల కార్య విషయములందుఁ బ్రత్యక్షమగుచున్నాఁడు. వీనిని యతర్బహిర్బధము నిర్మించుచున్నది. తద్వారా వ్యష్టిపురుషుని మనము తెలుసుకొనుచున్నాము. అదేవిధమున ప్రతి సమిష్టియు గొప్ప దైవము గొప్పదైన నాత్మ. ఈయావిర్భావ విధానములందు వెల్లడగుచున్న యీశ్వరుఁడే. అంతరదృష్టికి తనకుఁదాఁగాన్పించునట్లు, బహిర్దృష్టికి మనకుఁ గాన్పించునట్లు, దానిఁ దెలుసుకొనుచున్నంతవరకు నేవ్యష్టినిగాని యేసమష్టినిగాని మనము నిజముగాఁ దెలుసుకొనఁజాలము. ఏకత్వమందు సకలవిరోధముల సమన్వయించి యట్టి జ్ఞానమందే నిలుచునట్లు మానసికవృత్తుల మార్చినఁగాని నిజసత్యమునందుండఁజాలము. ఎందుకనగా మనము నిజమైన యైక్యమందుండలేదు. అయిక్యసంసిద్ధియనగా సమస్తవస్తువులు మొత్తముయొక్క భాగములనియు సముద్రములోని యలలనియు భావించుటకాదు. కాని వ్యష్టియు సమిష్టియు పూర్తిగా నీశ్వరుఁడనియు నుత్తమమైక్యమందు మన యాత్మయనియు భావించుటే. కాని యనంతుని మాయావైచిత్ర్యము పెట్టిదనగా నన్నియు మొత్తములోని భాగములనియు, సముద్రములోనలలనియుఁ బ్రత్యేకమూర్తులనియు, భావిం

చుట పరిపూర్ణసత్యమునకుఁ బరిపూర్ణజ్ఞానమునకు నాధారమైయున్నది. ఏలననగా సమస్తమందాత్మ యొక్క యేర్పాటును సృష్టియావిర్భావముకొఱకు నిత్యమగు జీవస్వభావములయందు వెల్లడగుచున్నదనియు నాజీవస్వభావములే యనేకలోకములలో ననేకయుగములకొలఁది మన వ్యష్టి (Personality) వ్యాపారముల ననుభవించుచున్నవనియు మనము చూచుచుంటిమి. సదా నిలిచియుండు నీతత్త్వమే మన వ్యష్టి (Personality) రూపము సదా నొందుచున్న మార్పులకు వెనుక నుండు నిజమగుపురుషుఁడు (Individuality). అది నేను, యహంకారము కాదు. అనంతమగు వస్తువు. నిజమునకిది యనంతుఁడే. అతఁడు తానున్న స్థానమునుండి నిత్యమగు జీవాభివ్యక్తమును బ్రతిఫలించుచున్నాఁడు. అనంతపురుషులు గలరనియు, వీనినుండి ప్రకృతులు బ్రహ్మాండశక్తి వ్యాపారములనుఁ బ్రతిఫలించుచున్నారనియుఁ జెప్పు సాంఖ్యమతమునకు నిజతత్త్వమిదియే. బౌద్ధుల శూన్యవాదము నద్వైతుల మాయావాదమును ఖండించుట కేర్పడిన నిరీశ్వరవాదమునకును కేవల విరుద్ధమయినను, యొకవిధమున యీవాదమునకు సహితము నాంతర్యమున నిదే ననుసరించుచున్నది. కేవలము భేదము కేవలము సాంఖ్యము కాని ప్రాచీనమతమొకటి కలదు. అదియొక నిర్గుణాత్మను (Quiescent) నప్పుకొనుచున్నది. ప్రపంచములోని ప్రతిది పంచభూతాత్మకమనియు మాయాశక్తియొక్క త్రిగుణాత్మకమనియు, నిర్గుణుని జ్ఞానముచే వీనికి యసత్యమగు వ్యాపారపరిణామత్వము కలుగుచున్నదనియుఁ జెప్పుచున్నది. కాని యీవాదము పూర్తిగా బ్రహ్మముయొక్క సత్యత్వమునుఁ దెలుపఁజాలదు. జన్మలకొలఁది వివిధ మనోప్రాణ స్థూలరూపముల నొందుచు మార్పులఁజెందు మనోమయ, ప్రాణమయ, యన్నమయ సంఘాతపదార్థమే మనము కాదు.

ఈసంఘాతమునకు లోనవివేకముగల వ్యక్తస్థితి యెప్పుడును లేదనరాదు. ఈసృష్టివిషయమై శ్రద్ధవహించని నిర్గుణుని (Quiescent) కన్న వేరు లేడనరాదు. మనమానసిక ప్రాణస్థూలవ్యక్తిత్వము (Personality) సదా నొందుచున్న మార్పులకు లోన నిలకడగలశక్తి యుక్తమగు స్థితికలదు. దీనిని మనము తెలుసుకొనవలెను. ఈశ్వరుడు తద్వారమున యావిర్భవించి తన యిష్టానుసారము సృష్టిలో సదా పనిచేయుటకు దానిని సరియైన స్థితియందుంచవలెను. ఎవనినుండి యీసమస్త మావిర్భవించుచున్నదో యట్టి యద్వితీయునియొక్కయు, దేనికి యీయద్వితీయుడు మూలము సారమగుచున్నాడో యట్టి బహుళత్వముయొక్కయు, దేనిద్వారమున నీయద్వితీయునకును బహుళత్వమునకునుగల సంబంధములు పోషింపఁబడుచున్నవో యట్టి శక్తియొక్కయు నిత్యానంత సంబంధములనుబట్టి మనస్థితిని యోచించితిమా. జీవేశ్వరైక్యము నొప్పుకొననట్టియు జీవుల యేకీభావమునంగీకరించునట్టియు, మతశాస్త్రములయందు సహితము కొంతనిజము కాన్పించును. ఈమతములలోని కొన్ని మూఢాచారములు హీనస్వర్గానుభవములే ముఖ్యమనితలచిన నీశ్వరుని కౌగలించుటచేనబ్బెడి యానందముకొఱకు జీవునకుఁగల యిచ్ఛను వెల్లడించుచు భక్తుఁడగు నొక కవివ్రాసిన యీ క్రిందిపద్యములోని గూఢార్థముకూడ యామతములకుఁ గలదు. "నేను పంచదారయగుట కొప్పుకొనను గాని పంచదారతిన కోరుచున్నానని" యొకభక్తుఁడు వ్రాసినాఁడు. సమస్తమందాత్మయొక్క యేకత్వాధిక్యతే మనకు ముఖ్యమని తోచినప్పటికి మనమాకవిచెప్పిన వాక్యము నొకవిధమైన దైవికమగు విషయానందాపేక్షయనిగాని బంధింపఁబడి యజ్ఞానముచేనీశ్వరుని నిరాకరించుటయనిగాని తలచకూడదు. భావ వర్ణించలేనట్టియు వివే

కము స్పష్టపరచలేనట్టియు హృదయమునకు సాధ్యమాయినట్టియు శాస్త్రజన్యగర్వము నిర్మూలము చేయఁజాలినట్టియు నగాధ మద్భుతమగు స్థితితత్త్వము నాకవిభక్తుని వాక్యము బోధించుచున్నది. అది భక్తిమార్గశిఖరమునకు సంబంధించినది. ఆభక్తిమార్గము చెప్పునప్పుడు తిరిగి యీవిషయమును యోచింతము.

పరిపూర్ణయోగసాధకుఁడు తన గమ్యస్థానమును గురించి పూర్ణజ్ఞానము కలిగియుండవలెను. దాని పూర్వజ్ఞానమునకై ప్రయత్నించును. ఈశ్వరుఁడు తన స్వావిర్భావమునకు బహువిధానములఁ గలిగియున్నాఁడు. అనేకస్థితుల లోకములఁ బొంది వ్యక్తమగుచున్నాఁడు. ప్రతివిధానమునకుఁ బ్రయోజనముకలదు. ప్రతిస్థితికి (plane) ప్రతి బింబైక్యములందు సంసిద్ధికలదు. వ్యష్టిజీవునిమూలకమునసే తప్పక మన మద్వితీయునిఁ జేరుదుము. మన సమస్తానుభవమునకుఁ బునాది వ్యష్టిజీవుఁడే. జ్ఞానముచే మనమద్వితీయునితో నైక్యమొందెదము. ద్వైతి యట్లుండగానే యైక్యతకలుగును. దానివలన మనమూలములో మునిగి సమస్త వ్యష్టిసమష్టిబంధముల త్యజింతుము. ఆయైక్యము జ్ఞానమార్గమువల్లనే కలుగుచున్నదా లేక యీశ్వరత్వమందున్న శుద్ధస్థితియా? కర్మమార్గమందుసహితము మనకర్మాధికృత దివ్యచిత్ జ్ఞానశక్తులయొక్క యైక్యముద్వారా యీశ్వరునందు మునుగుచేయని చూచియుంటిమి. భక్తిమార్గాధికృతసహితము ప్రేమించుపదార్థమందుఁ బరిపూర్ణానందరసములో మజ్జనమొసరించుచేయని చూచియుంటిమి. కాని దివ్యకర్మలకొఱకు వ్యష్టాత్మ (జీవుఁడు) వ్యక్తిసాధనముగా తనంతఁదామారును. తన్మూలకముగా నీశ్వరేచ్ఛ ప్రేమ చిత్ప్రకాశతలతోఁగలసి బ్రహ్మాండ బహుళత్వములోనికి వ్యాపించును. ఈవిధమునసే యాజీవుని యుత్తమాత్మతోను

మనయందున్న యాత్మతో నైక్యముచేయుటవలన మనతోటిపాటి
వారితో మనకు నైక్యత రాఁగలదు. అప్పుడే ప్రకృతికార్యమందు
మనకుఁ బ్రత్యేకస్వత్వస్థితి యద్వితీయుని జీవరూపమునఁ గలుగుచు
న్నది. దానివలన నితరులతో నుత్తమేశ్వరునితో నద్వితీయమందు
భిన్నత్వసంబంధములు మనకుఁ గలుగుటకాభేదము నిలుచును. కాని
యీసంబంధములకు నజ్ఞానమందు మనమున్నప్పుడుండు సంబంధము
లకు భేదముకలదు. మొదట మన కేకత్వము నామమాత్రమగు ని
చ్ఛమైయున్నది. ఏకత్వమే ధర్మము. భిన్నమా యేకత్వమును
వివిధవిధముల ననుభవించుట కేర్పడినది. అహంకారవ్యక్తివలనఁగని
గడి భిన్నత్వములోనికి దిగక భిన్నవిలాసముతో సంబంధలేని యేక
త్వమును సంపాదింపఁ బ్రయత్నించక మన మీరెండుస్థితుల వాని
కలిపుక స్థానమగు నుత్తముని యనంతత్వమందుఁ గలిపి సరిపుచ్చె
దము.

ఆత్మ, వ్యష్ట్యాత్మ మానసికయహంకారవ్యక్తికన్న భిన్నమైన
ట్టే మన వ్యష్ట్యాత్త్వము (Personality) భిన్నమైయున్నది. మన
వ్యష్ట్యాత్త్వము (Personality) కేవిధమున నుండునది కాదు. అది స
దా మారుచువివిధపరిణామములఁబొందునది. అదిమూలవ్యక్తికాదు.
వ్యక్తియొక్క-రూపముల నిర్మాణము. స్థితియొక్క శక్తికాదు. స్థితియొ
క్క యసంపూర్తియగుశక్తుల వివిధవిలాసము. మన స్థితియొక్క ని
జానందమనుభవించునది కాదు. మార్పులయందిట్టి యానందమునుఁ
కలిగించు వివిధానుభవములకై ప్రయత్నము. ఇదికూడ పురుషుఁడె
బ్రహ్మమే. కాని మార్పులఁజెందుచున్న పురుషుఁడు. అనంతునిబహి
ర్వైచిత్ర్యము. దాని యచలనిజతత్త్వము కాదు. ఈపరమేశ్వరస్వరూ
పము త్రిపురుషాత్మకముగా గీత వర్ణించుచున్నది. మార్పుచెందు

పురుషుఁడు. మార్పులేనిపురుషుఁడు. వీరిద్దరికి వెలిగా వారిని తనలోఁ గల మహోన్నతుఁడు. ఆమహోన్నతుఁడే మనము పొందవలసిన ప్రభువై యున్నాఁడు. మనలో నంతరిలోనున్న యుత్తమాత్మయతఁడే. మార్పుచెందని యీయాత్మపరిశాంతమై నిష్క్రియత్వముకలిగి సమమై మార్పులేనిది. కర్మనువిడిచి నిష్క్రియత్వము చెందినప్పుడు మనకది లభించును. జ్ఞానవిలాసశక్తి యానందాస్వాదనములనువిడిచి, దేనివలన మహోన్నతుఁడు స్వతంత్రుఁడై యుండుక విలాసమనుభవించుచున్నాఁడో యాత్మస్వచ్ఛము నిత్యమగు జ్ఞానమూలమును జేరినప్పుడు మనకది లభించుచున్నది. మార్పుచెందుయాత్మకుఁ బాహ్యమై ప్రపంచజీవితసంబంధములు దేనివలన సాధ్యమగుచున్నవో యావ్యక్తిత్వము (Personality) మూలమైయున్నది. మానవుఁడీ మార్పులొందు నాత్మయందుఁ జిక్కుకొని దానిమార్పులతో మార్పునొందుచున్నాఁడు. నిత్యపరిశాంతమును శక్తిని నిరానందమునుఁ బొందఁజాలకున్నాఁడు. మార్పులుచెందని యాత్మయందుఁ జిక్కుకొన్నపుఁడు యీసమస్తమునుఁ దనలోఁ గలిగియుండునుగాని ప్రపంచములోఁ బనిచేయఁజాలఁడు. మహోన్నతునియందు నివసించునప్పుడు నిత్యపరిశాంతత్వము శక్తియానందముల స్థితివిపులతను బొందును. వ్యక్తిత్వముచేతను (Persnoality) శక్తిరూపములచేతను తన యుపాధులచేతను స్వకీయజ్ఞాన స్వకీయశక్తులయందు బంధింపఁబడఁడు. ప్రపంచమందతఁడు తన్నుఁదా వెల్లడించుకొనుటకు విపులస్వాతంత్ర్యశక్తులతో వీనినన్నిటి నుపయోగించుచున్నాఁడు. ఇప్పటిసహితే మా మార్పు నాత్మయొక్క ముఖ్యవిధానముల మార్పుటకాదు. మహోన్నతునియందు నిమగ్నమొందుటచే మన దివ్యధర్మమును గ్రమముగా నుపయోగించుటచేఁ గలుగుచున్నది.

ఆత్మయొక్క యీయాతిరిక్తమగు విధానమును ననుసరించి హిం దూవేదాంతము సగుణనిర్గుణబ్రహ్మములకుఁగల భేదమేర్పరిచినది. దానిననుసరించే యైరోపావారి మానుషదేవుఁ (Peroual God) డ మానుషదేవుఁడను (Impersonal God) భేదమేర్పడినది. ఉపనిష త్తు యుక్తముని "నిర్గుణోగుణీ" యని వర్ణించినది. దానియర్థము మహోన్నతుఁడగు గుణాతీతుఁడైనను గుణాభిలాలంకారుఁడేయని. దానినిబట్టి సహితము రెండు ముఖ్యవిధానము లేర్పడుచున్నవి. రెం డు ముఖ్యపక్షము లేర్పడుచున్నవి. ఈరెండువిధానము లతీతమైన దివ్యసత్యతత్వమునవధిగమింపఁ బడుచున్నవి. అవి నిశ్శబ్దబ్రహ్మము క్రి దమాబ్రహ్మమునకుఁ బోలియున్నవి. ఏలనగా సమస్త ప్రపంచ వ్యాపారమొకవిధముగా బ్రహ్మముయొక్క యనంత యసంఖ్యాక గుణముల వివిధవిధానములందు వేరువేరురూపముల నిరూపించుచే యని యెంచవచ్చును. ఆతనిస్వరూపము జ్ఞానేచ్ఛవలన నన్నిగుణ ములఁ దాల్చుచున్నది జ్ఞానస్థితికి సంబంధించిన పదార్థములో నన్ని యాకారములు నొందుచున్నది. బ్రహ్మాండకార్యరూపమైన స్వకీయ మగు బ్రహ్మాండజ్ఞానశక్తి (గుణములు) లగుచున్నది. కాని యతఁడు వీనిలో దేనిచేతను వీనిలో నన్నిటిచేతను బంధింపఁబడఁడు. అతఁడు తనగుణములకు పైనున్నాఁడు. ఒకవిధమైన లోకమందాగుణముల కంటకనున్నాఁడు. నిర్గుణబ్రహ్మమునకు గుణనిశీకరణము లేకపోలేదు. ఈనిర్గుణమే సగుణముగా ననంతగుణముగా నావిర్భవించుచున్నది. అనంతవిధాత్మావిర్భావమును యాతని సంపూర్ణసామర్థ్యమందు సమస్తము కలిగియున్నాఁడు. అతఁడు వానిని మించియున్నాఁడను యర్థమందు వానిచే బంధింపఁబడకున్నాఁడనుట. ఆతఁడు వానికి వెలి గా స్వతంత్రుఁడై యుండకపో యుగ్మములనా యనంతములు కాక

పోవచ్చును. దేవుఁడు తనగుణములకు వశుఁడై యుండవలసివచ్చును. తన స్వభావముచే బంధింపఁబడవలసియుండును. ప్రకృతియధికారియై పురుషుఁడు దానిసృష్టి, యాటవస్తువు కావలసియుండును. అనంతుఁడు గుణముచేగాని నిర్గుణముచేగాని బంధింపఁబడి యుండలేదు. మానుషత్వముచేగాని (Personality) యమానుషత్వము (Impersonality) చేగాని బంధింపఁబడలేదు. అతఁ డితఁడే. మనవర్ణనల కతీతుఁడై యున్నాఁడు.

మనము యనంతుఁడిట్టివాఁడని వర్ణింపఁజాలము గాని యతనితో నైక్యమొందఁగలము. మనము నిర్గుణముకాఁగలమని చెప్పఁబడినదికాని సగుణదేవుఁడు (Personal God) కాఁగలమని చెప్పఁబడలేదు. అది యొకయర్థమందు నిజమే. ఎవఁడు ప్రత్యేకము సమస్త బ్రహ్మాండములకుఁ బ్రభువు కాఁజాలఁడని యర్థము. మనము నిర్గుణబ్రహ్మమందువలెనే సగుణబ్రహ్మమందు మనము స్వతంత్రులమై ప్రవేశింపఁగలము. మనము రెంటియందు నివసింపఁగలము. రెంటియందు మనస్థితికి మరలఁ జేరఁగలము. కాని దేనివిధమనఁగా యే మన నిజసారమందు నిర్గుణముతో నేకమగుటవల్లను మన కార్యస్వాతంత్ర్యమందు సగుణములతో నేకమగుటవల్లను స్వాధగ్రత్వముక్తి కలుగుచున్నది. అనంతప్రశాంతత్వస్థితిలో నిబద్ధములనుంచి యుత్తముఁడు తన్నుఁదా నిత్యానంతక్రియత్వములోనికి ప్రవహింపఁజేసుకొనుచున్నాఁడు. తననిర్ణయములఁ దనకుఁదా స్వతంత్రుఁడై నిర్ణయించుచున్నాఁడు. అనంతగుణము నవలంబించి దానివలన వివిధగుణసమ్మేళన మేర్పరచుచున్నాఁడు. మన మాప్రశాంతస్థిత నిశ్శబ్దములోనికిఁ దిరిగి ప్రవేశించవలెను. దానిలోనుండి దివ్యస్వాతంత్ర్యముతో గుణబంధమునకు వెలియై పనిచేయవలెను. కాని ప్రపం

చనుండు దివ్యకర్మలకొఱకీవిధగుణముల విశేషము నుపయోగించవలె
ను. పరిభువు సమస్త వస్తుస్థానములనుండి పనిచేయుచుండగా మనము
మట్టుకు ప్రత్యేకవ్యష్టిస్థానముద్వారా యతని యిచ్ఛాశక్తిజ్ఞానములఁ
బరిసరింపఁజేయవలెను. ఆప్రత్యేకవ్యష్టిస్థానమునకే జీవస్థానమని. మ
నము దేహయుక్తులమైయున్నాము. పరిభువు దేనికిలోఁబడియుండలేదు. వ్యష్టి
జీవస్థానము తన మహోన్నతాత్మకు లోఁబడియున్నది. ఆలోఁబ
డుట పరిపూర్ణమైనకొలది పూర్ణశక్తి స్వాతంత్ర్యవ్యక్తిత్వమెక్కువగు
చున్నది.

మానుషబ్రహ్మమునకు (Personal) నమానుషబ్రహ్మము
నకు (Impersonal) గలభేదము, హిందువులు చెప్పినదే కాని యూరం
గ్లమతస్థులు మాత్రము హిందుసిద్ధాంతములందుఁగల విపులతత్వము
ను గ్రహింపవలెనని భేదము చెప్పుచున్నవి. ఐరోపావారి మానుష
దేవుఁడు (Personal God) మానుషస్వభావముగల మనుజునివంటి
వాఁడు. తనగుణములచేత బంధింపఁబడినవాఁడు. అట్లు బంధింపఁబడి
యున్న సర్వజ్ఞుఁడే. సర్వశక్తిగలవాఁడే. హిందువుల శివుఁడు విష్ణువు కా
ళీలవంటివాఁడు. పూజించుటకు సేవించుటకు తన ధ్యానయుభావము
లననుసరించి మానుషదేవతను మతమొక్కటి మనకొసఁగుచున్నది. కాల్వి
న్ (Calvin) యొక్కయుక్కొన్న భయంకరుఁడై దయాహీనుఁడగు
దేవుఁడు, సెంటు ఫ్రాన్సిస్ (St. Francis) యొక్కయున్న దయా
భరితుఁడగు దేవునివంటివాఁడు కాఁడు. భయంకరుఁడగు కాళీదేవికిని
ప్రేమాస్పదుఁడగు విష్ణువునకుగల భేదముకలదు. సంహారకర్తయగు
శివుఁడు పోషణకర్తయగు విష్ణునికంటెను సృష్టికర్తయగు బ్రహ్మ
కంటెను భేదముగాఁ గనుపించును. అట్టివర్ణనలు సర్వవ్యాపకుఁడగు
బ్రహ్మండసృష్టిపోషణకర్తను తెలుపఁజాలవు. హిందువులావర్ణనలు

సరియైనవని యొప్పుకొనరు. మానుష దేవుఁడు (సగుణ దేవుఁడు) తన గుణములచే బంధింపఁబడియుండలేను. అనంతగుణములను కలవాఁడు. అనంతగుణముల స్వాధీనమందుకలవాఁడు. వానికి సరియైనవాఁడు. తన యిచ్ఛానుసారము వాని నుపయోగించఁగలవాఁడు. వ్యష్టిజీవుఁడు తన వ్యష్టిస్వభావానుసారముగా కోరికలను తృప్తిఁజేయుటకు తన యనంత దేవత్వ వివిధనామరూపములయందుఁ దన్నుఁ దానావిర్భవింపఁజేసికొనుచున్నాఁడు. ఈ హేతువుచేతనే సాధారణముగా వైరోపావారు హిందూమతము వేదాంతసాంఖ్యశాస్త్రములనన్న వేగసదని తెలుసుకొనఁజాలకున్నారు. అనంతగుణాభరితుఁడని మానుష దేవుని గ్రహించఁజాలరు. మనుజుఁడు కాని మానుష దేవుని గ్రహించఁజాలరు. కాని మానుషత్వమునకు (personality) మూలమితఁడే. నిజమైన మనుష్యుఁడితఁడే. దివ్యమానుషత్వమునకిదే నిజతత్వము.

మన యోగసంకలనమందు దివ్య మానుషత్వ (devine personality) మును గురించి భక్తియోగము చెప్పినప్పుడు యోచింతము. ముక్తి సంపాదించినప్పుడు సహితము దానికి స్థానము పరిపూర్ణ యోగమందుఁ గలదని యిచ్చట సూచించిన చాలును. సగుణ దేవుని సమీపించుటకు మూఁడు తరగతులున్నవు. మొదటిది దేవుని యేదోయొక ప్రత్యేక నామరూప గుణముల కల్పించుకొని మన మేర్పరచుకొన్న యిష్టదేవత. రెండవది యనంతగుణుఁడు (నిజమైన పురుషుఁడు). మూఁడవది సగుణభావమునకునుది మూలము. గుణములనారోపింపక యుపనిషత్తు "వాఁడు"ను శబ్దముచే దానిని సూచించుచున్నది. అచ్చట సగుణనిర్గుణజ్ఞానము కలుసుకొని కేవలద్వైతమందేకమగుచున్నది. మనము నిజమునకు శక్తి స్థితి విషయము నిర్గుణమొక్కటేకాదు [illegible] నిర్గుణము [illegible] శక్తి స్థితి

విషయము గుణము లేనిది కాదు. మనము మొదట బుద్ధిభావములు మూలముననే దానిని సమీపింతుము. కాని విజ్ఞానము వీని నతిక్రమించుటచే సంపూర్తిం జెందుచున్నది. ఉన్నతజ్ఞానస్థితులం దేయనుభవా న్నకొలఁది పై తత్త్వముల నెరిగినకొలఁది నున్నయనంతము సర్వాతీతాన్వ త్వమును జెందక యనిర్వచనీయమగు స్థితిని నందక సగుణాపారమైన స కలవర్ణనాతీతమగు సగుణస్థితియైనట్టి కేవలయతీతస్థితినొందఁగలము.

దానియందు మనము నివసించి మనస్థితి దానియందే నిలిపి నప్పుడు, దాని ద్వివిధవిధానములు మనము కలిగియుందుము. (1) ఉత్తమజ్ఞానస్థితిగల నిర్గుణత్వము. స్వకీయశక్తి లీలానందయుతమగు ననంతనిర్గుణత్వము. (2) వ్యష్టిజనరూపములతోఁ బనిచేయుచున్న దివ్య స్వభావముగల సగుణత్వము. దానికిని యతీతమునకును బ్రహ్మాండాత్మగు నుగల సంబంధముతోఁ బనిచేయుచున్న సగుణము. ఇంకను సగుణ బ్రహ్మముయొక్క నామరూపములతో సంబంధము మనముంచుకొన వచ్చును. ఉదాహరణము మనకర్మప్రేమకు సంబంధించినయెడల ప్రే మస్వరూపుఁడగు ప్రభువుగా నతనిసేవించి పూజింతుము. కాని తత్కా లమందే యతని నామరూపగుణములందతనిని పరిపూర్ణవ్యక్తితోఁ దెలుసుకొనవలెను. కాని మనకెదురుగా మనభావమందు ప్రస్తుత ము దోఁచుచున్నవాని కొంతభాగముమాత్రమే యాయనంతపరిపూర్ణ బ్రహ్మమని పొరబడరాదు.

యోగ సంకలనము.

24 అధ్యాయము.

సచ్చిదానందుని దెలుసుకొనుట.

వెనుకటి యధ్యాయమున మనము విమర్శించిన యాత్మవిధానములు మొదట కేవలము చిక్కులై వేదాంతస్వభావములుగాం గనుపించును. ప్రత్యక్షానుభవమునకు సాధ్యములుగాక వేదాంతశాస్త్ర విభాగమునకుం దగిన మేధాభావములుగాం గాన్పించును. ఈయసత్యమగు విభాగము, మన సామర్థ్యభేదములనుబట్టి చేయంబడినది. ప్రాచీనవిజ్ఞానమునకనగా పూర్వఖండవాసుల విజ్ఞానమునకు ముఖ్యమేమనగా వేదాంతము కేవలము గొప్పబుద్ధివిలాసము భాషానైపుణ్యము మాత్రమేగాక సమస్తసిద్ధుల మాహాత్మ్యము సర్వవిధములం గనిపెట్టుటే. ఇదే మనజీవితమందు ముఖ్యవిషయము. సాంఖ్యము జ్ఞానములలో నొకభాగము. అదివిభజించి సత్యముయొక్క జ్ఞానమును గలిగించుచున్నది. యోగము మఱియొకభాగము. అది మన యంతర్బహిర్జ్ఞితానుభవమందు సమ్మేళనముచేత జ్ఞానమును గలిగించుచున్నది. అసత్యజ్ఞానములనుండి తప్పించుకొని సత్యమందు నివసించుటకిది మ

నుజునకు సాధనములు. మనుజునకు సాధ్యమయినది తెలుసుకొనతగినది మహోన్నతమైనది గనుక యోచనకదే ముఖ్యము. మహోన్నతసత్యమును భావమందు వెదుకవలెను. జీవితమందు సంసిద్ధి పొందవలెను.

మనమిప్పుడు బోధించుచున్న జ్ఞానయోగముయొక్క యోపత్తుప్రాముఖ్యత దీనియందున్నది. అదే తత్వజ్ఞానము. అదే పరిపూర్ణేశ్వరుని యాత్మనిర్వాణమునకు ముఖ్యవిధానములు. మన తత్త్వము యొక్క నిజము పరిపూర్ణవిపులత్వ తేజోజ్ఞానశక్తి యానందములకు స్థానముగు యనంతమైనట్టిదైనయెడల సంఘతత్వజ్ఞానముఖములచే మనము బంధింపబడుటకు మూలము మనయునికి యసంతృప్తివిధ స్థితులకన్న వేరని భావించుటచేతనే యైనయెడల నిట్టిపోరపాటునుండి తప్పించుకొని సత్యమందు నివసించుట నేర్చుకొనుటే స్పష్టముగా ముఖ్యమని యనుభవసాధ్యమని యుపయోగకరమని గొప్ప వివేక వేదాంతముని చెప్పవచ్చును. అదేవిధమున మనోనిర్మాణమును నిర్గుణవిలీనమునకు చేరగానుండుటే యద్వితీయునకు స్వభావమైనయెడల నీకల్లోలపోరాటములకు సుఖదుఃఖములకును బాపపుణ్యములకును గష్టసుఖములకును గారణ మీగుణవిలీనమునకును లోబడుచుండుటే యైనయెడల, గుణములు సత్త్వమునంది గుణాతీతుడైనవాని యందు స్థిరపడుటే యనుభవవివేక మనబడుచున్నది. మన కల్లోలమునకేయజ్ఞానమునకును బరులతోను జనతోను బోరాటమునకును గారణము నాశ్రయించుచున్న పురుషునితోను (Personality) గట్టబడుటే యైనయెడల, సర్వకల్లోలయజ్ఞానపోరాటములులేని నిర్గుణుడున్నయెడల, నిర్గుణత్వమునొందుటే దుఃఖరహితమగునట్టి యేకత్వమొందుటే యనుభవమనవచ్చును.

ప్రకృతి తన సర్వసంబంధములయొక్క రహస్యమును మనో దేహములద్వారా నిత్యము వెదకుచున్నప్పుడు ప్రకృతికల్లోలము నుండి పైకెత్తఁజాలిన గుణవిలాసరాహిత్యము నిర్గుణత్వమేకత్వము కలదు. అట్టి నిర్గుణత్వ మేకత్వ మచలత్వముండుటచేతనే ప్రశాంత స్థిమితత్వ స్వాతంత్ర్యములు కలుగుననుట పురాతన యుక్తమగా నుభవమై యున్నది. కాబట్టి జ్ఞానయోగమునకిది మొదటిది. ముఖ్యమైన యుద్దేశ్యమై యున్నది. కాని యిది మొట్టదన నింక లేకపోలేదు. ఇది ముఖ్యోద్దేశ్యమయినను బరిపూర్ణోద్దేశ్యముకాదు. సంబంధములనుండి వైదొలగి సంబంధాతీతుని చేరుటట్లు దానిని మాత్రము బోధించిన యాజ్ఞానము సంపూర్ణజ్ఞానముకాదు. సగుణ మునుండి నిర్గుణమునకు బహుళత్వమునుండి యేకత్వమునకుఁ జేరు విధము జెప్పినమాత్రమున యాజ్ఞానము పూర్తియైనదికాదు. సంబంధములయొక్క పూర్ణవిలాసరహస్యమది బోధింపవలెను. బహుళత్వ ముయొక్క పూర్ణవిధత్వరహస్యమును తెలుపవలెను. బ్రహ్మాండస్థితి దేనికై ప్రయత్నించుచున్నదో యా సగుణభేదముల రహస్యమును బోధించవలెను. భావముమట్టుకుఁ గలిగించి యనుభవమందునరిపోని జ్ఞానము పూర్ణజ్ఞానముకాదు. మనము రహస్యము దెలిసికొనుటకుఁ బ్రయత్నించుచున్నాము. విషయములకుఁగల సత్యమును దెలుసు కొని విషయముల (phenomenon) వశపడుమకొనుట కంతర్వర్తి యగు సమ్మేళనమునుఁ దెలుసుకొని భిన్నత్వమును మాన్పుటకుఁ బ్రపంచసమ్మేళన విభాగప్రయత్నమునుండి దానిసంసిద్ధి సమగ్రత్వము నొందుటకారహస్యమును వెదకుచున్నాము. ప్రశాంతము మాత్రమేగాక సంసిద్ధిని హృదయమపేక్షించుచున్నది. పరిపూర్ణ యాత్మ జ్ఞానమివ్వవలసినది యాసంసిద్ధియే. ప్రశాంతము దానికి నాధారము. ఆత్మసంసిద్ధికి యావరణము. బహుళత్వముయొక్క సగుణత్వము

యొక్క గుణముయొక్క సంబంధముల విలాసముయొక్క నిజసహ
స్యమును వెల్లడించుజ్ఞానము నిర్గుణత్వమునకును సగుణమూలమునకు
ను గుణాతీతాన్యత్వమునకును గుణములందు వెల్లడగు దానికిని స్థితియే
కత్వమునకును బహువికారములుగల బహుళత్వమునకును సత్వమం
దు నిజమగు నద్వితీయత్వమున్నదనియు శక్తియందు మిక్కిలి యైక్యత
కలదనియు బోధించవలెను. ఈ రెంటికి భేదము కల్పించుజ్ఞానము బు
ద్ధికి యెంతవరకు యుక్తముగా ననుభవమున కంతతృప్తిగాఁ గనుపిం
చినను, బూర్ణజ్ఞానమనిపించుకొనదు. వస్తుసముదాయమును మించిన
ను దానినిఁ బరిగ్రహించునట్టి యేకత్వమును నిజజ్ఞానము పొందవలె
ను. వస్తుసముదాయమును భరించలేనట్టియు నిరాకరించునట్టియు నే
కత్వము కాదు. సమస్తస్థితియందుగాని (all existence) యతీతమగు
నేకత్వమునకును సమస్తస్థితికిని మధ్యమగాని యలంఘ్యమగు ద్వైత
భేదము మొదట లేకున్నది. జ్ఞానమందెట్లో యనుభవమందు నా
త్మసంసిద్ధియందు నట్లే. వస్తుశిఖరమందిట్టి యలంఘ్యద్వైతభేదమును
గనిపెట్టి రెంటిలో నొకదానిలో మాత్రముండుటకై లంఘించఁజాలి
కౌఁగలించి యైక్యము కాఁజాలని యనుభవము పరిపూర్ణానుభవము కా
నేరదు. ధ్యానముందుఁ దెలుసుకొనుటకు మనము ప్రయత్నించు సిధ్యాన
ముకంటె గొప్పదగు జ్ఞానదృష్టిచేఁ దెలుసుకొనఁ బ్రయత్నించని జ్ఞా
నముచేఁ దెలియఁదగిన సంసిద్ధికి శిఖరమగు మన నిజతత్వముయొక్క
మాత్మపూర్ణానుభవమువల్లఁ దెలుసుకొనఁ బ్రయత్నించని, మనము
సమస్తమును దృష్టిచేయఁజాలిన యేకత్వమునుబొంది భావించి మా
చి యనుభవించవలెను. అద్వితీయునియొక్క భావదృష్టి యనుభవ
ము లందు మనము కనఁగొనునదిదియే. వాని యద్వితీయత్వము బహు
ళత్వమం దాత్మవిర్భావమువలన నశించదు. కనుపించకుండదు.

అతఁడు గుణములచే బంధింపఁబడఁడు. కాని యనంతగుణుఁడై యు
న్నాఁడు. అతఁడు సమస్తసంబంధములఁ దనలో ధరించి సమ్మేళనము
నరించువాఁడైనను, సదా యతీతుఁడై యున్నాఁడు. అతఁడొకపుర
షుఁడుకాఁడు. సమస్తపురుషులతఁడే. సమస్తభూతములతఁడే. వ్యక్తి
గల యద్వితీయభూతమతఁడే. మననునిపిలువఁబడు వ్యష్టిస్థితికి గమ్య
స్థానమేమనగా వ్యష్టిజ్ఞానద్వారమున నీదేవునియఁ బ్రవేశించి తన
స్వభావమును దనలోఁ దిరిగియున్నవింపఁజేయుటే. ఈగమ్యస్థానము
హాశ్చర్యకరమైనను మిక్కిలి కారణయుక్తమై యథార్థయుక్తమైనది.
మన వ్యష్టిస్థితిపొందు సంసిద్ధి యిదియే. మన బ్రహ్మాండస్థితిపొందు
సంసిద్ధియు నిదియే. వ్యష్టిమనుజుఁడు తనలోఁ బొందు సంసిద్ధియిదియే.
వ్యష్టిమనుజుఁడు బ్రహ్మాండబహుళత్వ సంబంధములందుఁ బొందు సం
సిద్ధియు నిదియే. ఈరెండుశబ్దములకు యన్యోన్యమగు విరోధభావ
ము లేదు. కాని మనయాత్మయు బ్రహ్మాండాత్మయు నొకటేయని
తెలుసుకొనగా వానికి రెంటికి మిక్కిలి గాఢమగు నైక్యముండితీర
వలెను.

నిజమునకీవిరుద్ధశబ్దములు లోపలనేగాక విరుద్ధముగాఁ గనుపిం
చు సమస్తస్థితులయందు సహితమేకముగా నుండతీరునియందు జ్ఞా
నపురుషుఁ డావిర్భావమొందుటకు సాధారణపరిస్థితులై యున్నవి.
వానికన్నిటికి నైక్యమగు మొదటి మూలపదార్థము. వానికన్నిటికి
ముఖ్యమగు నద్వితీయవిధానమేమనగా త్రిమూర్త్యాత్మకమగు సచ్చి
దానందమే. స్థితి (existencl) జ్ఞానము (consciousness) యా
నందము (Bliss) యీమూఁడొక్కడ చూచినను విభజింపరాని దివ్యశ
బ్దములై యున్నవి. మానసము, మానసికానుభవము, వీనిని విభజిం
చి విడతీయఁగలదు. కాని యవి నిజమునకు వేరువేరుకావు. మన

న్ను "నేను వుంటినికాని నాకు వ్యక్తిలే" దని చెప్పి యది యెట్లు యోచించఁగలదు. కారణమేమనఁగా "నేను వున్నానుకాని నాకు వ్యక్తిలేదని" యెవ్వఁడు చెప్పఁజాలఁడు. "నేను వున్నాను కష్టపడుచున్నానుండుటవలన సుఖములేదని" మనస్సు యోచించి యనుభవించఁగలదు. నిజమునకిది యసంభవము. మనస్థితి నిజమునకు "నేను వున్నా" నను నిశ్చయత్వము. "అది వుండెనని" చెప్పుట యెన్నడు సత్యముకాదు. ఎచ్చటనప్పుడు వ్యక్తితో లేదని చెప్పుటకూడ సత్యముకాదు. వ్యక్తిశూన్యమని దేనినంటిమో యది మఱియొక వ్యక్తి. బహిరంగవస్తువులయొక్క మన మనోవ్యక్తిసరంగమంతర్గతమై యాత్మవ్యక్తిలోనికి నితరలోకస్థితుల వ్యక్తిలోనికిఁ బ్రోరఁబడుచో. నిద్రించునప్పుడుగాని దిమ్మతినప్పుడుగాని మూర్ఛనొందినప్పుడుఁ బిచ్చినప్పుడుకాని చచ్చినప్పుడుగాని యింక నేయితరస్థితియందుగాని బహిరంగము కనఁబడక యోచనలో మునిగియున్నప్పటివ్యక్తిశూన్యతకన్న నెక్కువ వ్యక్తిశూన్యతఁ బొందలేము. యోగమందు కొంచము వృద్ధి చేసిన ప్రతిమనుజునకిది మొదటి విషయము. అతని యనుభవమందు పరిణామాంశములలో గణనగుటచేఁ గష్టమనితోచను. స్థితియు స్థితియొక్క దుఃఖము కలసియుండవని తెలుసుకొనుట యంతకన్నఁ గష్టసాధ్యమైయున్నది. కష్టము దుఃఖము బాధ యని దేనిని మనము పిలుచుచున్నామో యది స్థితిసంగమముయొక్క బహిరంగసరంగమైయున్నది. ఈతరంగము వెలికి విస్తృతముగాఁ గనుపించు విషయముల మానసికానుభవమందుఁ బొందుపరచుచున్నది. మన వ్యక్తిత్వమందుఁగల యసత్యస్వీకారమను గారడీవలన సట్లగుచున్నది. అది మనస్థితికాదు. భిన్నమగు నొకశకలము. మన యాత్మస్థితియనఁబడు యనంతసముద్రముచే నటునిటు కొట్టుకొనఁబడు జ్ఞానశక్తియొ

క్క కళంకమగు నొకశాఖ. ఇది తెలిసికొనుటకు మనము వెలియలవాట్లయందు మునిగియుండుట మానవలెను. మనమానసికము చేయు గారడిచిత్రముల విడువవలయును. లోనికిదిగి వానిని విడిచి పెట్టినప్పుడవి యెంతమలకన్నవో, యెంతబలహీనమైనవో, లోతుకుదిగని యెంత స్తైపోట్లోయని యాశ్చర్యముదోచును. మనము నిజస్థితిని తెలిసికొనవలెను. నిజవ్యక్తిని తెలిసికొనవలెను. స్థితివ్యక్తుల యొక్క నిజానుభవమును తెలిసికొనవలెను. అదే సత్. అదే చిత్. అదే యానందము.

దివ్యజ్ఞానమనంబడు చిత్తము మనమానసిక యాత్మయువ్యక్తి కాదు. అవ్యక్తరూపముగాను బంధింపఁబడిన యాధారవిధానముగాను మనకుఁ దోచుచున్నది. మనము వృద్ధిజెందిన మనలోని వస్తువులలోని జీవతత్వమును తెలిసికొన్నప్పుడు చెట్లుచేమలలోను, లోహములలో నణువులలోను విద్యుత్తులోను స్థూలములగు సంబంధించిన సమస్తవస్తువులలోను వ్యక్తికలదని మనము తెలిసికొందుము. అది మానససికవిధానమునకన్న నెక్కువహీనమైనది యెక్కువ బంధింపఁబడినది సర్వవిధములకాదని తెలిసికొందుము. అంతేగాక యానేక యచేతనయాకారములందది పైకి తక్కువయాంవిర్భావము కలదైన నెక్కువతీవ్రమైనదిగాను వేగముగలదిగానుఁ బూర్ణమైనదిగాను గనుపించునుకాని యదిసహితమూ యన్నమయు ప్రాణమయు జ్ఞానము సహితము చిత్తుతోఁ బోల్చినప్పుడు హీనమైన బంధింపఁబడిన రూపవిధానముగాఁ గనుపించును. హీనమగు యాజ్ఞానవిధానములు విభజించవీలులేని యొకతక్కువస్థితులయందని వ్యక్తిపదార్థమైయున్నవి (conscious stuff). మనయందు సహితము మన యంతర్వ్యక్తస్థితియందుఁ గేవల మచేతనమగు స్థూలప్రకృతికార్యమువంటి కార్య

ము జరుగుచున్నది. వృక్షజీవితమువంటి కార్యముకూడ జరుగుచు
న్నది. మృగజాతివంటి కార్యములుసహితము జరుగుచున్నది. ఇవన్ని
యు మన వివేకజ్ఞానముచే యోచనచే నశపరచుకొనబడి విలువ
లివ్వఁబడినవి. కాబట్టి యీయవస్థలు మనకు స్పష్టముగ లేవు.
మనలోని యీభాగము లేమిచేయుచున్నవో వాని నిజకార్యములఁ
గనిపెట్టలేకున్నాము. వివేకజ్ఞానయోచనలముందు వానికి విలువలు క
నుపించుటలేదు. కాని మనలోఁ బ్రత్యేకము మృగముకలదు. ప్రత్యే
కము మానవముసహితము కలదు. యోచనారహితమైన వివేకరహిత
స్వమగు స్వాభావికమగుయలవాటు ప్రేరేపణయున్నది (Instinct).
అలవాటనుభవమును విచారించి స్థితిలోని తేజోశక్తులతోఁ గూడ
దుపరచి వశముచేసుకొని యుపయోగించి సమగ్రగలస్థితిసహితము
న్నది. మనుజునిలోని మృగము మన మానవస్థితికంటె క్రిందిస్థితుల
లోకమున నుత్తమమైనది. దానిక్రింద మృగస్థితికన్న హీనమగు ప్రే
రణయుస్థితి కలదు. అది స్వాభావసిద్ధమగు ప్రేరేపణ (instinct)
యలవాటువలనఁ బనిచేయునేకాని దానిముందుఁడు జ్ఞానములోపలి
కాకర్షింపఁబడినది. ఇంతకన్నలోతుగ ప్రాణమయముకంటె హీన
మగుస్థితికలదు. యోగమిమ్మసట్టి యసాధారణమగు యాత్మజ్ఞాన
మునందు వృద్ధిచెందినకొలది స్థూలదేహమునకు సహితము జ్ఞాన
మున్నదని మనకుఁ దెలియవచ్చును. దానికి స్వాతంత్ర్యములు స్పష్టములు
ప్రేరేపణలు యలవాట్లుకలవు. మన యితరస్థితులకన్న వేరై వానిని
యాజ్ఞ తనకార్యమునే చేసుకొనజాలిన విత్తముసహితము కలదు.
కాని యదియంతయు స్వతంత్రమై పనిచేయుచున్నది. మనలోని పోరాటకుఁ
గారణమీవివిధస్థితుల సమ్మేళనము. పరస్పర కార్యములున్నది. కా
లోకమందు మనుష్యుఁడు క్రమసృష్టిచే నేర్పడినవాఁడు (evolution)

వానియందన్నమయ ప్రాణమయస్థితులు మొదలుకొని తానిప్పాడై యున్న మనోమయస్థితివరకుఁగల సమస్త క్రమసృష్టిని దనలోఁ గలిగియున్నాఁడు.

ఈక్రమసృష్టి నిజమునకొకవిధావిర్భావమే (manifestation). మనలోఁ గ్రిందిభూమికస్థితులెట్లున్నవో యట్లు మన మానసస్థితి కిఁబైన సద్భూతమగు సమానమస్థితులు సహితముగలవు. వానియందుఁ జేతనస్థిత్యాత్మకమగు బ్రహ్మాండమ్యనదారమే వేరువిధమగు స్థితులఁ బొందుచున్నది. వేరువిధానములలోఁ బనిచేయుచున్నది. మఱియొకవిధమైన క్రియాసామగ్ర్యమొందుచున్నది. మనస్సునకుఁబైన సత్యలోకమున్నదని వేదఋషులు కనిపట్టిరి. అది స్వయంప్రకాశములు కలది. మన యింద్రియానుభవ మృగస్వభావముల వశపరచుకొని వానిని వివేకస్థితిమార్గానుసారముగా నడిపించుటకెట్లు మన వివేకచిత్తముల నుపయోగించుచుంటిమో యట్లు యీసత్యస్థితి మన మనస్సును ప్రేరేపణల నిచ్ఛను వివేకమును వశపరచుకొని తన సత్యానుసారముగా నడిపించుచున్నది. అచ్చట పెనుగులాటయుండదు. స్వభావసిద్ధమగు స్వాధీనమేయుండును. చిత్తమునకును వివేకమునకును బోరాటయుండదు. ప్రేరేపణకును యలవాటునకును విరోధముండదు. కామమునకు ననుభవమునకుఁ గొట్లాటయుండదు. భావమునకును నిజతత్వమునకును శత్రుత్వములేదు. సమస్తము సమరసమై పరస్పరకార్యమై యుత్పత్తియందును వృద్ధియందును కార్యకరణమందు నైక్యభావమొందియుండును. ఈలోకమునకు, (స్థితికి) పైన నితర లోకస్థితులుగలవు. అవి యీసత్యలోకద్వారమునఁ బొందవలసినవి. వానియందు నిజమగుచిత్తే వెల్లడగుచున్నది. ఆచిత్తే భూతములకు మొదటి యుత్పత్తిస్థానము. ఇచ్చటి వివిధరూపానుభవములకు వివిధ

వ్యక్తులకు ముఖ్యపరిపూర్ణత్వము. అప్పుడు మనచిత్తము, యొక స్పర్శము శక్తులు సామర్థ్యము లనుభవవిధానములు సమరసమొంది యైక్యమైయుండుటేగాక యద్వితీయమగు జ్ఞానస్థితి యద్వితీయమగు జ్ఞానశక్తియగుచున్నవి. ఈచిత్తే సత్యలోకమందుగాఢ మానసముగా మారుచున్నది. మానసికస్థితియందు వివేకము చిత్తము రాగాదులు స్పర్శముగా సత్యోస్థితులయందు వ్యక్తిపూర్వమగు శక్తియొక్క యా ప్రాణమయాన్నమయ ప్రేరేపణల నలవాట్లు వృత్తులుగా మారు చున్నవి. సమస్తము సత్తేగనుక సమస్తము చిత్తేయగుచున్నది. సమస్తము మొదటిస్థితియొక్క వివిధవిధానమేగనుక సమస్తము మొదటి జ్ఞానయొక్క వివిధవిధానముగుచున్నది. మనము చిత్తును గనుగొని చూచి తెలుసుకొన్నప్పుడు దానిసారమానందము. (అనగా) నాశస్తస్థితియొక్క సంతోషమని తెలుసుకొందుము. ఆత్మను స్వాధీనము చేసుకొనుటయనగా నాత్మానందమునొందుటే. ఆత్మ స్వాధీనము చేసుకొనజాలనపుడు యనగా స్థిత్యానందముకొలకింకను బ్రయత్నించుచుటే. చిత్తు నిత్యము తన స్వకీయమాత్మానందము కలిగియున్నది. చిత్తు స్థితికి కారణమగు సర్వవ్యాపక జ్ఞానపదార్థమేగనుక సర్వవ్యాపక జ్ఞానస్థితియందు వ్యక్తితోనున్న యాత్మానందము స్వాధీనమగుచుండును. దేవుడు సమస్తగుణములందును లేక గుణాతీతమునందావిర్భవించునిమానుషత్వమందును లేక యమానుషత్వమందావిర్భవించునీ యన్నిటిని లోనికిదుప్పుకొనుచున్న యద్వితీయమందు లేక బహుత్వమునందుచున్న యద్వితీయమునం దావిర్భవించునీ, యనేగు సర్వదానందముము .గనుక సదా స్వకీయానందము (self bliss) సమస్తానందము (all bliss) కలిగియున్నాడు. మనము సహితము నిజాత్మానందమును బ్రహ్మానందమును మన నిజస్వభావమెరిగి స్వాధీనముచేసికొనుట

నిజతత్త్వమందును బ్రహ్మాండమందున్న యానందము కని పెట్టుటే స్వకీయానంద సమస్తానందములఁ గనిపెట్టుటే. సమష్టియనగా నిజతత్త్వ ముయొక్క స్థితిప్రవాహమే. అది యెచ్చటనో రూపమున నావిర్భ వించినను నచ్చట నిజతత్త్వజ్ఞాన (essential conciousness) ముండ తీరదు. కాబట్టి యచ్చట నిజతత్త్వానంద (essential delight) ముండకతప్పదు.

వ్యష్టిజీవుఁడు తనయొక్క నిజస్వభావము కలిగియుండ లేదు. తన యనుభవముయొక్క నిజస్వభావ మెఱుఁగఁడు. కారణ మేమనగా నతఁడు నిజతత్త్వమునకును (essential) బ్రహ్మాండమునకును (universal) వేరగుచున్నాఁడు. అతఁడు ప్రత్యేక ప్రమాణములతో ముఖ్యముకాని రూపవిధానములతోఁ బ్రత్యేకయుపాధులతో నేకీభావ మొందుచున్నాఁడు. అట్లతఁడు తనమనస్సును దేహమును ప్రాణప్రవాహమును తన నిజతత్త్వమని తలచుచున్నాఁడు. వీని ప్రాముఖ్యతయిచ్చి సర్వముతోను సర్వము దేనియొక్క యేకసిద్ధాంతమో దానితోను విరోధించుచున్నాఁడు. ప్రపంచమందు పూనుకొని శ్రేష్ఠము నదానికొఱకుఁ బ్రయత్నించుట మంచిదేకాని సర్వమునకు వ్యతిరేకముగా సర్వములో నొకకణముకొఱకుఁ బాటుపడుటతప్పు. ఈశకలమును లేక యీ యనుభవ శకలసముదాయమును దనచేనిర్మింపఁబడిన మానసికస్థానమునందు మానసిక యహంకారమునకుఁ జుట్టు చేర్చుచున్నాఁడు. అదే తానను కొనుచున్నాఁడు. ఈయహంకారమును సేవించుచున్నాఁడు. విపులమగు మహాత్మునికొఱకు జీవించక యీ యహంకారముకొఱకు జీవించుచున్నాఁడు. ఇదే యసత్యమందు జీవించుట. ఇది నిజమగు యాత్మకాదు. ఇది యహంకారముకొఱకు జీవయాత్రనడుపుటకాని దేవునికొఱకు జీవించుటకాదు. ఈపతనమేల

కలిగెనో ప్రయోజనమేమి కేర్పడెనో యది సాంఖ్యసంబంధమైన విషయము. కాని యోగములకు సంబంధించిన విషయమంతగా కాదు. మనము ముఖ్యముగా గ్రహింపవలసినది యేదియనగా ప్రకృత్యాత్మవిభాగమువల్ల స్వతత్త్వము సిద్ధించెననియు, ప్రకృతివలన నిజతత్త్వమును దెలియఁజాలకున్నామనియుఁ గాబట్టి మనయనర్థములన్నియు ములందఱు నజ్ఞానమునగల దుఃఖమునకు వశులై యున్నామనియు గ్రహించవలెను. ఐక్యతలేకుండుటే యిందులకు ముఖ్యకారణము. ఐక్యత తిరిగిపొందుటే. రాజమార్గము సర్వముతో నేకత్వము సర్వము దేనిని వెల్లడించుచున్నదో దానితో నేకత్వము. మనము మనయొక్క నిజస్వరూపమును సమస్తముయొక్క నిజస్వరూపమును దెలుసుకొనవలెను. నిజస్వరూపమును దెలుసుకొనుటే సచ్చిదానందమును దెలుసుకొనుట.

యోగసంకలనము.

25 అధ్యాయము.

మానసికపురుషునకుంగల చిక్కులు.

the defficulties of mental being.

జ్ఞానయోగమార్గమందలి స్థితికి మానసము నిష్క్రమణము. మనః ప్రాణ స్థూలములకుపైని శుద్ధస్థితి శుద్ధాత్మ తెలుసుకొనుట జ్ఞానయోగమునకు ముఖ్యమని మొదట ప్రారంభించితిమి. ఇప్పుడు మనకది చాలదనియు బ్రహ్మమును దాని తత్వాభిధానములందు ముఖ్యముగా దాని త్రివిధాత్మకసత్యమగు సచ్చిదానందముగా సహితము తెలుసుకొనవలెనని స్థిరపరచితిమి. ఆత్మసత్యము బ్రహ్మము యొక్క సత్యము శుద్ధమగు స్థితిమాత్రమేగాక యాస్థితియందిమిడియున్న శుద్ధ జ్ఞానానందములై యున్నది.

ఇంతేగాక యాత్మలేక సచ్చిదానందమును తెలుసుకొనుట రెండు విధములై యున్నది. ఒకటి నిష్క్రియ ప్రశాంతత్వము. ఆత్మలీనము. ఆత్మసంతుష్టిగల స్థితిజ్ఞానానందము పురుషత్వాన్యమై గుణావి

లోనరహితమైన యనంతబ్రహ్మాండమునుండి వైదొలగి నిర్విషయానందమై దానిగాంచుచు నందు పాలుగొనకుండుట. రెండవది యోగసిద్ధి జ్ఞానానందమే ప్రధానమై స్వతంత్రమై యఖండప్రకాశముతోఁ జనించియు ను నిత్యమగు యాత్మైక్యాగ్రతనుండి యనంతసూక్ష్మలయమందుఁ బ్రవహించుట. విశాలమైన సమానముగ ప్రకృతిపురుషులనుండి ప్రకృతత్త్వభావనము తనలో ధరించునట్టియు, బ్రహ్మాండముయొక్క యనంతమైన వైశ్వరూపమును సంగములేకఁ బొందియు, విడదీయరానిదియు కాని యేకాంతములేనట్టియు నుత్తమపురుషుని తాను ధరించునట్టి యా బ్రహ్మాండమునకు యాధిదైవమని. అతఁడు దానికంటెఁ వేఱని దానిని స్వతంత్రుఁడై పాలించునుగాని దానిచే బంధింపబడఁడని. నామములచే నిర్మింపఁబడిన సగుణదేవుఁడు (persoual god) యతఁడు కాఁడు. వేదాంతుల సగుణబ్రహ్మము (Qualified Brahman) యతఁడు కాఁడు. అతని యందు మానుషమనుమానుషము (personal and impersonal) సగుణము నిర్గుణము (quality and non quality) సమానముగనుండునని. తన స్వస్వరూపమునుండి వెడలిపోవని తన యాధిదైవముకొఱకా రెంటిని వినియోగించునట్టి యతీతుఁడతఁడు. పూర్ణయోగబోధకుఁడు గ్రహించవలసిన విషయమిదే. ఈయుద్దేశ్యమునెట్టి నూతనగా మనోప్రాణ సూక్ష్మములనుండి వైరాగ్యమునొందవలెనన్నట్టి యోగస్వరూపప్రశాంతత్వమును పెనిమిటి యోగసిద్ధులను సంపాదించుటకు మూలమని మనకుఁ దెలియుచున్నది. కావున యీభావము మనయోగమునకు చాలదు. సర్వాంగీణమగునుదించు మాత్రయొకవిధానము కావలెను. మనము బహిరంగమునుండి బ్రహ్మాండవికారమునుండి వైదొలగి యాత్మస్థితికి, యాత్మజ్ఞానబ్రహ్మమునకు జేరినట్లుగానే ప్రాణమూలముల సర్వాంగీణ సామర్థ్యముగల బ్ర

హ్మముయొక్క యాత్మస్థితి జ్ఞానానందములతో నిండవలెను. ప్రపంచవిలాసముతో సంబంధములేని శుద్ధమగు యాత్మస్థితిని పొందుటేగాక సమస్తస్థితిని మనదనే పొందవలెను. కాలస్థానముల యెల్లలకు దూరమై యనంతకాలశూన్యమగు సనంతజ్ఞానము మనమని తెలుసుకొనుటేగాక జ్ఞానముయొక్క బహిప్రవాహములతో నేకము కావలెను. కాలములయందు దానిని నిర్మాణశక్తితో నేకము కావలెను. అగాధమగు శాంతిప్రశాంతముల నొందుటేగాక సమస్తవస్తువులయందు స్వేచ్ఛగల యనంతానందము నొందగలిగియుండవలెను. సచ్చిదానందబ్రహ్మమదిగాని శుద్ధశాంతత్వము కాదు.

ఊర్ధ్వమానసస్థితికి సులభముగా మనమెక్కగలిగిన, భద్రముగా నచ్చటనుండగలిగిన, ప్రపంచమును స్వానుభవస్థితిని తెలుసుకొనఁజాలిన, జ్ఞానమును కర్మను తెలుసుకొనగలిగిన జ్ఞానానుభవమంగు నివృత్తి ప్రవృత్తివిధానములఁ దెలుసుకొనఁగలిగినయట్టి వ్యక్తిని చిక్కులపెట్టదు. కాని మనుజుఁడు మానసికుఁడుగాని యూర్ధ్వమానసికుఁడింకను కాలేదు. ఊర్ధ్వమానసస్థితులనుండి యెట్టి సహాయమువచ్చునో దానితో మానసముద్వారా జ్ఞానముకొఱకుఁ దన్ను తెలుసుకొనుటకుఁ బ్రయత్నించవలసినవాఁడు. ప్రత్యేకమున మనకుఁ దెలియవచ్చుచున్న మనస్థితిస్వభావము కాబట్టి మన యోగస్వభావము కొన్నిహద్దుల చిక్కులఁ దెచ్చిపెట్టుచున్నది. అది దైవసహాయమువల్లను లేక యెడతెగని యభ్యాసమువల్లను నిజమునకీ రెంటివల్లను జయింపఁబడుచున్నది. పరిపూర్ణజ్ఞానానుభవమునకుఁ బరిపూర్ణస్థితి సంప్రాప్తిఁగల యీచిక్కుల ముందుగాఁ జెప్పవలసియున్నది.

మానసికస్థితి విజ్ఞానస్థితియనునవి మానవస్థితి నిర్మాణమందు వేరువేరగు రెండులోకములు. ఒకటి యుత్తమమగు దివ్యము. రెం

డవది యు [illegible] మాగమము. [illegible] దానికి యసంగ్రహి[illegible] యసంతజ్ఞాన మనంతానందములఁ గ్రహించి [illegible] దానిచేయఁ గల యుక్తమార్గ [illegible] యసంగ్రహ[illegible] [illegible] ములు దానికినాలుగు [illegible] రెండవదానికి మనోమయప్రాణమయా న్నమయములను [illegible] మానుషవిషయములు కలవు. పైకి మార్గమునే రెండు విధము[illegible] గనుపించును. రెంటికి సంబంధము లేని [illegible] కానుపించును. [illegible] నశించవచ్చును. మానుషము కా [illegible] ములను [illegible] జీవితము. అది మానవము. నిత్యత్వము కొఱకు పాటుపడుచున్న [illegible] దానావిర్భావిం చుచున్న సమస్తమును సాధింగ[illegible] యతీతముగు యసంత జ్ఞానము మానుషవ్యక్తి [illegible] [illegible] పకరణములకు [illegible] పంబడినది. ఇతరవ్యక్తులకును దేహములకు సహంకారములకును [illegible] కుఁగల సంబంధములు సత్యముగా స్వభావములు [illegible] ములచే సహసత్యముగా [illegible] గవి పెట్టునది. [illegible] సమస్త[illegible] ము. మానుషము మనోశక్తి[illegible] [illegible] కుఁ బలియమింపనున్నది. కాని సంతోషము [illegible] గాంచు చున్నది. [illegible] సమస్తమును గ్రహింపనున్న [illegible] కజ్ఞానము. సమస్తమును జేయఁగల [illegible] నుమము [illegible] గాఁగలుగుచున్న [illegible] కొనుటచే జ్ఞానమును [illegible] జ్ఞానముయొక్క [illegible] లకును [illegible]

యున్నది. భిన్నమై విభజింపఁబడిన జ్ఞానవిధానము ననుసరించినట్టి భిన్నమై విభజింపఁబడు చిత్తపరిశ్రమవలన నీవిధులత్వమును బొందుచున్నది. ద్వైవికమైక్యముపై స్థాపింపఁబడుచున్నది. అతీతత్వములకు వస్తుసమూహములకు బ్రభిన్నయున్నది. మానుషము భిన్నమగు బహుళత్వముపై నేర్పడుచున్నది. విభాగశకలత్వ సమ్మేళనమైక్యములకుఁ బ్రభిన్నమైనను దాస్యమును బొందినది. ఈ రంగికమున్యనొక తెర, గడియ,కలదు. అది ద్వైవికమును బొందనివ్వకుండ పోకాక తెలుసుకొననివ్వదు.

కాబట్టి మానసస్థితి ద్వైవికమును దెలుసుకొని యుండియుండుటకుఁ బ్రయత్నించినప్పుడు యీ తెరను దీసివేసి యీగడియ నెత్తవలసియున్నది. ఇట్టికష్టము ప్రయత్నమందు నెరవేరినప్పుడు ద్వైవమును దనకు చాలాపైవానిగాఁ దలచుచున్నది. తన హీనస్థితినుండి దానిస్థితికిఁ దానెక్కవలసినదనిగాని లేక నది తన హీనస్థితికి దిగవలసినదనిగాని తలచుచున్నది. ద్వైవికమును మిక్కిలి యుత్తమస్థితిగా భావించి మహోన్నతలోకముగాఁ దలచుచున్నది. దాని భావజ్ఞానానుసారము స్వర్గము లేక (సత్) నిర్యాణమని భావించుచున్నది. తనకన్న వేరగువానిగా లేక ప్రస్తుతము తనకన్న వేరుగానమ్మి యేదోయొక పేరుతో ద్వైవమని పిలచుచున్నది. పోగుపేయమనిగాని పోగువశూన్యమనిగాని సగుణమనిగాని నిర్గుణమనిగాని నిశ్చక్రియాశూన్యమగు శక్తియనిగాని క్రియాభరితుఁడై పనిచేయుచున్న ప్రభువు యుపకారియనిగాని తన భావజ్ఞానములననుసరించి తలచుచున్నది. లేక దానిని యుత్తమసత్యమనిన్ని యీ యసంపూర్తిస్థితి దాని ప్రతిబింబమనిన్ని తలచి బ్రహ్మమని యాత్మయని పిలచుచున్నది. తన భావజ్ఞానముల ననుసరించి స్థితి స్థితిశూన్యము లేవో నిహిర్ శక్తి యవ్యక్తమని వివిధనామములనిడుచున్నది.

సచ్చిదానందమని మనస్సుచే గ్రహింపఁ బ్రయత్నించినను మనకేమియుఁ దెలియకుండవచ్చును. అనూహ్యమగు సంతోషానుభవముగనిగి మనస్సు మనస్సుదానిగా భావించును. ఈమానసంతృప్తిలేదు. దానిని గ్రహించిన మానసపురుషునికంటె వేఱొకటి లేదు. మనము దానివరకే తృప్తిపడఁజాలము. దానిని మనస్థితికి దింపఁజాలము. అట్లు జరిగిన మనస్థితియొక్క- ప్రపంచస్థితియొక్క- మనయనుభవము దాని యానందభరితమ యనంతత్వమేయగును. ఈగొప్పమహత్తులేని యభావ తమగుజ్ఞానము శక్తికలదు. కాని మన జ్ఞానముశక్తి దానికి నెరిగానుం డును. దానిలోయున్నను స్వల్పమై యుత్సాహరహితమై సంకుచితయు నై ప్రపంచవిషయములై యసంతుష్టి జెందును. అనుభూతిని యా గొప్పవస్తువుతోఁ బోలుగొన సమర్థతలేనిదిగా నుండును. ఈయనంత మగు శుద్ధమగు నానందముకలదు. కాని మనస్థితి దేహసహభావము యొక్క- సుఖదుఃఖములకు వశమైయున్నది. దివ్యానందగమితమగు మంగవృత్తియందుఁ బనిచేయుచున్నది. ఈపరిపూర్ణజ్ఞానము చిత్తము కలదు. కాని మనజ్ఞానము విస్మృతమగు మానసికజ్ఞానము. దేహస్థి తోఁ బోలుకొనఁజాలనట్టియు, దానితో నేకము కాఁజాలనట్టియు, గుంటి చిత్తమైయున్నది. ఎంతకాలము మానసమూర్తిత్వప్రాధాన్యమందు శుద్ధమగునావేశము కలిగియుండునో యంతకాలము మనకది వే గై యుండును. కాని మనస్థితిని మనవ్యక్తినిదింపఁజాలము. మనము దానియందే పడిపోవుదుము. అది యదృశ్యమగును. లేక దూరమగును. అగ్రాహ్యమగును. దేవత్వమును విడచిపోవును. మన దృష్టి యం దృశ్యమగును. మనము తిరిగి మానసస్థితియొక్క- యాల్పత్వములోఁ బ్రవేశింతుము.

ఏదోవిధముగా నీయంతరాయమును వంతెనచేయవలెను. మానసపురుషునకిచ్చట రెండు సదుపాయములుకలవు. ఒకసదుపాయ

మేనునగా గాఢనిద్రనుండి జాగ్రత్తగల సామాన్యమానవుని ప్రయత్నముచే మానసికములోనుండి యుత్తమములోనికిఁ బ్రవేశించుట. ఈప్రయత్నమందు మానసము నశింపక విడువవలెను. మఱియొకదానిలో లయము కావలెను. తత్క్షణికముగా నైనను స్థిరముగా నైనను దమ్ము పోఁగొట్టుకొనవలెను. సమాధిస్థితిలోనికిఁ బ్రవేశించవలెను. ఈపేరుపొందినట్టి రాజయోగము మునులను యుత్తరయోగములు యోగనిద్రయందుండు సమాధిస్థితి నెక్కున యోగ్యత కల్పించుచున్నవి. ఈసమాధియందు మానసము తనసాధనగా ప్రయోజనములు వ్యాపారములనుండి మరలుగాక మొదట బహిరంగవ్యాపారస్థితి జ్ఞానమునుండి పిమ్మట యంతరంగ మానసవ్యాపారమునుండి వైతొలఁగును. ఇట్టి యుద్యోగస్థితియందు మానస మాత్మతత్త్వమునొక్కటిగాని దాని విశిష్టతలనొక్కటిగాని యనేక జ్ఞానములఁ బొందవచ్చును. కాని అత్యుత్తమముగాఁ బాగుగా మనస్కమొందుట. మనోజ్ఞానమునకుఁ బైకిపోవు దేనియందును మానస చిహ్నములఁడగు మన్నవో యట్టి పూర్ణసమాధిలోఁ బ్రవేశించుట. కాని యట్టి జ్ఞానస్థితి కొందరికే కలుగును. అప్పటినుండి యోగులు తిరిగిరాఁజాలరు.

మానవవ్యక్తి మానసికపురుషుని జాగ్రదవస్థగనుక పూర్ణముగా మన జాగ్రత్తను యంతరిమనస్సును విడువక సాధారణముగా మఱియొక దానియందది ప్రవేశింపదనుట స్పష్టము. ఇదే యోగనిద్రకుఁగల యావశ్యకత. కాని యీనిద్రయందే తెగక నెవ్వఁడుండఁజాలఁడు. ఎవఁడైనను పెద్దకాలమందుండుటకు పట్టుదలతోఁ బనిచేసినయెడల స్థూలజీవితమునకు సంబంధించిన యవసరములానిద్రను మేల్కొలుపవచ్చును. మానసికజ్ఞానము తిరిగివచ్చినయెడల యత్స్థితిని

తిరిగి పొందుచున్నాఁడు. కాబట్టి పూర్తిగా స్వప్నరాహిత్యము మానసికజీవితములోనుండి పైకెక్కుట స్థూలమును సూక్ష్మజీవితమును పూర్తిగావిడువవలెఁ గలుగదని చెప్పుచున్నాను. ఈవిధానమునుననుసరించిన యోగికివ్వఁబడిన లక్ష్యార్థమేమనగా నను స్థిరీకరించుట మానసస్థితిని పూర్తిగావిడుచుట, ప్రపంచమునుండి పూర్తిగా వైదొలగుట, మిక్కిలి గాఢమగు యేకాగ్రతగల సమాధిలోనికి ప్రవేశించుట, తుదకాయంతరస్థితియందే శరీరమునువిడిచి యుక్తమస్థితి లోనికి వెళ్లిపోవుట. మనస్సునకు నాశమునుగల యుద్ధాకారంగ లో రతమ్యమునుబట్టియే యనేకమతములు ప్రపంచమును నిషేధించి పై స్వర్గము నిర్వాణము మొదలగువానికై మార్గము చూపినవి.

ఇట్టిసందర్భములో సాధనమునకై ప్రయత్నించు మనుజుఁడేమి జాగ్రదవస్థయందేమి చేయవలెను ? ఈజాగ్రదావస్థ మనోవికారములకే స్వాధీనమైనయెడల దుఃఖము భయము కోపము క్రోధములో కోరికలకే వశమైయున్నయెడల శరీరమును త్యజించుచున్నను మానసికపురుషుని యోగనిద్రయందే కాగ్రతను బాంధించినవారు పునరావృత్తిలేకుండ జీవన్ముక్తస్థితిని బొందుదురని చెప్పుట యుక్తము కాదు. ఎందుచేతననగా మనుజుని సాధారణవ్యక్తి భావములు సంకెలు (Chain) వలె చెప్పు నిర్ణయ ప్రవాహమునకు వశమైయున్నవి. అవి యింకను శక్తులఁ బుట్టించుచున్నవి. ఆశక్తులు ఘోరదుఃఖములై జీవత్వమునుండి తిరిగి శక్తులనుసృజించు మానసికస్థితి నలంకరించియున్నవి. మఱియొక విషయమేమనగా స్థిరపడుచున్న వ్యక్తి (consciousness) శరీరముకాదు. శరీరము వ్యక్తియొక్క కార్యము. మనుజుఁడు సదా మానసికత్వము కలవాఁడు. స్థూలదేహమును విడుచుట మనస్సును విడుచుటకాదు. ప్రపంచమునుగూర్చి మిక్కిలి ...

జాలదు. మానసిక స్థితినిగూర్చి విరోధభావము కలిగినఁజాలదు. ఇది
సహితము మఱొక మానసవ్యాపార మగుచున్నది. ఈ స్వానుబోధ యేమన
గా మోక్షాపేక్షసహితము జీవుఁడు పూర్తిగా స్వతంత్రుఁడు కాక
పూర్వమే విడువవలసియున్నది. కాబట్టి మానసము తనస్థితినుండి వి
శేషస్థితులలోనికిలేవ శక్తికలిగియుండుటేగాక జాగ్రదావస్థయందు స
హితము విజ్ఞానము కలిగియుండవలెను.

ఇది మానసపురుషునకుఁగల రెండవసదుపాయము కలిగించు
చున్నది. మొదటిసదుపాయము తనలోనుండి దివ్యమగు మానసాతీత
ప్రపంచములోనికిఁ దన్ను లేవనెత్తుటయైన, రెండవది తనలోనికి దేవు
నిదింపుట. అప్పుడు మానసతత్త్వము దివ్యవిగ్రహముగా మారును.
విజ్ఞానత్వమునొందును. తాను తెలుసుకొన్నదానిని తన వ్యక్తికిసం
బంధించినదానిని యోచించుదానిని ప్రతిఫలించు మానసికశక్తిచే
నీపని జరుగుచున్నది. మనస్సు కేవలము ప్రతిగ్రహించునట్టు సాధ
నము. దానివృత్తులేవియు స్వయముగాఁ బుట్టఁజాలవు. సాధారణము
గా మనస్సు మర్త్యస్వభావమును స్థూలప్రపంచ స్థిత్యనుసారము
గాఁ బనిచేయు శక్తివ్యాపారములనుఁ బ్రతిఫలించఁగలదు. కాని యది
నిర్మలమై ప్రశాంతత్వమొంది సన్యాసముచే శుద్ధిచెందినప్పుడు నిర్మ
లమగు యద్దమందు వాయువుచే కల్లోలముచెందని నిర్మలోదకమం
దాకాశము ప్రతిఫలించునట్లు దీనియందు దేవుఁడు ప్రతిఫలించుచు
న్నాఁడు. ఇంకను మనస్సు దేవుని వశపరచుకొనలేదు. దేవుఁడుకాలే
దు. కాని దేవునిచే నావహింపఁబడినది. ఈశుద్ధనిర్మలస్థితియందుం
డువరకు ప్రకాశమానమగు నీప్రతిబింబముచే నావహింపఁబడినది.
అది క్రియారూపకమైనప్పుడు తిరిగి కల్లోలములో మర్త్యత్వములోఁ
బడుచున్నది. అప్పుడు కల్లోలమర్త్యత్వములనే ప్రతిఫలించునుగాని

దేవుని ప్రతిఫలించదు. ఈ కారణమునుబట్టి పూర్ణప్రశాంతత్వము
మొదట బహిర్వ్యాపారశూన్యత్వము తరువాత సంతతవ్యాపారశూ
న్యత్వము సాధారణముగ లక్ష్యార్థములగుచున్నవి. ఇవ్విధసహిత
ము జ్ఞానమార్గావలంబకునకు నానావిధమైన మౌనస్వసమాధి
(waking samadhi) యుండవలెను. ఆవశ్యకమునకెన్నగల కేవల
యింద్రియ ప్రతిపాదితములై యప్రయత్న సంభవములై యుండవలె
ను. ప్రశాంతత్వముగల మానసము వానితో సంబంధము పెట్టుకొన
దు. వానిఫలములఁ గాంక్షించదు.

ఇది పూర్ణయోగమునకుఁ జాలదు. దానికిఁ బరిపూర్ణమార్పు
యుండవలెను (positive tranasfor mation). కేవలము జాగ్ర
త్తునందు మానసప్రశాంతత్వమే కాదు. ఆపరిపూర్ణమార్పు సాధ్యము
యునదే కాని యసాధ్యము కాదు. దివ్యలోకములు మానసికజ్ఞానము
కన్నఁ బైనున్నను వానిలోఁ బ్రవేశింపవలెనన్న సమాధిలో మాన
సమును విడువవలసియున్నను, మానసపురుషుఁడను సాధారణ మా
నసత్వముకన్న నుత్తమమగు దివ్యలోకములుకలవు. అవి నిజదేవలో
కమును దమయందు మానుషత్వానుగుణ్యముగా మార్పునొందినను
నావిర్భవింపఁ జేయఁగలవు. దేవలోకానుభవమంతయు వానియందు
గ్రహింపవచ్చును. కాని గ్రహింపు మానసానుగుణ్యముగ
మానసరూపానుగుణ్యముగ నుండును. వృద్ధిజెందిన మానసుఁడు దేవ
మానసలోకములలోనికి జాగ్రదావస్థయందే ప్రవేశింపవచ్చును.
లేక నతఁడు వానినుండి యనుభవ ప్రవాహమును బొందవచ్చును.
ఈప్రవాహమనని జాగ్రత్స్థితిని వాని స్వభావములోనికి మార్చు
చున్నది. ఈయుత్తమ మానసికస్థితులు మానుజుని పరిపూర్ణత్వమునకే
ర్పడిన సన్నిహితమూలములు, గొప్పసాధనములు. అంతస్స్థానములై

యున్నవి. వేదమందు వీనిని సద గృహ ధామ స్థానం భూమి క్షితి యని పిలిచిరి.

కాని యీలోకములఁ జేరునప్పుడుగాని వానివలన ఫల మొందునప్పుడుగాని మన మానసతత్వము యొక్క హద్దులు మనల వెంటాడించుచున్నవి. మొదట మనస్సు యఖండమును సకృత ఖండించునట్టిదై యున్నది. దానిస్వభావమంతయు నేకవస్తువుపై నిలిచి తక్కినవానిని విడచునట్టిది. గనుక సచ్చిదానందమును సమీపించు నప్పుడు దానిసత్తునందు నిలచి జ్ఞానానందముల విడిచిపెట్టుచున్నది. స్థితికి ప్రాముఖ్యత కలుగుచున్నది. అప్పుడు ప్రశాంతుఁడగు నద్వితీయుఁడను యనుభవము కలుగుచున్నది (Monist). లేక యదిచిత్తు నందు నిలిచినప్పుడు స్థితానందముల విడచుచున్నది. శక్తికి యాధిక్యత వచ్చుచున్నది. అప్పుడు శక్తియొక్క తాంత్రిక పూజకుని యనుభవము కలుగుచున్నది. లేక యానందమందు నిలిచినప్పుడు స్థితి జ్ఞానములు పోవుచున్నవి. ఆనందము ప్రబలుచున్నది. అప్పుడు బౌద్ధక నిర్వాణాన్వేషకుని యనుభవము కలుగుచున్నది. లేక యూర్ధ్వ మానసజ్ఞానచిత్త శ్రేణులనుండి మనస్సునకు పట్టునట్టి సచ్చిదానంద దముయొక్క యేదోయొక గుణముపై నిలిచినప్పుడు సచ్చిదానందు నియనంత నిర్గుణత్వముపోయి ప్రత్యేక దేవతానుభవము (Diety) కలుగుచున్నది. ఇదే వివిధమతములకుఁ గారణము. బ్రహ్మాండ స్థితులనుండి యెచ్చటికో తప్పించుకొని పోవఁ బ్రయత్నించువారి కిదిచాలును. ఈవిషయములలో దేనిపైననో మనస్సునిలిపి యాస్థితినొంది జాగ్రత్తులోనే వారుకోరిన ప్రయాణఫల మొందుచున్నారు.

కాని పరిపూర్ణ యోగసాధకుఁడు వీని నన్నిటిని సమరసత్వ మొందించి సచ్చిదానందముయొక్క పూర్ణానుభవ మొందవలెను.

ఇప్పటి మనస్సునకున్న తుదికష్టమతనికి ఘటిల్లుచున్నది. ఏకత్వ బహుళత్వముల నేకకాలమునఁ గనుఁగొనుచుకొనుటకు దానికి శక్తి లేదు. కేవలయనంతత్వమునంది యందునివసించుట తత్కాలమందే జ్ఞానానందస్వరూపమగు స్థితియొక్క పూర్ణానుభవమునందుట యంత కష్టముగాదు. మనస్సు యీయేకత్వానుభవమును బహుళత్వమునకు వ్యాపింపఁజేయఁగలదు. అప్పుడుదానిని బ్రపంచమందాధిక్యతకలదిగాను బ్రపంచములోని ప్రతి వస్తు శక్తికార్యములందాధిక్యతకలదిగాను జూడఁగలదు. తత్కాలమందే ప్రపంచమును దనలోఁగనిపెట్టియు, సమస్తవస్తువులను జుట్టిపెట్టియు సమస్తవ్యాపారముల పుట్టించునట్టియు "స్థితిజ్ఞానానందమును" దెలుసుకొనఁగలదు. నిశ్చయమునకీ యనుభవములన్నిటిని కలిపి క్రమమయిన సమ్మేళనమొందించఁజాలదు. కాని సచ్చిదానందమును యేకకాలమునఁ దనలో సమస్తమందు బహిర్గతముగాను సమస్తమునకంతర్భూతముగాను గలిగియుండఁగలదు. కాని యీసమస్తముయొక్క తుదియనుభవము దీనితో సచ్చిదానందముగాఁ జేర్చి వస్తు శక్తి వ్యాపారరూపము లతఁడుగాక వేరుకాదని నిగ్రహించుట మనస్సునకున్న గొప్పకష్టము. దీనిలో నేదైనను వేరుగాఁజేయవచ్చును. ఒకదానినుండి మఱియొకదానికి మనస్సుపోవచ్చును. ఇది హీనమని యొకదానినివిడిచి యుత్తమమని మఱియొకదానిని జేరవచ్చును. విడువకుండ నన్నిటిని నేకత్వమొందించుట, త్యజించకుండ సర్వమును బూర్ణత్వమొందించుట దానికి బహుకష్టము.

యోగసంకలనము.

26 అధ్యాయము.

క్రియానిష్క్రియబ్రహ్మము.

Passive & active Brahmam.

నిజపురుషుని ప్రపంచపురుషుని బూర్ణముగాఁ దెలిసికొనుటకు మానసికపురుషునకుఁగలకష్టమునని యాత్మవృద్ధి కేర్పడిన యీక్రింది రెండుమార్గములలో నిద్దానిచేనైనను దీరుచున్నది. తాను యొకలోకమునుండి మఱియొకలోకమునకుఁ బరిణమింపవచ్చును. అన్నిలోకమందు నొకటితరువాత మఱియొకటి యాయాక్రమముగా నాలోకముతో నాలోకసంబంధమైనజ్ఞానజీవుఁడు (conscious soul) స్వభావజీవుఁడు (nature soul) యనఁబడు పురుషుఁడు ప్రకృతిగాఁ దెలియఁబడు సచ్చిదానందముతో నేకత్వమొందవచ్చును. పై కెక్కినకొలఁది క్రిందిస్థితులయొక్క వ్యాపారమును దనలోనికిఁ దీసుకొనుచున్నాఁడు. ఆత్మవిపులత్వము మార్పుయను పరిణామవిధానముచే స్థూలమును దివ్యపురుషునిగాఁ జేయవచ్చును. పురాతనఋషులయొక్క విధాన

మిదిగాఁ గనఁపించుచున్నది. ఋగ్వేదమందును తైత్తిరీయోపనిషత్తునందును దీనిభిన్నములుఁ గాన్పించుచున్నవి. కాని మఱియొకవిధముగా నతఁడు సదాసరియన్నిటికన్న మనోలోకమందు శుద్ధయాత్మస్థితిజ్ఞానమొందుటకుఁ బ్రయత్నించవచ్చును. అట్టి నిరపాయమైన స్థానమునుండి తన మానసికత్వానుగుణ్యముగ నాత్మస్థితి సర్వస్థితు లెట్లగుచున్నదో జ్ఞానదృష్టిచేఁ దెలిసుకొనవచ్చును. అజ్ఞానమందు జరుగు పరిణామవృద్ధికి సంబంధించిన చిన్నదానగు యహంకారవ్యక్తిలోనికి దిగకుండనే యిట్లగుచున్నది. ఈవిధమున బ్రహ్మాండస్థితియందు సచ్చిదానందుని విజ్ఞానమొందిన మానసికపురుషునిగా భావించును. అంతట శుద్ధవిజ్ఞానస్థితియగు నూర్ధ్వమానసలోకమున కెక్కవచ్చును. ఈరెండవవిధానముయొక్క సోపానముల జ్ఞానమార్గాన్వేషకునకిప్పుడు నిరూపించెదము.

నేనను నహంకారము తాను మానసముతోను ప్రాణముతోను దేహముతో నాత్మయొక్క వివిధయేకీభావములనుండి వైదొలగు శిక్షసాధకుఁడు బొందినప్పుడు వాఁడభిన్నము ప్రశాంతము క్రియాశూన్యము ప్రపంచకార్యముచే నబాధ్యమగు శుద్ధనిశ్శబ్దాత్మన్యక్షస్థితిని జ్ఞానముచేఁ దెలిసుకొనుచున్నాఁడు. ఇట్టి యాత్మకుఁ బ్రపంచముతో సంబంధమెట్టిదనగా నిష్పక్షపాతముగల సాక్షివంటిది. ప్రపంచకార్యముల కంటని, వానిచే బాధింపఁబడని, వానిలోఁ జిక్కని ద్రష్టవంటిది. ఈజ్ఞానస్థితిని యింకఁగొంచముఁ బలపరచినయెడలఁ బ్రపంచమాత్మకుఁ గడుదూరమై కాన్పించుచున్నది. ప్రపంచములోనున్న సమస్తమొక యర్థమందా యాత్మ యందున్నది. కాని యా సమస్త మందాత్మ జ్ఞానమునకుఁ దోచుటలేదు. ఆస్థితియందున్నట్లు కనుపించుటలేదు. కాబట్టి స్వప్నము భ్రమయని పిలువఁబడిన

ది. వెలిగానున్న యీయాత్మసత్యస్థితి యొక్క కేవల మాత్మగాఁ తెలుసుకొనవచ్చును. ఆత్మ మనోభావము లేనిమనోభావముసహితము దానిలో లీనమైయుండవచ్చును. అప్పుడది మనస్సునకు మాత్రము తెలుసుకొనశక్యముకాని దగుచున్నది. మానసవ్యక్తికిఁ దెలియఁబడ కుండుటచేఁ బ్రపంచస్థితితో నెట్టిసంబంధము వ్యవహారము దానికి సాధ్యముకానట్టు కనుపించుచున్నది. మానసికపురుషునకు నిట్టి తాదాత్మ్యము ప్రపంచములోని వస్తుతాదాత్మ్యమునకు యాదేవత్వమునితో చూచుచున్నది. అయితేనము పైపునకంత నేకాగ్రముగాఁ బ్రయోగము చేసినయెడల మానసస్థితిని ప్రపంచస్థితిని పూర్తిగాఁ గోలుపోదుము. అవ్యక్తములోఁ బడిపోవుట సంభవించును.

పరిపూర్ణజ్ఞానయోగము ప్రపంచస్థితిలోనికిఁ దిరిగివచ్చునదియై యున్నది. దాని మొదటి సోపానము మాత్మ సర్వముగాఁ దెలుసుకొన మనుచున్నది. (సర్వంబ్రహ్మ). మొదట యాత్మస్థితిని మనస్సునిలిపి మానసేంద్రియములకుఁ దోచు సమస్తము జ్ఞానమందిప్పుడు మానమై యున్న శుద్ధాత్మయందుండు వస్త్వాకారములని తెలుసుకొనవలెను. ఈశుద్ధాత్మస్వరూపము మనోవ్యక్తిని నామరూపములుగా సర్వము దేనియందుఁగలదో యట్టి యనంతసత్యత్వముగాఁ దోచుచున్నది. కేవలము యాసత్యముగాను స్వప్రయత్నముగాను భ్రమగాను గాక జ్ఞానముచే సృష్టింపఁబడినదిగాను గ్రహింపఁబడునదిగాను వస్తువుగాక పోయినను నాత్మముగాఁ దోచునదియైయున్నది. ఇట్టిజ్ఞానసమత్వమందు సమస్తము స్వప్నముగాఁ గాక నిశ్శబ్దనిష్క్రియపరిశాంతత్వములు గలసాక్షి యగుయాత్మయందు బొమ్మలాటగాఁ దోచును. మనయొక్క స్థితివికారము యావిధానములోని భాగమే. ఇతర రూపములతోఁ బాటు మనోదేహములయొక్క జడరూపమే (machanical). ఇతర

నామములతోఁ బాటు మనము తనంతటఁ దానాత్మయందు సంచరించుచున్న దానను. ప్రపంచముయొక్క క్రియారూపమగు జ్ఞానము మానవ్యక్తికి స్వస్థితియందుఁ దోఁచుటలేదు. యోగదన స్థిమితముందింపఁబడినది. కాబట్టి మనజ్ఞానము పూర్ణముగా స్థిమిత ముంచుటచేఁ బనిచేయుటలేదు. మనమేమిచేసిన నదిజడమై తనంతటఁదాజరుగుచున్నట్లుతోఁచును. క్రియారూపకమగు మన చిత్తజ్ఞానముల ప్రేరేపణలేకనే తనంతటఁ బనిచేయుచున్నట్లు కనుపించును. లేక భావములకలిగినయడల నితరములవలెనే యదికూడ తనంతటనే సంభవించును. శరీరవ్యాపారములవలెనే చేష్టలలో స్వభావముచేయురీతిని చిత్తప్రేరేపణలేకనే జరుగుచుండును. కారణమేమనగా నీయాత్మ చలనశూన్యమైనది. తాను ప్రస్తుతము జరుగనిచ్చుచున్న వ్యాపారమునందు కలుగఁజేసుకొనదు. ఈయాత్మ సర్వమున్న యర్థమేమనగా నచలమై సర్వరూపనామములుగల యనంతద్వితీయమనుటే.

దేనియందు జ్ఞానము (చిత్) పనిచేయక ప్రశాంతమునొంది సత్ యొక్క శుద్ధవ్యక్తియందుఁ నదేకాగ్రతనొంది, స్వష్టిముఖమై పనిచేయుచుండునో యట్టి శుద్ధస్వకీయస్థితిని మనస్సు ప్రత్యేకము తెలుసుకొనుటే యీజ్ఞానమునకు మూలము. భిన్నత్వశూన్యమగు నేకత్వవ్యక్తియందు దాని జ్ఞానభాగము (చిత్) ప్రశాంతమైయుండినది. మార్పులేని యచలవ్యక్తియందు దానిశక్తిభాగము స్థిమిత ముండినది. కాని యది నామరూపముల నెరుగుచు నేయున్నది. విధానమొనగుచున్నది. ఈవిధానమాత్మవలనఁ గలుగుచున్నట్లు కనుపించదు. దాని యంతస్స్వభావమగు నేదో స్వశక్తిచే నడచుచున్నట్లు కనుపించును. ఆత్మయందుఁ బ్రతిఫలించునట్లు తోఁచును. దీని యర్థమేమనగా మానసపురుషుఁడు గాఢమగు నేకాగ్రతచేత శక్తియుక్తమగు జ్ఞాన

భాగమును త్యజించినాఁడని. సత్యత్వమందుదాఁగినాఁడు. రెంటికిని సాన్యఁ జొరశక్యము కాని గోడకట్టినాఁడు. ప్రశాంత బ్రహ్మమునకును క్రియాబ్రహ్మమునకును మధ్య గొప్పయంతరాయము నిర్మింపఁబడినది. ఆయంతరాయమునకు నటునిటు యీరుబ్రహ్మములు నిలిచియున్నవి. ఒకదానికొకటి కనుపించుచున్నవి. కానిసంబంధానురాగ ప్రయత్నములుతెగియున్నవి. కాబట్టి క్రియాతీతాన్యబ్రహ్మమునకును [illegible] క్రియాతీతాన్య స్వభావముగానే తోఁచును. [illegible] ప్రక్రియలు తెమలో జ్ఞానతీతాన్యముగాను వికారములు జడముగాను (mechanical) దోఁచుచున్నవి. ఇట్టి స్థితియొక్క జ్ఞానమే ప్రాచీన సాంఖ్యశాస్త్రమునకు మూలము. పురుషుఁడు జ్ఞానస్వరూపుఁడు క్రియాతీతాన్యుఁడు పనిచేయనివాఁడు శుద్ధతీతాన్యుఁడు. ప్రకృతి (స్వభావస్వరూపము) మనోన్యక్తులు సహా క్రియాభావకము [illegible]. [illegible] కాని పురుషుని యందు ప్రతిబింబించును. ప్రతిబింబముతో [illegible] పురుషుఁడు జ్ఞానప్రకాశమును దానికి కలిగించుచున్నాఁడు. దానితో నేకీభావ మొందకుండునని పురుషుఁడు తెలుసుకొన్నప్పుడు [illegible] పారా ప్రవేశమునుండి ప్రకృతిని వేరుగి విడిపించుకొనుచున్నదని సాంఖ్యులు చెప్పుచున్నారు. అట్లైతే వేదాంతాభిప్రాయమునకు మూలమగుచున్నది. క్రియాతీతాన్యమగు బ్రహ్మమే యద్వితీయ సత్యత్వమునియుఁ [illegible] మనోశ్రమచే దానియందు నానావిధమములుగా నధ్యారోపణ చేయఁబడినదనియు [illegible] సరియైన జ్ఞానమువల్ల నధ్యారోపణనివారణవల్లను తొలఁగుచున్నదనియు వేదాంతుల యభిప్రాయము. సాంఖ్యవేదాంతమతములు నూటికి మట్టుకు భిన్నముగాఁ దోఁచుచున్నవి కాని నిజమునకవి రెండూకని జ్ఞానానుభవముపై నేర్పడినవిషయములే.

అనుమానములతోఁ దృష్టిచెందనియుండల నిష్ప్రపంచవిషయమై రెండవ సంబంధములు సాధ్యమైయుండును. ఈప్రపంచవిలీనమునకుఁ గ్రియాశూన్యులమై సాక్షిభూతులమై యుండవలయును. లేదా వ్యక్తి యుండగాఁ బాలుగానైనఁ గేవల మింద్రియవిలీనముచే జడత్వమందుఁ బనిచేయునవలెను. మొదటిసంబంధమందు మనము చేయునది యేమన గాఁ గ్రియాశబ్దశూన్యమగు బ్రహ్మముయొక్క నిష్క్రియాత్వమున కు సాధ్యమైనంత పరిపూర్ణ సామీప్యముందవలెను. మన మనస్సు నుఁ బ్రశాంతపరచితిమి. యోచనయొక్కపనిని హృదయముయొక్క కల్లోలమును లేకుండఁ జేసితిమి. పూర్ణమగు యంతఃస్థితిని శాంతత్వ ము జెందితిమి. ప్రాణదేహములయొక్క జడవ్యాపారమును స్థిమిత ముగ నుంచుటకుఁ బ్రయత్నించవలెను. దానిని సాధ్యమయినంత స్వ ల్పస్థితికిఁ దెచ్చి పూర్తిగా లేకుండునట్లు చేయవలసియున్నది. జీవిత మును నిరాకరించు సన్న్యాసయోగముయొక్క తుదిభావమిదియే. స్ప ష్టముగా మన యుద్దేశ్యమది కాదు. రెండవసంబంధముచేతఁ బైకి పూర్ణవ్యాపారములు జరుగుచుండును. లోన క్రియాశూన్యత ప్ర శాంతమ మనస్కము రాగరహితత్వము చిత్తసంకల్ప శూన్యత్వము లుండును.

సాధారణమానసమునకిది సాధ్యమైతోచదు. రాగములఁబట్టి కోరికలేనిక్రియను భావించలేను. బుద్ధిరీత్యా యోచనగలభావము జ్ఞా నముగల యుద్దేశ్యము శక్తినిచ్చు చిత్తములేకుండ క్రియనుభావించలే దు. కాని నిజమునకు మనయొక్కకర్మలలోఁ బెక్కుభాగము స్థావర జంగముల యావత్తుకర్మలీవిషయములేకనే జడప్రేరేపణమున జరు గుచున్నవి. కేవల స్థూలప్రాణవ్యాపారమునకే యిదిసాధ్యముకాని మాటలాడుట వ్రాయుట బుద్ధికిసంబంధించిన యావత్తుమానవ

కార్యములు మొదలగు భావిష్యల్లోకాగూడిన మనోవ్యాపారము నకు సంబంధించిన సకలస్మృతులును గానని చెప్పవచ్చును. కాని సది నిజముకాదని మనము మనోవ్యాపారములనుగల యులవాట్లు దాటి పైకివెళ్లినకొలది మనకుఁ దెలియవచ్చును. ఇతరికిఁ బనిచేయుచు న్నట్లు కనపించు కర్తయొక్క భావచిత్తములయందు వ్యక్తిలేని యీమనము జరిగించుచున్నదని క్రొత్తకాలపుటిట్టి మానసశాస్త్ర (Psychological) పరిశోధనలను గని పట్టియున్నవి. ఇవి జ్ఞానేంద్రియ కర్మేంద్రియములు మనసుకాని భావచిత్తముల కుపకరణములుగ నున్నవి. మాటలాడుట సహితమట్లదే.

నిశ్చయముగాఁ దెలిసితోఁ జేయఁబడు కార్యమును ప్రేరేపించునది తెలివిగలచిత్తము. అది కర్తయొక్క వ్యక్తిత్వ చిత్తమైయుండ నక్కఱలేదు. పైనఁ జెప్పఁబడిన మానసశాస్త్రపరిశోధనములలోఁ గొన్నిటియందింద్రియముల ననుసరించియుండు అంతర మానసిక చిత్తవ్యక్తులైయున్నవి. వానిలో మొదటిని యంతరము ప్రేరేపణ లో నంతర (Sub-conscience) మానసమునొక్క ప్రేరేపణలో తెలియుచున్నది. కాని కేవల యింద్రియవ్యాపారమును నియోగస్థి యందు నంతరంగమూర్ధ్వ స్థానస్థానములనుండి పనిచేయునది బ్రహ్మాండవ్యక్తి స్వభావచిత్తము. అది వృక్షాదులలో స్థూలపదార్థములలో జడమై పనిచేయుచున్నది. ఇప్పుడు వ్యక్తిగల నాటిప్రాణులయందుగు ప్రాణియుక్తముగు సాధనముచేఁ బనిచేయుచున్నది. ఇప్పుడు యొకవిశేషముకలదు. ఆస్థితిలోనుండి మాట్లాడుట వ్రాయుట మొదలగు వ్యాపారములు శక్తియుక్తములై ప్రకాశమానములై యుక్తియుక్తములై తప్పులేనివై మనుజుఁడు తన సాధారణస్థితిలో నున్నప్పుటికంటె విశేషశక్తిసామర్థ్యములు కలిగియున్నవి. కాని యతఁడు

చూచుచునేయుండును. తనకుఁ గలుగుచున్న భావమును భావించుట లేదు. అదిచేయుపనులఁ గనుపెట్టుచున్నాఁడు. కాని తనద్వారా పని చేయుచున్న చిత్తముతోఁ బాలుగొనఁడు. శక్తులకు సాక్షిగానుండు నుగాని తనద్వారా పనిచేయుచున్న శక్తులఁ దనవని చెప్పుకొనఁడు. ఈవిషయము సాధారణ వస్తుధర్మములకు మించిన విపరీతకార్యము కాదు. జడముగా పైకికనుపించు భౌతికకార్యమునందు రహస్యముగా పనిచేయు బ్రహ్మాండ చిత్తవ్యక్తులయొక్క పూర్ణవ్యాపారము మనము చూచుటలేదా? ప్రశాంతిపొందిన యోగిమూలముగాని బ్రహ్మాండచిత్తవస్తువులు పనిచేయుచున్నవి. ఆ యోగి తన యజ్ఞాన స్వకీయచిత్తవ్యక్తులచే నాపనికడ్డుపెట్టఁడు. వాఁడు నిశ్శబ్దబ్రహ్మమందు నివసించును. స్వభావసిద్ధమగు సాధనములద్వారా క్రియాబ్రహ్మమును బనిచేయనిచ్చుచున్నాఁడు. బ్రహ్మాండశక్తి జ్ఞాననిర్మాణములతో వెలిద్రమై యంగీకరించుచున్నాఁడు.

ఒకటితోనొకటికి సంబంధములేని యీయంతఃప్రశాంతి బహిర్వ్యాపారస్థితే విజ్ఞానస్వాతంత్ర్యమనఁబడుచున్నది. పనిచేయుచున్నను యోగి పనిచేయఁడని గీత చెప్పుచున్నది. ఎందుచేతననఁగాఁ బనిచేయునది యోగికాఁడు. ఈశ్వరునిచేఁ బ్రేరేపింపఁబడిన సర్వవ్యాపకస్వభావమే పనిచేయునది. కాబట్టి యోగి తనకర్మలకు బాధ్యుఁడుకాఁడు. అతనిమనస్సునందట్టి యాకారములుండనివ్వవు. అతని జీవునియందట్టి చిహ్నములుండనివ్వవు. అవి యదృశ్యములగుచున్నవి. నశించి పోవుచున్నవి. కార్యరూపముగఁ బరిణమించి నశించునేగాని యఖండపరమాత్మనిగాని మార్పులేని జీవాత్మనుగాని యెంతమాత్రమంటవు. కాబట్టి పైకెత్తఁబడినజీవుఁడు ప్రపంచముతో సంబంధము పెట్టుకొనఁదలచినయెడల యట్టిస్థితికి రావలయును. వికల్పములేని

శుద్ధత్వము పరిశాంతత్వ మాంతరనిష్క్రియత్వము బ్రహ్మాండశక్తి వివేకములచే నిర్ణయింపఁబడు బహిర్వ్యాపారము కలిగియుండవలెను గీతచెప్పినట్లుగా కర్మబద్ధుడుగాక కర్మలచే బంధింపఁబడకుండవలెను. కర్మయోగమునందిదివరకు మేము చెప్పినట్లు యాంతరనిష్క్రియత్వమువలన నేర్పడిన బహిర్వ్యాపారత్వము కలిగియుండవలెను.

మనమిప్పటికి తెలిసికొన్న జ్ఞానస్థితియందుగా బరిపూర్ణత్వము కలుగలేదు. క్రియా నిష్క్రియాబ్రహ్మముల కభేదమింకను గలుగలేదు. నిశ్శబ్దబ్రహ్మత్వము విడువకుండ మనమింకను వ్యక్తితో క్రియాబ్రహ్మ స్వాధీన మొందవలెను. అంతరనిశ్శబ్దపరిశాంతత్వ శాంతులఁ బునాదిగా నుంచుకొనవలెను. కాని క్రియాబ్రహ్మముయొక్క క్రియలకు వెలియగుటకు బదులుగా వానియందు సన్యసమానమైన యానందమును బొందవలెను. మన స్వాతంత్ర్యము పరిశాంతము పోవునను భయముతోఁ గర్మయందుఁ బాలుగొనుటను నిషేధించుటకన్న సృష్టిరూపమై పనిచేయుచున్న దన నిజపరిశాంతత్వమునకుఁ గళంకములేని క్రియాబ్రహ్మమును వ్యక్తితోఁ బొందవలెను. భగవంతుఁడు సృష్టిముఖమై పనిచేయుచున్న వానిపనులచే బంధింపబడి స్వాతంత్ర్యమును గోలుపోవుటలేదు.

“ సత్ ” స్థితియందు మానసికపురుషుఁడు సత్ సను మాత్రమే యేకాగ్రతనొందుటచే నిష్క్రియగలుగుచున్నది. ... నిష్క్రియత్వమంతా నానందపరిశాంతమందునను లీనమగుచున్నది. కాని మానసపురుషుఁడు శక్తిచిత్తములుగాఁ బరిణమించునదియొకటి సంతోషముగాఁ బరిణమించు నానందమును సహింపను బోఁ లేను. ఇచ్చట నొకప్రమాదముకలదు. శక్తి ...మును సహింపను బోనుటకు బదులుగా దానిలో నతివేగముగా మునుఁగిపోవుచున్నది. సాధా

రణమునఁజూని మనోస్థితి యెట్టిదనఁగా స్వభావమునకు విక్కలిగాఁతము గా నశీమాగునట్టిది. అట్టిపతనమువల్ల శరీర ప్రాణమానసిక వృత్తులఁ ననుసరస్థితియనియు వానినివిడిచి నిష్క్రియాత్వమొందుట శూన్యత్వ మునకు సమీపించుటేయనియు భావించుచున్నాఁడు. క్రియాబ్ర హ్మముయొక్క విలాసములందు వాఁడు పరిగణించుచున్నాఁడు. పనిచేయుచున్న యాత్మయందుమాత్రమే పూర్తిగానేకాగ్రతఁజెం దిన ప్రశాంతజీవునకు సమస్తకార్యములు నామరూపములై యున్నవి కాని వానికికార్యములే సత్యములై తోఁచుచున్నవి. ఆత్మ కేవల నామమాత్రమై తోఁచుచున్నది. ఒకదానియందుఁ గ్రియాశూన్యబ్ర హ్మము క్రియాబ్రహ్మమునకు విలక్షణముగానుండి దానిజ్ఞానమందుఁ బాలుగొనుటలేదు. రెండవదానియందుఁ గ్రియాబ్రహ్మము నిష్క్రి యాబ్రహ్మమునకు విలక్షణమై దాని జ్ఞానమందుఁ పాలుగొనుటలే దు. తన జ్ఞానమైనను బూర్తిగా నొందుటలేదు. ఈప్రత్యేకత్వమం దొకటికొకటి సమస్థితి. ఆత్మస్వాధీనరహితమై జడరూపముగ తమ స్ఫురణఁ దోఁచుచుండును. కాని వస్తుసార మొకపర్యాయము పూర్తి గా రుచిఁజూచినట్టియు, నిశ్శబ్దబ్రహ్మము యొక్క ప్రశాంతత్వమునుఁ బూర్తిగా బరిశీలించినట్టియు సాధకుఁడాయాత్మజ్ఞాన రహితమై ప్ర శాంతినిబోగొట్టు మస్థితియందు తృప్తిపొందఁడు. మానసప్రాణదేహ వ్యష్టివ్యాపారములందుఁ దిరిగి వాఁడు ప్రవేశించుటకు సమ్మతింపఁడు. అనిత్యలోలములందును యజ్ఞానమందును బోఁబడుటకిష్టపడఁడు. క్రొత్త స్థితిని దేనిని వాఁడుపొందినను దన నిజమాత్మజ్ఞానమునకును యా త్మానందమునకును యాత్మవశీకరణమునకును యావశ్యకమని తాను యెదినరకు నమ్మినదానివల్ల యాస్థితికలిగిన యెడల దానితోఁ దృప్తి నొందుచున్నాఁడు.

ప్రపంచవ్యాపారములోఁ దిరిగి యుండు సంబంధము ట్లు కొనుటకుఁ బ్రయత్నించినయెడల వెనుకటి మనోవ్యాపారములోనికి తాత్కాలికముగానో కొంతమట్టుకో పైపైనఁ బ్రవేశించుటకు నవకాశముండును. ఈపునరావృత్తి రాకుండఁ జేసుకొనుటకు లేక వచ్చిన నిరాకరించుటకు సచ్చిదానందత్వమును గట్టిగాఁ బట్టుకోవలెను. అనంతాద్వితీయునియొక్క జ్ఞానము ననంత బాహుళత్వవ్యాపారములోనికి వ్యాపింపఁజేయవలెను. సమస్తవస్తువులయందున్న యద్వితీయబ్రహ్మముపై యేకాగ్రతనొంది యాతనిని జ్ఞానశక్తిగాను జ్ఞానముయొక్క శుద్ధవ్యక్తిగాను దెలుసుకొనవలెను. విస్తృతమగు వస్తుసారమందేగాక వస్తురూప బాహుళత్వమందునసహితము నాతీతజ్ఞానమందు సమస్తమును గలిగియుండుటే గాక నిర్మలజ్ఞానముచే సమస్తమగుట సహితమాత్మను సమస్తముగాఁ దెలుసుకొనుటే తరువాతి మెట్టు. ఈజ్ఞానమువచ్చినకొలది జ్ఞానసృష్టి దానిఖండించవలసిన నానాభావము మారుచున్నది. నామరూపములుగలిగి ప్రకృతిమార్పులతోఁ బోలుగొనక వానిని తనలోఁ గలిగియున్న యఖండాత్మునిబదులుగాఁ దత్త్వమందఖండమైనట్టియు, ముఖ్యస్థితమందు మార్పులేనట్టియు మానసమునకు నామరూపములుగాఁ దోఁచి యీనమస్థిత్యవస్థనమును కలిగి యగుచున్నట్టియు నాత్మయొక్క జ్ఞానముండవలెను. మనోసృష్టుల నిర్మాణములన్నియు పురుషునియందుఁ బ్రతిఫలించు నాకారములేగాక వెనుకటి బ్రహ్మము, యాత్మజ్ఞానవంతుఁడు మానవవర్గమగుచున్నాఁడో వేటికి నిర్మాణసద్ధ్యమగుచున్నాఁడో యీసత్యమగు రూపములే యగుచున్నవి. రూపమునకుఁ గలనామము కేవలము మనోకల్పితమే కాదు. దానికి వెనుక నామమునుధరించిన జ్ఞానవంతుఁడగువాని శక్తికలదు. బ్రహ్మముయొక్క

స్వకీయమగు నిజానుభవముకలదు. అయినను దాని మార్పులయం దద్వితీయముగాను, స్వతంత్రముగాను, వానికిపైదిగాను యది యుండును. నామరూపముల యధ్యారోపణగల సత్యత్వజ్ఞానమునకు బద్ధులుగా ననంతస్థితులనొందుచున్న నిత్యుఁడను జ్ఞానము రావలయును. యోగియొక్క జ్ఞానమునకు సమస్తస్థితు లాత్మయొక్క భావనారూపములుగా తనయొక్క సర్వవ్యాపకస్థితియందు కలిగి తనతోనేకమై తనకన్న వేరుకాని జీవరూపములగుచున్నవి. జీవజీవితము యావత్తు మానసిక ప్రాణ దేహస్థితియావత్తు దానికి విభజింప శక్యముకాని యొక వ్యాపారముగాఁదోచును. యెల్లప్పుడు సమానమైయున్న వానియొక్క కర్మగాఁదోచును. అఖండస్థితిగాను ఖండముగాను రెండు వైపులగల స్వరూపముగాఁ దెలియవచ్చును. ఇది మనస్థితియొక్క సర్వాధారితత్వమని గ్రహించఁబడుచున్నది.

సంపూర్ణము.